

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
GRĀMATVEDĪBAS UN AUDITA KATEDRA

**SIA „X” SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE UN
ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS**

Business analysis and development prospects of X Ltd

MAĢISTRA DARBS
Ekonomikas maģistra studiju programma

Autors: **Ilze Ūbele**

Stud. apl. Nr.**iu14017**

Darba vadītāja: **asoc. prof., Dr. ekon. Ruta Šneidere**

Rīga 2015

Anotācija

Maģistra darba tēma ir „SIA „X” saimnieciskās darbības analīze un attīstības iespējas”.

Maģistra darba mērķis ir, pamatojoties uz iegūto informāciju, izanalizēt SIA “X” saimniecisko darbību un atklāt tās trūkumus, lai izstrādātu priekšlikumus uzņēmuma darbības pilnveidošanai un tās tālākai attīstībai.

Maģistra darbs sastāv no trīs nodaļām, kurās ir raksturota SIA “X” saimnieciskā darbība, novērtēta tā grāmatvedības politika un ir veikta SIA “X” saimnieciskās darbības analīze. Darbā ir raksturots tirgus un ir veikta divu konkurentu analīze un visi iegūtie rādītāji ir salīdzināti ar nozares vidējiem rādītājiem. Darba noslēgumā ir izdarīti secinājumi par saimnieciskās darbības analīzi un ir izstrādāti priekšlikumi.

Maģistra darbs sastāv no 88 lapām, 39 tabulām, 3 attēliem, 20 formulām, 35 izmantotās literatūras un citiem informācijas avotiem un 11 pielikumiem.

Atslēgvārdi: saimnieciskā darbības analīze, analīze, konkurenti, maksātspēja.

Annotation

The title of the Master's thesis is „Business analysis and development prospects of X Ltd”.

The main objectives of the thesis are to explore economic activity of X Ltd. and to discover its weaknesses, to develop proposals to improve the company's business and its further development on the basis of the obtained information.

The thesis consists of three chapters, which deal with characterization of economic activity of X Ltd., assessing of the accounting policy of X Ltd., and analyzing the economic activity of X Ltd. The thesis contains description of the market as well as analysis of two competitors of X Ltd. All indicators obtained are compared to the industry average. The author provides several conclusions along with proposals for improvement.

Master's thesis consists of 88 pages, including 39 tables, 3 pictures, 20 formulas, 35 literature sources and 11 supplements.

Keywords: business analysis, analysis, competitors, paying capacity.

Saturs

Apzīmējumu saraksts	6
Ievads	7
1. SIA "X" SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS RAKSTUROJUMS	9
1.1. Uzņēmuma darbības veidi un ekonomiskie rādītāji	9
1.2. Grāmatvedības politikas novērtējums	13
2. SIA "X" SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE	17
2.1. Saimnieciskās darbības analīzes teorētiskie aspekti	17
2.2. Bilances horizontālā un vertikālā analīze.....	21
2.3. Likviditātes rādītāju analīze un novērtējums	25
2.4. Kapitāla struktūras rādītāji	29
2.5. Rentabilitātes rādītāju analīze un novērtējums	32
2.6. Aprites rādītāju analīze un novērtējums.....	42
2.7. Maksātspējas prognozes un aprēķini.....	45
2.8. SVID analīze	52
3. SIA "X" KONKURENTU FINANŠU RĀDĪTĀJU ANALĪZE	57
3.1. Laboratoriju iekārtu un reaģentu tirgus raksturojums.....	57
3.2. SIA "Konkurents 1" saimnieciskās darbības analīze	60
3.3. SIA "Konkurents 2" saimnieciskās darbības analīze	69
3.4. SIA "X" finanšu analīzes salīdzināšana ar konkurentu rādītājiem.....	77
Secinājumi.....	84
Izmantotās literatūras saraksts.....	87
Pielikumi	89
1.pielikums. SIA "X" bilances aktīvs par 2013. un 2014.gadu (EUR).....	90
2.pielikums. SIA "X" bilances pasīvs par 2013. un 2014.gadu (EUR).....	91
3.pielikums. SIA "X" peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2013. un 2014.gadu (EUR)	92

4.pielikums. SIA "X" paskaidrojums peļņas vai zaudējumu aprēķinam par 2013. un 2014.gadu (EUR).....	93
5.pielikums. Divpakāpju kritēriju un pazīmju sistēma bankrota varbūtības prognozēšanai atbilstoši Audita prakses apkopošanas komitejas (Lielbritānija) rekomendācijām.....	96
6.pielikums. SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa, Taflera un Tišova modeļa un Latvijas modeļa	97
7.pielikums. Ārzemju zinātnieku bankrota prognozēšanas modeļu precizitātes pārbaude Latvijas uzņēmumiem.....	99
8.pielikums. SIA "Konkurents 1" bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu	100
9.pielikums. SIA "Konkurents 2" bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu	102
10.pielikums. SIA "X" konkurentu uzņēmumu bankrota prognozēšanas aprēķini par 2012., 2013. un 2014.gadu	104
11.pielikums. Komersantu (komercsabiedrību) finanšu analīzes rezultāti (NACE 2.red.)	106

Apzīmējumu saraksts

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

IUB – Iepirkumu uzraudzības birojs

PQR – polimerāzes ķēdes reakcija

SVID – Stiprās puses, vājās puses, iespējas, draudi

VSAOI – valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Ievads

Katra uzņēmuma vadībai, saistītajām personām un investoriem, kuri vēlas noteikt turpmāko rīcību un plānus, kas skar uzņēmējdarbību, ir svarīga konkrētā uzņēmuma saimnieciskās darbības analīze. Finanšu datiem ir ieteicams veikt regulāru analīzi, lai iegūtu rādītāju un koeficientu izmaiņu tendences. Maģistra darba temats ir aktuāls, jo katram uzņēmumam būtu jāveic saimnieciskās darbības analīze, lai izprastu pieņemto lēmumu sekas, to saistību ar finansiālajiem rādītājiem un pieņemtu lēmumu par turpmākās darbības virzību, izmaiņām un to ietekmi uz finansiālajiem rezultātiem. Maģistra darbā veiktā uzņēmuma "X" finanšu analīze ir bijusi pirmā apjomīgā analīze kopš uzņēmuma dibināšanas 2012.gadā. Pirmo reizi ir analizēti konkurentu uzņēmumu finanšu dati un visi iegūtie dati ir salīdzināti ar nozares vidējiem rādītājiem. Lai labāk izprastu konkurentu uzņēmumu veiksmes vai neveiksmes, ir jāzina ne tikai uzņēmuma vadības izdarītās izvēles, bet arī jāizprot to sekas uz finanšu rezultātiem. Izpratne par konkurentu uzņēmumu darbību sniedz priekšrocību uzņēmuma vadībai lēmumu pieņemšanā.

Maģistra darba mērķis ir, pamatojoties uz iegūto informāciju, izanalizēt SIA "X" saimniecisko darbību un atklāt tās trūkumus, lai izstrādātu priekšlikumus uzņēmuma darbības pilnveidošanai un tās tālākai attīstībai.

Maģistra darba uzdevumi ir:

1. pamatojoties uz speciālo literatūru, iepazīties ar saimnieciskās darbības raksturojošiem rādītājiem un to normām;
2. izmantojot gada pārskatus, aprēķināt SIA "X" finansiālos rādītājus;
3. izanalizēt iegūtos SIA "X" darbības finansiālos rādītājus, salīdzināt tos ar lielāko konkurentu uzņēmumu darbības finansiālajiem rādītājiem un salīdzināt ar nozares vidējiem rādītājiem;
4. izdarīt secinājumus par SIA "X" saimniecisko darbību un finansiālo stāvokli;
5. izstrādāt priekšlikumus uzņēmuma darbības pilnveidošanai un attīstībai.

Autore ir izvirzījusi hipotēzi – SIA "X" saimnieciskās darbības rezultāti apliecina uzņēmuma konkurētspēju un izaugsmi.

SIA "X" pētījuma periods ir 2013. un 2014.gads. SIA "X" 2012.gads nav iekļauts analīzē, jo tas neaptver pilnu finanšu gadu. Konkurentu analīzē autore izmantoja 2012., 2013. un 2014.gada finanšu pārskatus, lai varētu izdarīt secinājumus par rādītāju un koeficientu izmaiņu tendencēm. Datu salīdzināšanā akcents ir likts uz 2013. un 2014.gada rezultātiem.

1. SIA "X" SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS RAKSTUROJUMS

1.1. Uzņēmuma darbības veidi un ekonomiskie rādītāji

Autore šajā nodaļā pētīs uzņēmuma darbību, sniegtos pakalpojumus un veiks ekonomisko rādītāju salīdzinošo analīzi.

"X" ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kura tika dibināta 2012. gada martā. Uzņēmumā 2014. gadā strādāja seši darbinieki, kuri katrs ir profesionālis savā jomā. Uzņēmuma galvenā misija ir balstīt uzņēmuma attīstību uz tādām svarīgām pamatvērtībām kā uzticība, kvalitāte un patiesa klientu vajadzību izpratne¹.

SIA "X" ir izvirzījis sev vairākus mērķus, piemēram:

- nodrošināt klientiem kvalitatīvus laboratorijas materiālus un reaģentus, kā arī nodrošināt apmācību darbam ar tiem;
- veikt piegādāto iekārtu apkopi;
- nodrošināt profesionāļu konsultācijas klientiem interesējošās jomās;
- izpildīt klientu pasūtījumus augstā kvalitātē².

Uzņēmums pārdod laboratorijas iekārtas, reaģentus, augstas kvalitātes materiālus un standartvielas. Uzņēmums nodrošina nepieciešamās iekārtas un reaģentus mikroskopijai, dzīvo šūnu vizualizācijai, pirosekvenēšanai, imūnķīmijai, molekulārajai diagnostikai un grūtniecības aprūpei³. Uzņēmuma klienti ir Latvijas un citu Baltijas valstu universitātes, slimnīcas, diagnostikas iestādes, valsts un privātās laboratorijas; uzņēmums ir uzsācis darbību arī citās Eiropas Savienības valstīs.

Mikroskopija ietver dažāda veida mikroskopus; dzīvo šūnu vizualizācija – iekārtas un reaģentus šūnu audzēšanai, vizualizācijai un mērījumiem; pirosekvenēšana – iekārtas un reaģentus metilācijas un mutāciju analīžu veikšanai; imūnķīmija – iekārtas un reaģentus slimību diagnostikai; molekulārā diagnostika – iekārtas un reaģentus transplantācijai, personalizētajai medicīnai, tiesu medicīnai un paternitātes noteikšanai, pārtikas un veterinārajai diagnostikai, kā arī asins vīrusiem, slimnīcās iegūtajām slimībām, seksuāli transmisīvajām slimībām, leukēmijai; grūtniecības aprūpe – dažādus reaģentus grūtnieču aprūpes nodrošināšanai un veselības pārbaudēm⁴.

¹ SIA "X" mājas lapa (skatīts 10.01.2015).

² Turpat.

³ Turpat.

⁴ SIA "X" npublicētie materiāli.

Ģenētisko testu ražotāji un ārstniecības medikamentu ražotāji ir radījuši jaunu virzienu mūsdienu molekulārajā diagnostikā – sadarbības diagnostika (angļu valodā – “*companion diagnostic*”). Tas nozīmē, ka ģenētisko testu ražotājs piedāvā speciālu testu, kas nosaka, vai pacientam ir kāda konkrēta mutācija, kas atbild par kādu vēzi vai procesu cilvēka organismā. Savukārt zāļu ražotāji piedāvā medikamentus, lai ārstētu dažādus vēžus, ģenētiskās mutācijas u.c. slimības. Taču, lai šī medikamenta pielietošana būtu efektīva un nekaitētu cilvēka veselībai, ir jānosaka konkrētais ģenētiskais marķieris ar molekulāro testu. Tikai pēc tam ir ieteicams pielietot konkrētā medikamenta terapiju, un tādā veidā pacients var būt pārliecināts, ka pielietotā terapija būs efektīva un nekaitēs viņa veselībai. SIA “X” sadarbībā ar saviem piegādātājiem piedāvā šāda veida ģenētiskos testus¹.

Uzņēmums nodrošina pilna cikla klientu apkalpošanu. Tiek izziņātas klientu vajadzības un vēlmes, tiek uzsākti un īstenoti projekti, tiek nodrošinātas klienta uzņēmuma darbinieku apmācības darbam ar iekārtām, tiek nodrošinātas regulāras apkopes, garantijas remontu un pēcgarantijas serviss. SIA “X” darbinieki regulāri papildina savas zināšanas sadarbības partneru rīkotajos semināros un apmācībās Eiropas Savienībā, kā arī organizē seminārus un demonstrācijas klientiem Latvijā. SIA “X” vairums līgumu ar klientiem ir ilgtermiņa. Kad līgumam beidzas termiņš, tas parasti tiek pagarināts vai noslēgts no jauna. Atsevišķu līgumu darbība beidzas tad, kad ir iztērēta līgumā noteiktā pirkuma summa. Uzņēmumam šobrīd ir stabils klientu loks Latvijas teritorijā, bet uzņēmuma vadība strādā pie jaunu tirgu apgūšanas Lietuvā un Igaunijā, kā arī citās tuvākajās Eiropas Savienības valstīs. SIA “X” Latvijā ir aptuveni divdesmit tiešie konkurenti, ar kuriem notiek konkurence publisko iepirkumu konkursos.

Uzņēmuma konkurentu darbības veids ir tieši tāds pats vai ļoti līdzīgs kā SIA “X” – cita veida īpašu preču vairumtirdzniecības starpnieku darbība (NACE kods 46.18). Divu lielāko un pēc būtības līdzīgāko konkurentu uzņēmumu analīze tiks veikta šā darba trešajā nodaļā, kurā būs analizēti konkurentu finanšu pārskati, finanšu koeficienti un būs izpētīta pieejamā informācija par to ekonomiskajiem rādītājiem.

SIA “X” regulāri piedalās valsts vai pašvaldību iestāžu izsludinātajos publisko iepirkumu konkursos. Katram SIA “X” produktu speciālistam ir sava specializācija, savas produktu grupas un to ražotāji, kuru pārdošana ir viņu pārziņā. Šie darbinieki regulāri seko līdzi izsludinātajiem konkursiem, kuros ir izsludināti iepirkumi par attiecīgajiem produktiem. Konkursos parasti ir izsludināti iepirkumi par dažādām produktu grupām, tāpēc darbinieki, savstarpēji sadarbojoties, izstrādā vienotu piedāvājumu.

¹ SIA “X” mājas lapa (skatīts 10.01.2015).

IUB mājas lapā ir atrodama informācija par izsludinātajām publisko iepirkumu procedūrām, bet katras iepirkumu izsludinājušās iestādes mājas lapā ir atrodami attiecīgie iepirkumu nolikumi. Ja ir iespējams, kāds no uzņēmuma pārstāvjiem piedalās piedāvājuma atvēršanas sēdē. Uzņēmumi, kuri ir piedalījušies iepirkumā, var pieprasīt piedāvājumu atvēršanas protokolu. Šajā protokolā ir ļoti svarīga informācija, kura SIA "X" tiek rūpīgi analizēta, jo šajā protokolā ir minētas gan konkurentu cenas, gan piedāvātie ražotāji. Tas var sniegt priekšrocību nākamajos iepirkumu konkursos, jo, nosakot cenas produktiem, ir iespējams ņemt vērā konkurentu iepriekš noteiktās cenas. Konkurenti šīs cenas, protams, maina, bet tas sniedz priekšstatu par konkurentu cenu politiku.

Lai piedalītos iepirkumā, ir jā sagatavo tehniskie dokumenti. Iestādes iepirkuma konkursa nolikumā var būt dažādas prasības tehniskajiem dokumentiem, jo nav vienota standarta, kas ir jāpieprasa pretendentiem. Var būt pieprasīts iesniegums par piedalīšanos iepirkumā, izziņa no Uzņēmumu reģistra, komersanta apliecība, apliecinājumi par to, ka konkursa pieteikumā ir minētas patiesas ziņas, uzņēmumam nav nodokļu parādu, piedāvātie produkti atbilst starptautiskiem standartiem, uzņēmumam nav aktīvu tiesvedību dažāda veida strīdos, apliecinājums par konkrēto produktu pārdošanas apgrozījumu iepriekšējā gadā, dažāda veida izziņas, atsauksmes no klientiem, ar kuriem ir notikusi sadarbība iepriekš, darbinieku kvalifikācijas dokumenti, sertifikāti, kas apliecina to kvalifikāciju darbam ar konkrētām iekārtām, atļaujas pārdot, ievest Latvijas teritorijā konkrētos produktus, uzstādīt iekārtas un apmācīt darbiniekus darbībai ar tām, atsevišķos gadījumos Valsts Policijas atļauja narkotisko vielu ieviešanai, autorizācijas vēstules jeb ražotāja atļaujas, pierādījumi, ka uzņēmums šādos konkursos ir piedalījies iepriekš, bankas garantijas u.c. dokumenti¹.

Pēc uzvaras iepirkuma konkursā tiek noslēgts sadarbības līgums. Produktu pasūtījumi tiek veikti pakāpeniski, noslēgtā līguma termiņa laikā.

Iestāžu izsludinātā iepirkuma sastāva specifika ir tāda, ka šīm iestādēm ir iepriekš jāparedz, kādi reaģenti, produkti vai iekārtas būs nepieciešami ES projekta izpildei, jo pēc konkursa noslēguma iepirkuma sastāvu vairs nedrīkst mainīt. Tāpēc iestādes bieži vien nepasūta visas preces, kas ir bijušas noteiktas iepirkumā, jo ir mainījusies situācija un šīs preces vairs nav nepieciešamas, pārsvarā tās iztērē tikai summu, par kuru ir izsludināts iepirkums.

Uzņēmums piedalās visos iepirkumos, kuros ir pārstāvēti produkti un ražotāji, ko SIA "X" izplata. Turklāt uzņēmums meklē jaunas sadarbības iespējas ar ražotājiem, pēc kuru produkcijas ir pieprasījums iepirkumu konkursos, bet kuriem nav ekskluzīvi izplatītāji Latvijā. Ekskluzīvs izplatītājs nozīmē to, ka tikai tam ir tiesības izplatīt konkrētā ražotāja produktus tajā

¹ SIA "X" npublicētie materiāli.

valsts teritorijā, kurā atrodas šis izplatītājs. Tos ražotāju produktus, kuriem jau ir ekskluzīvs izplatītājs Latvijā, nav pieņemts izplatīt citiem uzņēmumiem. Tas nav aizliegts ar likumu, bet to nosaka ražotāja un izplatītāja savstarpēji noslēgtais līgums, ko ārzemju ražotāji rūpīgi ievēro.

SIA "X" nav saņēmis Eiropas Savienības līdzfinansējumu.

Lai darbinieks varētu strādāt uzņēmumā, viņam ir nepieciešams bioloģijas bakalaura vai maģistra grāds ar padziļinātu izpratni par imunoloģiju. Ne mazāk svarīga ir pieredze tirdzniecībā un iniciatīvas izrādīšana, jo uzņēmuma pamatdarbība ir cieši saistīta ar esošo klientu apkalpošanu un potenciālo klientu piesaistīšanu.

Lai saimnieciskās darbības raksturojums būtu pilnīgāks, autore savā pētījumā izmantos 2013. un 2014.gada finansiālos rezultātus no bilances uz pārskata perioda beigām un no peļņas vai zaudējuma aprēķina par pārskata gadu, jo SIA "X" uzsāka savu darbību 2012.gada pirmajā pusē. Kaut arī 2012.gadā uzņēmuma apgrozījums un darījumu apjoms bija neliels, uzņēmums šo gadu ir noslēdzis ar peļņu, kas ir neraksturīgi jauniem uzņēmumiem.

1.1. tabula

SIA "X" ekonomiskie rādītāji laika periodā no 2013. līdz 2014.gadam*

Nr. p. k.	Galvenie ekonomiskie rādītāji	2013.gads (EUR)	2014.gads (EUR)	Izmaiņas gada laikā (EUR)
1.	Aktīvi	217 357	364 500	+ 147 143
2.	Apgrozāmie līdzekļi	196 498	275 109	+ 78 611
3.	Debitori	81 976	73 443	-8 533
4.	Ilgtermiņa ieguldījumi	20 859	89 391	+ 68 532
5.	Krājumi	12 230	109 498	+ 97 268
6.	Apgrozījums	429 889	1 004 923	+ 575 034
7.	Ilgtermiņa kreditori	4 195	8 489	+ 4 294
8.	Īstermiņa kreditori	135 107	157 840	+ 22 733
9.	Peļņa vai zaudējumi	68 076	140 116	+ 72 040
10.	Aprēķinātās dividendes	20 000	-	- 20 000
11.	Vidējais darbinieku skaits	3	6	+ 3

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1, Nr.2 un Nr.3).

Tabulā Nr.1.1. ir apkopoti SIA "X" galvenie ekonomiskie rādītāji un to izmaiņas par 2013.gada beigām un 2014.gada beigām. Uzņēmumam līdzekļi ir pieauguši, jo ir pieaudzis darbinieku skaits un ievērojami palielinājies arī apgrozījums. Debitoru kopsumma 2014.gada beigās ir samazinājusies par EUR 8 533. Darbinieku skaits 2014.gadā ir sasniedzis sešus darbiniekus, bet 2015.gadā to skaits ir palielinājies līdz septiņiem darbiniekiem. Peļņa, 2014. gadu noslēdzot, ir pieaugusi 2,06 reizes jeb par EUR 72 040. Apgrozījums ir pieaudzis 2,34

reizes jeb par EUR 575 034, salīdzinot 2014. ar 2013. gadu. SIA "X" ilgtermiņa ieguldījumu kopsumma gada laikā ir palielinājusies 4,29 reizes jeb par EUR 68 532 un krājumi ir palielinājušies 8,95 reizes jeb par EUR 97 268.

SIA "X" aktīvu pieaugums ir EUR 147 143, salīdzinot 2014. un 2013.gadu. Ilgtermiņa kreditori ir pieauguši par EUR 4 294 jeb 2,02 reizes, bet īstermiņa kreditoru pieaugums ir EUR 22 733 jeb 1,17 reizes, salīdzinot 2014. un 2013.gada rezultātus. Dividendes no EUR 140 116 peļņas par 2014.gadu vēl nav aprēķinātas (informācija uz 28.04.2015), bet tas tiks darīts 2015.gada laikā.

Novērtējot uzņēmuma ekonomiskos rādītājus 2013. un 2014.gadā, tika konstatēts visu rādītāju pieaugums, kas tiek vērtēts pozitīvi, jo uzņēmuma darbība tiek paplašināta un uzņēmuma vadība uzņēmumu attīstīta, ir palielinājies darbinieku skaits un uzņēmuma neto apgrozījums ir palielinājies par vairāk kā pusmiljonu *euro* kopš 2013.gada beigām. Var secināt, ka uzņēmuma sniegtie pakalpojumi ir pieprasīti un uzņēmumam ir ekonomiskais potenciāls veiksmīgai attīstībai.

1.2. Grāmatvedības politikas novērtējums

Autore šajā apakšnodaļā pētīs SIA "X" grāmatvedības politiku, tās atbilstību Latvijas normatīvo aktu prasībām un pielietošanu uzņēmuma ikdienas grāmatvedības uzskaitē.

Grāmatvedības politikā ir noteikts, ka "grāmatvedības uzskaites kārtošanas un organizēšanas tiesiskais pamats ir Latvijas Republikas un starptautiskie normatīvie akti"¹. Latvijas Republikas normatīvais akts nosaka, ka grāmatvedību kārto tā, "lai grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tā darbības rezultātiem, naudas plūsmu noteiktā laikposmā, kā arī konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei"².

Grāmatvedības dokumentu organizācija uzņēmumā balstās uz uzņēmuma vadītāja apstiprinātu grāmatvedības uzskaites kārtošanas un organizēšanas politiku, kurā ir noteikta kārtība, kādā tiek uzskaitīti uzņēmuma saimnieciskie darījumi, veikta ilgtermiņa ieguldījumu un krājumu uzskaitē, veiktas inventarizācijas, kārtoti grāmatvedības reģistri un organizēta dokumentu apgrozība³.

¹ SIA "X" grāmatvedības uzskaites kārtošanas un organizēšanas politika. Nav publicēts.

² LR likums *Par grāmatvedību*. "Ziņotājs", Nr.44, 12.11.1992. (ar turpmākiem grozījumiem) 2.pants.

³ SIA "X" grāmatvedības uzskaites kārtošanas un organizēšanas politika. Nav publicēts.

Par grāmatvedības uzskaites kārtošānu un organizēšanu ir atbildīgs uzņēmuma vadītājs, bet grāmatvedības uzskaites procesu nodrošina uzņēmuma grāmatvede, ar kuru ir nodibinātas darba attiecības. Darba līgumā ir noteiktas pušu tiesības, pienākumi un atbildība par veicamo pienākumu kvalitāti.

Grāmatvedības organizācijas politikā kā neatņemams pielikums ietilpst arī uzņēmuma kontu plāns, kuru ir apstiprinājis uzņēmuma vadītājs. Grāmatvedības kontu plāns uzņēmumā ir izstrādāts ilglaicīgai lietošanai ar iespēju veidot jaunus kontus pēc nepieciešamības. Plāns ir izstrādāts atbilstoši uzņēmuma saimnieciskās darbības īpatnībām.

Izpētot uzņēmuma grāmatvedības politiku, secināms, ka tā ir izveidota skaidri saprotama un tajā ir apkopoti svarīgākie grāmatvedības procesi un grāmatvedības uzskaitē. Autore grāmatvedības politikā atklāja 3.kategorijas pamatlīdzekļu iekļaušanu neatbilstošā kontā. Pamatlīdzekļu 3.kategorija, kurā ietilpst mobilie telefoni, datori un drukas iekārtas, ir iekļauta kontā 1220 kā "Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas"; iegādes vērtības vai izveidošanas vērtības palielinošais koeficients 1,5 apmērā nav ticis piemērots¹. Šīs kategorijas pamatlīdzekļi būtu jāiekļauj kontā 1230 "Pārējie pamatlīdzekļi", jo tas labāk atbilst šo pamatlīdzekļu būtībai. Šī kļūda ir tikusi koriģēta 2014.gada pārskatā un grāmatvedības uzskaitē.

Grāmatvedības uzskaitē notiek licencētā datorprogrammā "Zalktis".

Uzņēmumā ir noliktava, kurā tiek glabāti aktuālie krājumi. Krājumi tiek pasūtīti no ārzemju piegādātājiem reizi nedēļā vai biežāk, kad ir apkopoti visu klientu pasūtījumi. Uzņēmums nepasūta vairāk preču, nekā nepieciešams, tās tiek izlietas vienā saimnieciskās darbības ciklā, tāpēc noliktavā neatrodas krājumi, kuriem ir risks kļūt nederīgiem derīguma termiņa pārsnieguma dēļ vai tapt morāli novecojušiem. Atsevišķas preces, kuras klienti regulāri pasūta no uzņēmuma, tiek nopirkta un glabāta noliktavā, lai šiem klientiem nebūtu jāgaida uz piegādi².

Krājumu novērtēšanai tiek pielietota FIFO metode un uzskaitē - nepārtrauktā inventarizācijas metode. Debitoru parādi tiek iedalīti reāli saņemamos, šaubīgos un bezcerīgos³. Šobrīd visi debitoru parādi ir klasificēti kā reāli saņemami, neviens no tiem nav šaubīgs vai bezcerīgs. SIA "X" izmanto tikai bezskaidras naudas norēķinus, uzņēmumam nav kases aparāta. Pamatkapitālu veido viena īpašnieka ieguldījums, kas tika reģistrēts kā LVL 4 000,00, bet šobrīd ir konvertēts uz EUR 5 691,00; izmaiņas dokumentos saistībā ar pamatkapitāla denomināciju nav vēl iesniegtas Uzņēmuma reģistrā (informācija uz 28.04.2015).

¹ LR likums *Par uzņēmuma ienākuma nodokli*. "Latvijas Vēstnesis", Nr.32 (315), 01.03.1995. (ar turpmākiem grozījumiem) 13.pants.

² SIA "X" grāmatvedības uzskaites kārtošānu un organizēšanas politika. Nav publicēts.

³ Turpat.

SIA "X" ir finanšu līzings par vienu automašīnu, kuras atlikusī neizmaksātā vērtība 2014.gada pārskatā ir sadalīta proporcionāli samaksas noteikumiem kā ilgtermiņa un kā īstermiņa saistības. Uzņēmumam ir vēl viens finanšu līzings, kas ir noslēgts ar Vācijas uzņēmumu par reālā laika PĶR iekārtu, kuras atlikusī neizmaksātā vērtība gada pārskatā ir sadalīta tāpat, kā minēts iepriekš – proporcionāli summai kā ilgtermiņa un īstermiņa saistība.

Par pārējām divām uzņēmuma automašīnām ir noslēgti līgumi par operatīvo līzingu, kuru ikmēneša rēķini tiek iekļauti uzreiz izdevumos un PVN iekļauts konkrētā perioda PVN deklarācijā. Pārējie kreditori ir īstermiņa kreditori, ar kuriem norēķini tiek veikti līgumos noteiktajos termiņos, kas ir mazāki par vienu gadu. No īstermiņa kreditoru posteņa "Parādi piegādātājiem un darbuuzņēmējiem" 3% sastāda parāds Latvijas piegādātājiem, pārējais parāds ir Eiropas Savienības un trešo valstu piegādātājiem¹.

Uzņēmums ievēro ieņēmumu un izdevumu saskaņotības principu. Darbiniekiem tiek izmaksāta regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu un prēmijas, kuru piešķiršanas kārtība ir noteikta katra darbinieka darba līgumā, ievērojot Darba likuma prasības. Ikgadējā atvaļinājuma un darbspējas lapas A apmaksu aprēķina, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību. Kad uzņēmuma darbinieki tiek nosūtīti komandējumā uz ārzemēm, lai apgūtu zināšanas darbam ar jaunām iekārtām, piedalītos konferencēs vai dotos uz iekārtu demonstrācijām, darbiniekiem tiek apmaksāta aviobiļete turp un atpakaļ uz Latviju, viesnīcu izdevumi, apdrošināšanas izdevumi, pārvietošanās izdevumi un piešķirta komandējuma nauda saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 12.oktobra noteikumiem Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi"².

Uzņēmumā ir izstrādāti nolikumi par gada pārskata sastādīšanu, par komandējumu izdevumu noformēšanu un inventarizāciju veikšanu. Ir izveidota dokumentu apgrozījuma shēma, uzskaites dokumentu nomenklatūra un arhivēšanas noteikumi, datu drošības noteikumi grāmatvedības uzskaites programmā "Zalktis" un "Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa un pārējo nodokļu piemērošana, uzrādīšana grāmatvedības reģistros un degvielas norakstīšanas metodika"³.

Laikā, kamēr autore veica praksi SIA "X", uzņēmumā notika starprevīzijas pārbaude, kuru veica zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA "Audit Advice". 2014.gads ir pirmais gads, kura grāmatvedības datus un gada pārskatu pārbaudīja zvērināts revidents. No revidentu puses tika izteikti vairāki ieteikumi, kā uzlabot grāmatvedības uzskaiti uzņēmumā, piemēram,

¹ Informācija no SIA "X" grāmatvedības reģistriem. Nav publicēts.

² SIA "X" grāmatvedības uzskaites kārtības un organizēšanas politika. Nav publicēts.

³ SIA "X" nepublicētie materiāli.

izdevumus par komandējumiem sadalīt sīkāk atsevišķos kontos, atsevišķā kontā atdalīt uzņēmuma izdevumus par transportēšanu un muitas pakalpojumiem no citām izmaksām par darbiem un pakalpojumiem, atjaunot noliktavā transporta izdevumus proporcionāli nepārdotajiem krājumiem, kas noliktavā atradās uz 2014.gada 31.decembri, izmainīt rīkojuma un akta par reprezentācijas izdevumiem tekstu un mainīt darba automašīnas lietošanas noteikumus. Tāpat revidenti izteica ieteikumus, kurus reprezentācijas izdevumus pārklasificēt par reklāmas izdevumiem, lai pilnveidotu grāmatvedības uzskaiti. Noslēdzot revīzijas procedūras, tika sniegts revidenta atzinums bez iebildēm, bet ar piebildi, ka 2013.gads nav bijis revidēts¹.

Izvērtējot minēto revidentu ieteikumus, autore uzskata, ka būtu lietderīgi veikt grāmatvedības politikā korekcijas attiecībā uz izdevumu uzskaiti par komandējumiem un transportēšanas pakalpojumiem, bet mainīt rīkojuma un akta par reprezentācijas izdevumiem tekstu, kā arī mainīt darba automašīnas lietošanas noteikumus uzskata par nebūtiskiem un tādēļ mainīt grāmatvedības politiku uz šīm pozīcijām nav nepieciešams.

Izvērtējot SIA "X" darbību, sniegtos pakalpojumus un uzņēmuma grāmatvedības politiku, nav konstatētas nekādas darbības vai paņēmieni, kas būtu pretrunā ar Latvijas vai starptautiskajiem normatīvajiem aktiem. Kā nepilnību autore vēlas atzīmēt uzņēmuma pamatlīdzekļu klasifikācijas problēmas, kas jau pēdējā pārskata gadā ir novērstas. Kopumā grāmatvedības politika ir izveidota skaidri saprotama ar pietiekami detalizētiem paskaidrojumiem un aprakstiem.

¹ SIA "X" npublicētie materiāli.

2. SIA “X” SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE

2.1. Saimnieciskās darbības analīzes teorētiskie aspekti

Lai izpētītu SIA “X” saimniecisko darbību, autore šajā darba apakšnodaļā galveno uzmanību pievērsīs finanšu analīzes teorētiskajiem aspektiem un finanšu analīzes nepieciešamības iemesliem.

Jebkura uzņēmuma darbības rezultāti un tā konkurētspēja ir atkarīga no uzņēmuma vadītāja kompetences, pieredzes un spējas pieņemt pareizos lēmumus. Lai noteiktu, cik veiksmīgi vai neveiksmīgi uzņēmums darbojas, ir jāveic uzņēmuma saimnieciskās darbības analīze. Finanšu analīze ir uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes sastāvdaļa, kura sastāv no divām savstarpēji cieši saistītām daļām: finanšu un vadības analīzes. Šim iedalījumam pamatā ir praksē izveidojies grāmatvedības uzskaites iedalījums finanšu un vadības grāmatvedībā¹. Pārsvārā visi finanšu pārskata lietotāji, lai pieņemtu lēmumus par finansēšanu vai investīcijām, izvērtēs uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes rezultātus.

Ekonomikas literatūrā pastāv arī citi uzņēmuma analīzes iedalījumi, piemēram, iedalījums tehniskajā un fundamentālajā analīzē. Tehniskās analīzes pamatā ir vēsturisko tirgus modeļu un tendenču izpēte, kas cikliski atkārtojas un ietekmē uzņēmumu un to pārdoto preču cenas, akcijas un pieprasījumu. Fundamentālās analīzes pamatā ir uzņēmumu ietekmējošo makroekonomisko faktoru identificēšana, apkopošana un analīze, piemēram, inflācijas rādītāji, iekšzemes kopprodukta rādītāji un bezdarba līmenis².

Uzņēmuma uzdevums ir izstrādāt grāmatvedības politiku, kas atbilst normatīvo aktu prasībām un uzņēmuma darbības īpatnībām, un nākamais solis pēc ieņēmumu, izdevumu klasifikācijas un uzskaites sistēmas izstrādes ir finanšu informācijas analīze. Uzņēmumu vadītājiem ir jāprot pielietot analīzes rezultātus un, pamatojoties uz šiem rezultātiem, pielāgot savus lēmumus un uzņēmuma darbības niansas. Uzņēmumiem, kuri strādā intensīvas konkurences apstākļos, ir īpaši svarīgi būt elastīgiem, jo uzņēmumam ir jāspēj būt “vienu soli priekšā” konkurentiem visās jomās. Turklāt, izmantojot šo analīzi, ir iespējams pamanīt vēl neizmantotas uzņēmuma attīstības iespējas³.

Balstoties uz finanšu analīzes rezultātiem, uzņēmumiem pārskata gada laikā ir jāspēj koriģēt un uzlabot tie pārskatu posteņi, kuriem ir pārāk zema vai pārāk augsta vērtība, piemēram,

¹ Rurāne M. *Finanšu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 192.lpp.

² O'Regan P. *Financial Information Analysis. Second Edition*. England: John Wiley & Sons, Ltd., 2011. 208.-215.p.

³ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012.

krājumu daudzums noliktavā. Jo ilgāk krājumi atrodas noliktavā, jo augstāks būs krājumu aprites laiks. Un jo augstāks būs šis laiks, jo vairāk dienas ir nepieciešamas gatavās produkcijas pārdošanai. Tas nozīmē, ka uzņēmums šajā postenī darbojas neefektīvi. Uzņēmuma vadībai šādas nianse ir jāņem vērā un situācija jārisina.

Finanšu analīzes subjekti ir uzņēmuma darbībā ieinteresēti informācijas lietotāji. Katrs analīzes subjekts pēta informāciju, ņemot vērā savas intereses. Kapitāla īpašnieki ir ieinteresēti pārliecināties, cik efektīvi uzņēmuma vadība izmanto uzņēmuma finanšu resursus. Kreditori un piegādātāji ir ieinteresēti noskaidrot, kādus kreditēšanas nosacījumus noteikt kredīta ņēmējiem. Galvenais finanšu analīzes mērķis ir iegūt pēc iespējas lielāku galveno parametru skaitu, pēc kuriem būtu iespējama pilnīgāka uzņēmuma finansiālā stāvokļa, peļņas un zaudējuma, aktīvu un pasīvu struktūras izmaiņu novērtēšana¹.

Finanšu analīze, kura balstās tikai uz publiskajiem grāmatvedības pārskatiem, ir ārējā analīze. Šajā analīzē tiek izmantota ierobežota informācija, kas nesniedz vispusīgu informāciju par uzņēmuma darbību. Ārējā analīze satur šādas sastāvdaļas:

- peļņas absolūto rādītāju analīze;
- rentabilitātes relatīvo rādītāju analīze;
- uzņēmuma finansiālā stāvokļa, finansiālās stabilitātes, bilances likviditātes, uzņēmuma maksātspējas analīze;
- pašu un aizņemtā kapitāla izmantošanas efektivitātes analīze;
- uzņēmuma finansiālā stāvokļa ekonomiskā diagnostika².

Savukārt, veicot uzņēmuma iekšējo finanšu analīzi, tiek izmantoti ne tikai finanšu pārskatu dati, bet arī uzņēmuma iekšējā informācija, piemēram, par debitoru un kreditoru parādiem, krājumu stāvokli un apriti, produktu izmaksām un tamlīdzīgi. Pārskatos ietvertajai informācijai ir jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai³.

Finanšu analīzes procesam ir trīs etapi:

1. Sagatavošanās etaps:

- a) Analīzes mērķu un uzdevumu, objektu noteikšana, analīzes plāna sastādīšana.
- b) Analīzei nepieciešamās informācijas atlase, sagatavošana, tās ticamības, kvalitātes u.c. pārbaude.
- c) Datu atlase, grupēšana.
- d) Rādītāju, kas pilnīgāk raksturo analīzes objektu, sistēmas izstrāde, rādītāju normatīvu noteikšana.

¹ Rurāne M. *Finanšu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 191.lpp.

² Turpat. 192. lpp.

³ LR likums *Par grāmatvedību*. "Ziņotājs", Nr. 44, 12.11.1992. (ar turpmākiem grozījumiem) 2.pants.

2. Analītiskais etaps:
 - a) Rādītāju izmaiņu struktūras un dinamikas analīze.
 - b) Faktisko darbības rezultātu salīdzināšana ar plānotajiem rādītājiem, iepriekšējo analītisko periodu datiem, citu organizāciju vai nozares vidējiem rādītājiem salīdzināšana.
 - c) Faktoru ietekmes uz uzņēmuma darbības rezultātiem pētīšana.
 - d) Uzņēmuma darbības efektivitātes palielināšanas rezervju noteikšana.
3. Nobeiguma etaps:
 - a) Uzņēmuma darbības rezultātu kopējais novērtējums.
 - b) Menedžmenta darbības kvalitātes novērtējums.
 - c) Rekomendāciju izstrāde¹.

Saskaņā ar literatūrā pausto viedokli tradicionālās analīzes metodes sniedz pietiekamu informāciju Latvijas mazo un vidējo uzņēmumu finanšu stāvokļa noteikšanai un turpmāko lēmumu pamatošanai, un tās ir – pārskatu lasīšana un salīdzināšanas metode, horizontālā un vertikālā analīze, koeficientu analīze un tendenču analīze².

Pārskatu lasīšanas metode paredz pārskatos esošo absolūto rādītāju pētīšanu, kur svarīga ir katra posteņa satura izpratne, tā novērtēšana saistībā ar lomu, uzņēmuma darbību un citiem posteņiem, posteņu izmaiņu raksturu un šo izmaiņu ietekmi uz uzņēmuma finanšu stāvokli. Tas nozīmē, ka ir jāizprot bilances galvenās savstarpējās sakarības – bilances aktīvu summai ir jābūt vienāda ar pasīvu summu, ilgtermiņa ieguldījumi jāfinansē ar pašu kapitālu un ilgtermiņa aizņēmumiem un apgrozāmo līdzekļu summai jābūt lielākai par īstermiņa saistībām³.

Salīdzināšanas analīze paredz rādītāju salīdzināšanu gan uzņēmuma un tā struktūrvienību, gan citu uzņēmumu vai makroekonomikas vidējo lielumu griezumā⁴.

Horizontāla jeb dinamikas analīze ir finanšu pārskatu absolūto rādītāju dinamikas analīze jeb salīdzinājums ar iepriekšējiem periodiem. Metodes mērķis ir konstatēt esošās finanšu rādītāju izmaiņu tendences uzņēmumā, kā arī notikušo izmaiņu ietekmi uz vispārējo finanšu situāciju⁵.

Vertikālās jeb struktūras analīzes mērķis ir noteikt atsevišķu pārskatu posteņu īpatsvaru kopējos rādītājos, kuri pieņemti par 100 procentiem, un novērtēt līdzekļu vai to avotu struktūras izmaiņas vai izmaksu struktūras izmaiņas, analīzei izmantojot peļņas vai zaudējumu pārskatus⁶.

¹ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 15.lpp.

² Turpat. 22.lpp.

³ Turpat.

⁴ Turpat. 24.lpp.

⁵ Turpat. 30.lpp.

⁶ Rurāne M. *Finansu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 208.lpp.

Koeficientu analīze ietver likviditātes, rentabilitātes, maksātspējas un aktivitātes rādītājus, kas ir plaši izmantoti finanšu analīzes relatīvie lielumi¹.

Vēl viena no saimnieciskās darbības analīzēm ir SVID analīze, ar kuras palīdzību uzņēmums novērtē savas stiprās un vājās puses, kā arī pastāvošās iespējas vai gaidāmos draudus². Ar SVID analīzes palīdzību var noteikt uzņēmuma darbības efektivitāti un konkurētspēju, kā arī pārbaudīt katra jaunā pakalpojuma un produkta potenciālu tirgū, lai nodrošinātu uzņēmuma turpmāku izaugsmi³.

SVID analīzes galvenais uzdevums ir pieejamo informāciju sadalīt iekšējos (stiprās un vājās puses) un ārējos (iespējas un draudi) faktoros. Kad tas ir paveikts, SVID analīzes rezultāti parāda, kuri faktori (stiprās puses un iespējas) var palīdzēt uzņēmumam stratēģisko mērķu sasniegšanai un kuri faktori (vājās puses un draudi) ir šķēršļi, kas jāpārvar vai kuru iedarbība jāsamazina. SVID analīzes rezultātiem vajadzētu palīdzēt vadībai izlemt, kuros tirgus segmentos ir vislabākās iespējas veiksmīgai un peļņu nesošai izaugsmei. SVID analīzes galvenie trīs ieguvumi ir tas, ka izkristalizējas uzņēmuma konkurētspēja ar citiem uzņēmumiem, tiek identificētas uzņēmuma nākotnes iespējas un tiek izcelti uzņēmuma pašreizējie un nākotnes apdraudējumi⁴.

SVID analīze ir populārs un universāls instruments, bet tas ietver daudz subjektīvu spriedumu, tāpēc šīs analīzes rezultāti norāda uz vēlamo attīstības virzienu, nevis gatavu rīcības plānu. Nav iespējami arī galīgi un precīzi analīzes rezultāti, jo, mainoties apstākļiem, mainās stiprās un vājās puses, iespējas un draudi⁵.

Ir ļoti svarīgi visus faktorus sadalīt precīzi, ņemot vērā uzņēmuma mērķus, jo daži no tiem var būt gan kā stiprā puse, gan drauds. Piemēram, ja uzņēmuma mērķis ir pārdot pēc iespējas vairāk savas preces un šīs preces uzņēmumam piegādā daudzi piegādātāji, tā ir stiprā puse, jo uzņēmums nav atkarīgs no viena piegādātāja. Ja uzņēmuma mērķis, tādā pašā situācijā, ir kontrolēt mazumtirdzniecības cenas, tad tas būs uzņēmuma drauds, jo ar daudziem piegādātājiem ir grūti kontrolēt cenas, jo uzņēmums būs atkarīgs no piegādātāju noteiktajām cenām. Būtiski ņemt vērā, ka šī analīze ir jāatkārto regulāri, jo, identificējot problēmas un tās novēršot, iepriekšējā analīze kļūst neaktuāla un ir jāveic jauna analīze⁶.

¹ Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J. *Finansu pārskatu analīze*. Rīga, Tipogrāfija Ogrē SIA, 2005. 15. lpp.

² Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra. *Inovātīvās darbības pamatelementi. Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem*. Pieejams: http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/31_inovativas_darbibas_pamat_elementi.pdf (skatīts 11.05.2015)

³ *SWOT analysis. Strategy skills*. Pieejams: <http://www.free-management-ebooks.com/dldebk-pdf/fme-swot-analysis.pdf> (skatīts 11.05.2015).

⁴ Turpat.

⁵ Turpat.

⁶ Turpat.

Analīzi vislabāk ir sākt ar iekšējiem faktoriem – ir jākoncentrējas uz uzņēmuma kultūru, pieredzi, resursiem un tā unikālajām īpašībām. Pēc tam var veikt ārējo analīzi – pētīt tirgus ietekmi, trešo personu ietekmi un pārējos faktoros. Kad tas ir izdarīts, ir jāveic tā saucamā “saskaņošana” un “pārveidošana”. Saskaņošana nozīmē apvienot uzņēmuma iespējas ar stiprajām pusēm, lai iegūtu vēl lielāku konkurētspēju. Pārveidošana nozīmē draudu un vājo pušu pārvēršana iespējās un stiprajās pusēs¹.

SVID analīze ir veicama salīdzinoši vienkārši, bet tā ir ļoti noderīga, jo tā palīdz saskatīt un koncentrēties uz uzņēmuma stiprajām pusēm un izstrādāt risinājumus vājo pušu un draudu mazināšanai vai pilnīgai novēršanai.

No iepriekš minētā secināms, ka vispusīga saimnieciskās darbības analīze ir aktuāla katram uzņēmumam un katram uzņēmuma vadītājam, jo analīze skaidri parāda, kas tiek darīts pareizi un kuras jomas vēl ir uzlabojamas. Pamatojoties uz pieejamo informāciju literatūras avotos, ir svarīgi veikt uzņēmuma iekšējo un ārējo analīzi, kura sastāv no noteiktām komponentēm, kas ļauj gūt pilnīgāku priekšstatu par uzņēmuma darbības rezultātiem, plusiem un mīnusiem, iespējām un draudiem, stiprajām un vājajām pusēm. Šī informācija palīdz ieraudzīt uzņēmuma attīstības iespējas, darbības virzienus un uzlabot finanšu rādītājus.

2.2. Bilances horizontālā un vertikālā analīze

Šajā apakšnodaļā autore novērtēs SIA “X” finanšu pārskatu rādītāju izmaiņas, to struktūru, veiks bilances vertikālo un horizontālo analīzi, par bāzes gadu pieņemot 2013.gada beigu finanšu rezultātus, jo uzņēmums savu darbību uzsāka 2012.gada martā, tāpēc šā gada finanšu rezultātu izmantošana nebūtu objektīva. Autore novērtēs bilances posteņu izmaiņas 2014.gadā salīdzinājumā ar 2013. gadu, konstatējot izmaiņu apjomu skaitliski un procentuāli, šos rezultātus apkopojot viegli pārskatāmās tabulās.

Lielām svarīgāko finanšu pārskatu posteņu rādītāju izmaiņām ir būtiska ietekme uz uzņēmuma finansiālo stabilitāti. Galveno posteņu rādītāji var mainīties kā laika, tā arī struktūras griezumā, tāpēc ir svarīgi analizēt šīs izmaiņas, ko ļauj veikt tieši finanšu pārskatu horizontālā un vertikālā analīze².

¹ *SWOT analysis. Strategy skills*. Pieejams: <http://www.free-management-ebooks.com/dldebk-pdf/fme-swot-analysis.pdf> (skatīts 11.05.2015).

² Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 30.lpp.

Finanšu pārskatu horizontālā analīze ļauj noteikt dažādu pārskatu posteņu relatīvās un absolūtās izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vai kādiem citiem bāzes rādītājiem¹. Izmantojot šo metodi, salīdzina katru pozīciju ar iepriekšējo periodu, un ar šīs metodes palīdzību ir iespējams noteikt uzņēmuma attīstības tendences.

Vertikālās analīzes mērķis ir noteikt atsevišķu pārskatu posteņu īpatsvaru kopējos rādītājos, kuri pieņemti par 100 procentiem, un novērtēt līdzekļu vai to avotu struktūras izmaiņas vai izmaksu struktūras izmaiņas, analīzei izmantojot peļņas vai zaudējumu pārskatus².

2.1. tabula

SIA "X" bilances struktūras rādītāji 2013. un 2014.gadā*

Balances postenis	Sastāvs (EUR)		Struktūra (%)		Struktūras izmaiņas pret iepriekšējo gadu (procentpunkti)
	2013.g.	2014.g.	2013.g.	2014.g.	
Nemateriālie ieguldījumi kopā	132	41 087	0,06	11,27	+11,21
Pamatlīdzekļi kopā	19 304	46 881	8,88	12,86	+3,98
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā	1 423	1 423	0,65	0,39	-0,26
Krājumi kopā	12 230	109 498	5,63	30,04	+24,41
Debitori kopā	81 976	73 443	37,71	20,15	-17,56
Nauda kopā	102 292	92 168	47,07	25,29	-21,78
AKTĪVI	217 357	364 500	100,00	100,00	
Pašu kapitāls kopā	78 055	198 171	35,91	54,37	+18,46
Ilgtermiņa kreditori kopā	4 195	8 489	1,93	2,33	+0,40
Īstermiņa kreditori kopā	135 107	157 840	62,16	43,30	-18,86
PASĪVI	217 357	364 500	100,00	100,00	

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1 un Nr.2).

Tabulā Nr.2.1. ir apkopota SIA "X" bilances struktūras jeb vertikālās analīzes rezultāti. Salīdzinot 2014.gada aktīvus ar 2013.gada aktīviem, var secināt, ka bilances struktūrā ir notikušas būtiskas izmaiņas.

Pamatlīdzekļu vērtība 2014.gadā pret bilances kopsummu ir pieaugusi par 3,98 procentpunktiem un krājumu īpatsvars bilancē – par 24,41 procentpunktu. Debitoru parādu apjoms 2014.gadā ir samazinājies par 17,56 procentpunktiem un naudas līdzekļu apjoms ir samazinājies par 21,78 procentpunktiem. Nemateriālie ieguldījumi ir pieauguši par 11,21

¹ Rurāne M. *Finansu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 208.lpp.

² Turpat.

procentpunktu, salīdzinot 2014.gadu ar 2013.gadu. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu skaitliskā vērtība kopš 2013.gada nav mainījusies, bet tā vērtība pret bilances kopsummu 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, ir samazinājusies par 0,26 procentpunktiem.

2014.gadā aktīva struktūrā krājumi sastāda 30,04%, debitori sastāda 20,15% un nauda sastāda 25,29%, savukārt no pasīva kopsummas lielāko daļu sastāda pašu kapitāls (54,37%) un īstermiņa kreditori (43,30%).

Salīdzinot 2014.gada pasīvu ar 2013.gada pasīvu, ir secināms, ka pašu kapitāla īpatsvars bilancē ir pieaudzis par 18,46 procentpunktiem, bet skaitliski tas ir pieaudzis par EUR 120 116. Ilgtermiņa kreditori 2014.gadā sastāda 2,33% no bilances kopapjoma. Īstermiņa kreditoru īpatsvars ir samazinājies par 18,86 procentpunktiem, salīdzinot ar 2013.gadu.

Peļņas rādītāju un neto apgrozījuma rādītāju pieaugums vairāk, nekā divas reizes (skat. tabulu Nr.1.1.), ļauj secināt, ka uzņēmumā notiek saimnieciskās darbības attīstība. Kopumā vērtējot izmaiņas bilances struktūrā, kā arī izmaiņas neto apgrozījumā un peļņas rādītājos, autore secina, ka tās ir pozitīvas un liecina par finansiālās stabilitātes nostiprināšanos uzņēmumā.

Šo rādītāju pieauguma iemesls, galvenokārt, ir tas, ka SIA "X" savu darbību uzsāka 2012.gadā, bet 2013. un 2014.gadā nostiprināja tirgū savu pozīciju un ieguva pastāvīgo klientu loku.

2.2.tabula

SIA "X" bilances dinamikas analīze 2013. un 2014.gadā*

Balances postenis	Sastāvs (EUR)		Absolūtais pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (EUR)	Izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (%)
	2013.g.	2014.g.		
			2014.g.	2014.g.
Nemateriālie ieguldījumi kopā	132	41 087	+40 955	+31 026,52
Pamatlīdzekļi kopā	19 304	46 881	+27 577	+142,86
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā	1 423	1 423	-	0
Krājumi kopā	12 230	109 498	+97 268	+795,32
Debitori kopā	81 976	73 443	-8 533	-10,41
Nauda kopā	102 292	92 168	-10 124	-9,90
AKTĪVI	217 354	364 500	+147 146	+67,70
Pašu kapitāls kopā	78 055	198 171	+120 116	+153,89
Ilgtermiņa kreditori kopā	4 195	8 489	+4 294	+102,36
Īstermiņa kreditori kopā	135 107	157 840	+22 733	+16,83
PASĪVI	217 354	364 500	+147 146	+67,70

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1 un Nr.2).

Pēc tabulā Nr.2.2. apkopotās informācijas par SIA "X" dinamikas jeb horizontālās analīzes rezultātiem var secināt, ka 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gada rezultātiem, ir notikušas šādas izmaiņas:

- Nemateriālie ieguldījumi ir pieauguši par EUR 40 955, un pamatlīdzekļu kopsumma ir pieaugusi par EUR 27 577 jeb par 142,86%. Tas ļauj secināt, ka uzņēmuma vadība iegulda līdzekļus uzņēmuma attīstībā. Uzņēmums ir iegādājies speciāli veidotu un pielāgotu programmu finanšu un risku plānošanai, kas uzņēmuma vadībai ļauj efektīvāk un precīzāk prognozēt naudas plūsmu, risku sadalījumu un plānot ieņēmumus. Šī programma ir iekļauta nemateriālo ieguldījumu sastāvā un tādēļ ir tik ievērojams procentuālais pieaugums – par 31 026,52%;
- Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi nav mainījušies kopš 2013. gada, šajā pozīcijā ir viens aizdevums uzņēmuma dalībniekam;
- Krājumu apjoms ir palielinājies par EUR 97 268 jeb 795,32%, jo 2014.gada beigās uzņēmums iegādājās iekārtu pārdošanai, kura tika pārdota 2015.gada pavasarī. Debitoru apjoms ir samazinājies par 10,41% jeb EUR 8 533. Debitoru sastāvā 90% no kopsummas sastāda viens Latvijas debitors¹, kurš norēķinās ar uzņēmumu vienu mēnesi vēlāk, nekā ir noteikts līgumā (triju mēnešu laikā no pārdošanas brīža, nevis divu mēnešu laikā, kas būtu saskaņā ar līgumu), bet šis debitors netiek klasificēts kā šaubīgais debitors, jo maksājumi ir regulāri;
- Naudas līdzekļi ir samazinājušies par EUR 10 124 jeb 9,90%, kas ir vērtējams pozitīvi, jo pārāk lieli naudas līdzekļi var norādīt, ka uzņēmums šos līdzekļus izmanto neefektīvi;
- Pašu kapitāls ir pieaudzis par EUR 120 116 jeb 153,89%, kas ir noticis uz peļņas pieauguma rēķina, jo pamatkapitāls kopš dibināšanas brīža nav mainījies un nav veidotas rezerves;
- Gan ilgtermiņa, gan īstermiņa kreditori ir pieauguši attiecīgi par 102,36% un 16,83%, kas nozīmē, ka uzņēmuma darījumu apjoms ir pieaudzis un līdz ar to ir pieaudzis arī kreditoru apjoms. Novērtējot bilanci kopumā, šis pieaugums ir neliels, salīdzinot 2014.gadu ar 2013.gadu;
- Bilances kopsumma ir pieaugusi par 67,70% jeb EUR 147 146, kas ir vērtējams pozitīvi, jo apliecina uzņēmuma sekmīgu attīstību.

¹ Informācija no SIA "X" grāmatvedības reģistriem.

Pēc bilances vertikālās un horizontālās analīzes veikšanas autorei nav radušies negatīvi secinājumi, kas liecinātu par tuvojošām SIA "X" finanšu problēmām. Bilances posteņi ir pieauguši 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu. Ir atsevišķi posteņi, kuru īpatsvars bilances kopsummā ir samazinājies (debitoru un naudas apjoms 2014.gadā), bet šīs izmaiņas nav tik ievērojamas, lai būtu vērtējamās negatīvi. Gan vertikālā, gan horizontālā analīze apliecina uzņēmuma attīstību un izaugsmi trešajā darbības gadā.

2.3. Likviditātes rādītāju analīze un novērtējums

Autore šajā apakšnodaļā aprēķinās un analizēs SIA "X" likviditātes rādītājus, to teorētisko pamatojumu un novērtēs uzņēmuma spēju veikt kārtējos maksājumus un norēķinus ar kreditoriem.

Likviditātes rādītājus aprēķina, lai ar to palīdzību noskaidrotu uzņēmuma spēju atmaksāt savus pašreizējos īstermiņa parādus, novērtētu uzņēmuma maksātspēju un sniegtu atzinumu par finansiālā līdzsvara un maksātspējas saglabāšanu nākotnē. Uzņēmumam ir jāspēj nodrošināt pietiekamu un pastāvīgu maksāšanas līdzekļu daudzumu. Pēc vispārpieņemtajiem standartiem likviditātes kopējam koeficientam ir jābūt no 1,5 līdz 2, atsevišķos avotos no 1 līdz 2¹.

Likviditāti ir iespējams apskatīt no diviem viedokļiem – no uzņēmuma likvidācijas viedokļa un no uzņēmuma darbības turpināšanas viedokļa². Likviditāte no likvidācijas viedokļa šajā darbā netiks analizēta, jo uzņēmumu nav paredzēts likvidēt.

No uzņēmuma darbības turpināšanas viedokļa jānovērtē varbūtība, ka uzņēmums varētu kļūt maksātnespējīgs un tiktu ierosināta piespiedu likvidācija. Ir būtiski sekot likviditātes rādītājiem, jo neapmierinoši likviditātes rādītāji noved pie uzņēmuma maksātnespējas, kas, savukārt, nereti noved pie uzņēmuma darbības pārtraukšanas³.

Ekonomikas literatūrā biežāk sastopams aktīvu iedalījums četrās grupās. Likviditātes līdzekļi tiek sadalīti pēc to likviditātes jeb realizācijas ātruma:

1. absolūti realizējami (nauda);
2. ātri realizējami (debitoru parādi un tamlīdzīgi aktīvi);
3. lēni realizējami (krājumi, kā arī ilgtermiņa finanšu ieguldījumi);

¹ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 107.lpp.

² Condorfa A. *Likviditātes teorētiskie un praktiskie aspekti*. *Bilance* Nr. 1(253), 2011. 6.lpp.

³ Turpat.

4. grūti realizējami (pamatlīdzekļi un nemateriālie ieguldījumi)¹.

Uzņēmuma likviditāte ir atkarīga ne tikai no uzņēmuma iekšējiem faktoriem, bet arī ārējiem:

- pieejas finansējumam – uzņēmumi, kuriem ir brīva pieeja ārējam finansējumam, ir daudz mazāk pakļauti likviditātes riskam, nekā uzņēmumi, kuriem šāda iespēja nepastāv. Pirmajiem ir iespēja piesaistīt ārējo finansējumu brīdī, kad iestājas saistību apmaksas termiņš. Uzņēmumiem, palielinot saistību apjomu, likviditātes risks parasti palielinās vairāk, nekā uzņēmumiem, kuriem ir pieeja kredītlīnijām un citām kredītēšanas iespējām;
- ekonomiskās situācijas – ar nosacījumu, ka citi faktori nemainās, uzņēmumiem ir lielāks likviditātes risks, ja valsts ekonomikā ir lejupslīde;
- nenoteiktība par nākotnes naudas plūsmām – uzņēmumi naudas plūsmas no saimnieciskās darbības parasti izmanto, lai finansētu īstermiņa saistības. Uzņēmumi, kuriem naudas plūsmas no pamatdarbības ir prognozējamas un stabilas, var iztikt ar mazākiem ieguldījumiem naudas līdzekļos, nekā uzņēmumi, kuriem ir lielāka neskaidrība par nākotnes naudas plūsmām².

Par maksātspējīgu var uzskatīt uzņēmumu, kuram apgrozāmo līdzekļu summa ievērojami pārsniedz saistības jeb parādus. Šo rādītāju starpība ir lielums, kas paliek uzņēmumā saimnieciskās darbības turpināšanai pēc saistību izpildes, kas ekonomikas literatūrā tiek definēts kā tīrais apgrozāmais kapitāls³, kas tiek aprēķināts ar šādu formulu:

$$\text{Tīrais apgrozāmais kapitāls} = \text{Apgrozāmie līdzekļi} - \text{Īstermiņa saistības} \quad [2.1.]^4$$

SIA "X" tīrais apgrozāmais kapitāls 2014.gadā ir EUR 117 269 un 2013.gadā – EUR 61 391. Tīrais apgrozāmais kapitāls 2014.gadā ir pieaudzis par EUR 55 878, kas ir pozitīvi vērtējama tendence un tas ir viens no rādītājiem, kas varētu liecināt, ka uzņēmumam nav maksātspējas grūtību. Lai varētu pilnīgāk novērtēt uzņēmuma maksātspēju, ir jāizvērtē arī apgrozāmo līdzekļu sastāvs.

Uzņēmums necenšas turēt preces noliktavā, bet ir atsevišķi reaģenti, kurus klienti regulāri pasūta, tāpēc tie atrodas noliktavā, lai klientiem nebūtu ilgi jāgaida piegāde. Grāmatvedības politikā šī specifika ir ietverta. 2014. gada beigās uzņēmums iegādājās dārgu iekārtu pārdošanai,

¹ Condorfā A. *Likviditātes teorētiskie un praktiskie aspekti*. *Bilance* Nr. 1(253), 2011. 7.lpp.

² Turpat.

³ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 52.lpp.

⁴ Turpat. 53.lpp.

kurās vērtība krājumos palielināja apgrozāmo līdzekļu apjomu un kopējās likviditātes koeficientu.

Ir jāņem vērā, ja uzņēmumam ir izveidoti uzkrājumi, tie pēc savas būtības ir saistības, kas atbilstoši saturam ir jāsadala ilgtermiņa vai īstermiņa saistībās un jāpieskaita attiecīgo saistību summai, lai šī summa netiktu nepamatoti samazināta¹.

Likviditātes novērtēšanai izmanto šādus koeficientus – kopējās likviditātes koeficientu, tekošās likviditātes jeb starpseguma koeficientu un absolūtās likviditātes koeficientu².

Likviditātes koeficienti tiks aprēķināti, izmantojot šādas formulas:

$$\text{Kopējās likviditātes koeficients} = \text{Apgrozāmie līdzekļi} / \text{Īstermiņa saistības} \quad [2.2.]^3$$

$$\text{Tekošās likviditātes koeficients} = (\text{Naudas līdzekļi} + \text{Īstermiņa vērtspapīri} + \text{Debitori}) / \text{Īstermiņa saistības} \quad [2.3.]^4$$

$$\text{Absolūtās likviditātes koeficients} = \text{Nauda} + \text{Īstermiņa vērtspapīri} / \text{Īstermiņa saistības} \quad [2.4.]^5$$

SIA “X” 2013. un 2014.gada finanšu pārskata likviditātes koeficienti ir aprēķināti un norādīti tabulā Nr.2.3.

2.3.tabula

SIA “X” likviditātes rādītāju aprēķins 2013. un 2014.gadā*

	2013.g.	2014.g.
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	196 498	275 109
Naudas līdzekļi, īstermiņa vērtspapīri, debitori (EUR)	184 268	165 611
Naudas līdzekļi (EUR)	102 292	92 168
Īstermiņa saistības (EUR)	135 107	157 840
<i>Kopējais likviditātes koeficients</i>	<i>1,45</i>	<i>1,74</i>
<i>Tekošās likviditātes koeficients</i>	<i>1,36</i>	<i>1,05</i>
<i>Absolūtās likviditātes koeficients</i>	<i>0,76</i>	<i>0,58</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “X” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1 un Nr.2).

¹ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 53.lpp.

² Turpat.

³ Turpat.

⁴ Turpat.

⁵ Turpat.

Kopējās likviditātes koeficientam nevajadzētu pārsniegt 2, jo tas nozīmētu, ka apmēram puse no apgrozāmajiem līdzekļiem tiek finansēta no ilgtermiņa kapitāla jeb ilgtermiņa saistībām un pašu kapitāla¹. Vērtējot SIA "X" kopējo likviditātes koeficientu, svarīgākais, ka apgrozāmie līdzekļi ir lielāki par īstermiņa saistībām gan 2013.gadā, gan 2014.gadā.

2013.gadā kopējais likviditātes koeficients ir 1,45, un tas ir normas robežās, kas nozīmē, ka apgrozāmie līdzekļi tiek izmantoti efektīvi. 2014.gadā koeficients ir 1,74, kas arī iekļaujas vispārpieņemtajā likviditātes normā. Rezultāti liecina, ka SIA "X" spēj segt īstermiņa saistības, izmantojot pieejamos apgrozāmos līdzekļus.

Tekošās likviditātes koeficients jeb ātrās likviditātes koeficients ir saistīts ar uzņēmuma saimnieciskajā darbībā iesaistīto kapitālu. To ir nepieciešams aprēķināt, jo visi apgrozāmie līdzekļi nav vienādi likvīdi². Koeficientam būtu jābūt lielākam par 1,0³. Šis koeficients visobjektīvāk parāda uzņēmuma spēju segt īstermiņa saistības.

SIA "X" tekošās likviditātes koeficients 2014.gadā ir 1,05, bet 2013.gadā tas bija 1,36, tātad šis koeficients ir ieteicamajā līmenī. 2014.gadā šis koeficients ir nedaudz samazinājies, jo ir samazinājušies debitoru parādi un naudas līdzekļi bankas kontā.

Absolūtās likviditātes koeficients novērtē uzņēmuma likviditāti pēc uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu apmēra. Tas ir viens no drošākajiem likviditātes novērtējumiem un, jo augstāks ir šis rādītājs, jo stabilāks ir uzņēmums. Normālos saimniekošanas apstākļos šis rādītājs ir 0,10 – 0,70 robežās⁴. SIA "X" absolūtās likviditātes koeficients 2013.gadā ir 0,76, kas ir paaugstināts un liecina par neefektīvi izmantotiem naudas līdzekļiem, bet 2014.gadā koeficients ir samazinājies līdz 0,58. Rezultāts 2014.gadā liecina par to, ka uzņēmums ir stabils ar pietiekami daudz naudas līdzekļiem, kurus tas efektīvi pārvalda.

Absolūtās likviditātes koeficienta objektivitātes apšaubīšanas risks pastāv, jo naudas līdzekļu apjoms finanšu gada laikā var krasī svārstīties, bet likviditātes rādītāji tiek rēķināti uz konkrētu datumu un tie var neatspoguļot patieso situāciju⁵.

Autores aprēķinātie un apkopotie koeficienti ļauj secināt, ka 2014.gada likviditātes rādītāji ir normas robežās. Rādītāji, salīdzinot ar 2013.gadu, ir uzlabojušies, vienīgi tekošās likviditātes rādītājs ir nedaudz samazinājies. Kopumā vērtējot uzņēmuma likviditātes rādītājus, autore secina, ka SIA "X" likviditāte 2014.gadā ir pietiekami augsta.

¹ Hofš K. G. sadarbībā ar Alsīņu R. *Biznesa ekonomika 2.izdevums*. Rīga, SIA "Jāņa Rozes apgāds", 2010. 208.lpp.

² Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 108.lpp.

³ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 53.lpp.

⁴ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 108.lpp.

⁵ Condorfa A. *Likviditātes teorētiskie un praktiskie aspekti*. Bilance Nr. 1(253), 2011. 8.lpp.

2.4. Kapitāla struktūras rādītāji

Šajā apakšnodaļā autore aprēķinās un novērtēs SIA "X" kapitāla struktūras rādītājus, to attiecību vienam pret otru, izmantojot vispārpieņemtās rādītāju ieteicamās robežas.

Aizņemto un pašu līdzekļu koeficients kreditoriem un naudas ieguldītājiem raksturo to interešu aizsardzības pakāpi. Tas parāda pašu kapitāla īpatsvaru kopējā kapitāla struktūrā. Koeficientam ir jābūt pietiekami augstam, kas raksturo stabilu uzņēmuma finanšu līdzekļu struktūru, robežās no 0,5 līdz 1,0¹. Novērtējot finansiālo stabilitāti, potenciālie investori un kreditori vēlas noskaidrot, cik lielā mērā analizējamais uzņēmums ir atkarīgs no aizņemtā kapitāla, vai arī cik lielā mērā tas var paļauties uz pašu kapitāla pietiekamību².

Finansiālās stabilitātes rādītājus aprēķina šādam nolūkam:

- lai noteiktu saistību attiecību pret pašu kapitālu vai aktīvu kopsummu;
- lai novērtētu uzņēmuma iespējas paaugstināt saistību summu;
- lai palīdzētu novērtēt uzņēmuma spēju noteiktā termiņā nokārtot saistības³.

Kapitāla struktūras rādītāji tiks aprēķināti pēc šādām formulām:

$$\text{Finansiālās neatkarības koeficients} = \text{Pašu kapitāls} / \text{Balances kopsumma} \quad [2.5.]^4$$

$$\text{Saistību īpatsvars bilancē} = \text{Saistību kopsumma} / \text{Balances kopsumma} \quad [2.6.]^5$$

$$\text{Autonomijas koeficients} = \text{Saistību kopsumma} / \text{Pašu kapitāls} \quad [2.7.]^6$$

$$\text{Manevrēšanas koeficients} = \text{Tīrie apgrozāmie līdzekļi} / \text{Pašu kapitāls} \quad [2.8.]^7$$

$$\text{Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem} = \text{Tīrie apgrozāmie līdzekļi} / \text{Apgrozāmie līdzekļi} \quad [2.9.]^8$$

¹ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 105.lpp.

² Rurāne M. *Finansu pārvaldība*. Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 227.lpp.

³ Turpat.

⁴ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 71.lpp. un *Ratios and Formulas in Customer Financial Analysis*. Pieejams: <https://www.crfonline.org/orc/cro/cro-16.html> (skatīts 30.04.2015).

⁵ Turpat.

⁶ Turpat.

⁷ Turpat.

⁸ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 44.lpp.

Tabulā Nr.2.4. ir apkopoti aprēķinātie SIA "X" 2013. un 2014.gada finanšu pārskata kapitāla struktūras rādītāji.

2.4.tabula

SIA "X" kapitāla struktūras rādītāji 2013. un 2014.gadā*

	2013.g.	2014.g.
Kreditori kopā (EUR)	139 302	166 329
Bilances kopsumma (EUR)	217 357	364 500
Pašu kapitāls (EUR)	78 055	198 171
Tīrie apgrozāmie līdzekļi (EUR)	61 391	117 269
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	196 498	275 109
<i>Finansiālās neatkarības jeb īpašuma koeficients</i>	<i>0,36</i>	<i>0,54</i>
<i>Saistību īpatsvars bilancē</i>	<i>0,64</i>	<i>0,46</i>
<i>Autonomijas koeficients</i>	<i>1,78</i>	<i>0,84</i>
<i>Manevrēšanas koeficients</i>	<i>0,79</i>	<i>0,59</i>
<i>Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem</i>	<i>0,31</i>	<i>0,43</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1 un Nr.2).

Aizņemto un pašu līdzekļu attiecības koeficients tiek saukts arī par īpašuma jeb finansiālās neatkarības koeficientu. Tam būtu jābūt robežās no 0,5 līdz 1,0¹. SIA "X" 2014.gadā koeficients ir 0,54, kas ir ieteicamajās robežās, bet 2013.gadā koeficients ir zem vēlamās robežas. Tas liecina, ka pašu kapitāla kopsumma bilancē ir pārāk maza un uzņēmumam ir nestabila finanšu līdzekļu struktūra².

Saistību īpatsvars bilancē norāda uz aizņemto līdzekļu īpatsvaru kopējā kapitālā. Koeficientam būtu jābūt robežās no 0,4 līdz 0,8 un jo zemāks ir šis rādītājs, jo labprātāk kreditori izsniegs aizdevumu uzņēmumam³. SIA "X" koeficients 2014. un 2013.gadā ir normas robežās. Tas nozīmē, ka uzņēmumam ir optimāls aizņemto līdzekļu apjoms bilances kopsummā. Rādītājs 2014.gadā samazinājās no 0,64 līdz 0,46 un tas nozīmē, ka ir samazinājusies uzņēmuma atkarība no ārējiem finansēšanas avotiem⁴.

Saistību attiecība pret pašu kapitālu raksturo uzņēmuma atkarību no ārējiem aizņēmumiem. Koeficientam būtu jābūt robežās no 0,5 līdz 1,0⁵. 2013.gadā uzņēmuma saistību

¹ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 43.lpp.

² Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 71.lpp.

³ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 43.lpp.

⁴ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 71.lpp.

⁵ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 44.lpp.

attiecība pret kapitālu ir pārsniegusi ieteicamo maksimālo robežu (koeficients ir 1,78). Tas nozīmē, ka uzņēmums pārāk lielu aktīvu daļu finansēja no ārējiem avotiem. 2014.gadā šis koeficients SIA "X" ir normas robežās – 0,84.

Manevrēšanas koeficients rāda pašu līdzekļu izmantošanas elastīgumu, t.i., kāda pašu kapitāla daļa nav nostiprināta imobila rakstura vērtībās un dod iespēju manevrēt ar uzņēmuma līdzekļiem. Finansisti uzskata, ka optimālais koeficienta lielums ir no 0,2 līdz 0,5¹.

Manevrēšanas koeficienta rezultāti liecina par SIA "X" spēju manevrēt ar pašu finanšu līdzekļiem, lai nodrošinātu un uzturētu tīros apgrozāmos līdzekļus. Gan 2013.gadā, gan 2014.gadā šis koeficients ir pārsniedzis ieteicamo maksimālo robežu, bet tam ir tendence samazināties, kas ir vērtējams pozitīvi. Lai samazinātu koeficientu, būtu ieteicams palielināt pašu kapitālu, saglabājot esošo tīro apgrozāmo līdzekļu līmeni.

Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem parāda, kāda apgrozāmo aktīvu daļa ir finansēta no pašu līdzekļiem un kurai nav vajadzīga aizņemto līdzekļu piesaistīšana. Koeficientam būtu jābūt robežās no 0,1 līdz 0,5. Jo mazāks rādītājs, jo vairāk bilances struktūra ir uzskatāma par neapmierinošu, bet uzņēmums par maksātnespējīgu². SIA "X" gadījumā minētais koeficients ir normas robežās (skat. tabulu Nr.2.4.), kas nozīmē, ka uzņēmums spēj nodrošināt savu darbību ar pašu finansētiem aktīviem.

Ekonomikas literatūrā ir pieejama formula, ar kuru aprēķina maksājamo procentu seguma koeficientu, bet tā kā SIA "X" maksājамie procenti pret visiem kreditoriem ir nelieli, šo koeficientu aprēķināt ir nelietderīgi. Saskaņā ar paskaidrojumu pie peļņas vai zaudējumu aprēķina, samaksātie procenti 2013.gadā bija EUR 115,00 un 2014.gadā – EUR 325,00 (skat. pielikumu Nr.4).

Pētījuma rezultāti liecina, ka SIA "X" 2014.gadā ir problēmas tikai ar manevrēšanas koeficientu, kurš ir pārsniedzis augstāko vēlamo koeficienta robežu. 2013.gadā uzņēmumam bija problēmas ar kapitāla struktūru, jo finansiālās neatkarības koeficients, autonomijas koeficients un manevrēšanas koeficients nav bijis vēlamajās robežās. Pozitīvi ir vērtējams fakts, ka gada laikā rādītāji ir uzlabojušies.

¹ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006.

² Turpat. 45.lpp.

2.5. Rentabilitātes rādītāju analīze un novērtējums

Autore šajā apakšnodaļā aprēķinās un novērtēs SIA "X" rentabilitātes rādītājus un sniegs savu vērtējumu šo rādītāju rezultātiem.

Rentabilitāte ir uzņēmuma darbības efektivitātes rādītājs. Rentabilitāti nosaka, uzņēmuma neto peļņu dalot ar uzņēmuma neto apgrozījumu, ar uzņēmuma kopējo vai pašu kapitālu vai aktīvu kopsummu. Šie rādītāji atspoguļo patērētos līdzekļus vai realizētās produkcijas apjomu. Rentabilitātes vērtēšanai nav noteiktu kritēriju. Rentabilitāti izsaka procentos – jo augstāks procentu līmenis, jo uzņēmuma darbība efektīvāka¹.

Uzņēmuma sekmīgai darbībai ir nepieciešams saglabāt likviditāti un paaugstināt rentabilitāti. Rentabilitāti iedala trīs grupās – komerciālā, ekonomiskā jeb aktīvu un finansiālā jeb pašu kapitāla rentabilitāte². Komerciālā rentabilitāte parāda, kādu peļņu uzņēmums iegūvis uz neto apgrozījuma vienību, tās aprēķināšanai tiek izmantotas trīs formulas - realizācijas rentabilitātes formula, operatīvās darbības rentabilitātes formula un bruto peļņas rentabilitātes formula. Ekonomiskā rentabilitāte parāda, kādu peļņu uzņēmums ir iegūvis uz uzņēmuma aktīvu vienību – tās aprēķināšanai tiek izmantota viena formula. Finansiālā rentabilitāte rāda, kādu peļņu ieguvuši uzņēmuma īpašnieki uz ieguldītā kapitāla vienību – tās aprēķināšanai tiek izmantota viena formula³.

SIA "X" rentabilitātes rādītāji tiks aprēķināti pēc šādām formulām:

$$\text{Realizācijas rentabilitāte} = (\text{Pārskata gada tīrā peļņa} / \text{Neto apgrozījums}) \times 100 \quad [2.10.]^4$$

$$\text{Operatīvās darbības rentabilitāte} = (\text{Peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas} / \text{Neto apgrozījums}) \times 100 \quad [2.11.]^5$$

$$\text{Bruto peļņas rentabilitāte} = (\text{Bruto peļņa} / \text{Neto apgrozījums}) \times 100 \quad [2.12.]^6$$

¹ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 109.lpp.

² Turpat. 110.lpp.

³ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 48.lpp.

⁴ Turpat.

⁵ Turpat. 49.lpp.

⁶ Turpat.

$$\text{Economiskā rentabilitāte} = (\text{Pārskata perioda peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas} / \text{Aktīvu vidējā vērtība}) \times 100 \quad [2.13]^1$$

$$\text{Pašu kapitāla rentabilitāte} = (\text{Neto peļņa} / \text{Pašu kapitāla vidējā summa}) \times 100 \quad [2.14]^2$$

Tabulā Nr.2.5. ir apkopoti aprēķinātie SIA "X" 2013. un 2014.gada finanšu pārskata rentabilitātes rādītāji.

2.5.tabula

SIA "X" rentabilitātes rādītāju aprēķins 2013. un 2014.gadā*

	2013.g.	2014.g.
Neto peļņa (EUR)	68 076	140 116
Neto apgrozījums (EUR)	429 889	1 004 923
Peļņa pirms nodokļu un % samaksas (EUR)	80 307	166 436
Bruto peļņa (EUR)	136 887	329 429
Aktīvu vidējā vērtība (EUR)	122 485	290 929
Pašu kapitāla vidējā summa (EUR)	47 573	138 113
<i>Realizācijas rentabilitāte</i>	<i>15,84%</i>	<i>13,94%</i>
<i>Operatīvās darbības rentabilitātes rādītājs</i>	<i>18,68%</i>	<i>16,56%</i>
<i>Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs</i>	<i>31,84%</i>	<i>32,78%</i>
<i>Ekonomiskā rentabilitāte</i>	<i>64,54%</i>	<i>56,88%</i>
<i>Pašu kapitāla rentabilitāte</i>	<i>143,10%</i>	<i>101,45%</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1, Nr.2 un Nr.3).

Realizācijas rentabilitāte ir finansiālā rezultāta attiecība pret apjoma rādītāju jeb – cik peļņas dod katra neto apgrozījuma vienība. Rādītāju ietekmē operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Lai uzlabotu komerciālo rentabilitāti, ir jāveic uzņēmuma ieņēmumu un izmaksu analīze, piemēram:

- vai ir iespējams palielināt produkcijas vai pakalpojumu cenas un līdz ar to arī bruto peļņu,
- vai ir iespējams mainīt produkcijas vai pakalpojumu klāstu,
- vai ir iespējams sadarboties ar piegādātājiem, kuri piedāvā izejvielas un pusfabrikātus par izdevīgākām cenām,

¹ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 49.lpp.

² Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 67.lpp.

- vai ir iespējams samazināt daļu no pastāvīgajām izmaksām, vienlaikus saglabājot saimnieciskās darbības ieņēmumu līmeni¹.

SIA "X" realizācijas rentabilitāte no 2013.gada uz 2014.gadu ir samazinājusies no 15,84% līdz 13,94%, bet tā kā realizācijas rentabilitātes vēlamais līmenis finanšu literatūrā nav stingri noteikts, autore uzskata, ka šis rezultāts ir pietiekami augsts.

Nozarē, kurā darbojas SIA "X", ir liela konkurence, tāpēc palielināt produktu cenas nebūtu labākā izvēle, jo produkta gala cena ir atkarīga no iepirkto produktu cenas un uzcelojums ir vienāds visiem produktiem no vienas grupas. SIA "X" izvēlas iepirkt tādus produktus, kuru kvalitāte nav apšaubāma, līdz ar to šo produktu cena mēdz būt augstāka, nekā konkurentu iepirktajiem produktiem.

SIA "X" produktu speciālisti regulāri pēta Latvijas uzņēmumu pieprasījumu pēc jaunām precēm un produktiem, izzina jaunākos atklājumus tehnoloģijās un risinājumos, ko piedāvāt saviem klientiem. Tāpēc jaunu produktu piedāvāšana ir veids, kā uzlabot realizācijas rentabilitāti turpmākajos gados.

Operatīvās darbības rentabilitātes rādītāju ietekmē tikai operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Pirmsnodokļu peļņā netiek iekļauti ieņēmumi un izmaksas, kas nav saistītas ar produkcijas ražošanu vai pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu². SIA "X" operatīvās darbības rentabilitātes rādītājs 2014.gadā ir 16,56%, 2013.gadā tas bija 18,68%. Šis rādītājs ir pazeminājies, jo peļņa pirms nodokļiem ir attiecīgi mazāka pret neto apgrozījumu.

Bruto peļņas rentabilitāte sniedz iespēju aprēķināt, kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu³. SIA "X" bruto peļņas rentabilitāte ir 32,78% 2014.gadā un 31,84% 2013.gadā, kas ļauj secināt, ka abos gados šie abi rādītāji rada gandrīz vienādu attiecību, bet ar tendenci rādītājam palielināties.

Ekonomiskā rentabilitāte raksturo, cik efektīvi peļņas radīšanā tiek izmantoti aktīvi. Lai precīzi novērtētu, kādai ir jābūt ekonomiskajai rentabilitātei, ir jāizvērtē nozare, kurā darbojas uzņēmums. Ražošanas nozarēs šī rādītāja līmenis ir ievērojami atšķirīgs: tas ir augstāks, nekā vidējais uzņēmumos, kuri izmanto darbietilpīgus procesus, bet zems uzņēmumos, kuri ir kapitālietilpīgi⁴. SIA "X" ekonomiskās rentabilitātes rādītājs ir augsts – 2013.gadā tas bija 64,54%, bet 2014.gadā – 56,88%. Tas nozīmē, ka aktīvi tiek efektīvi izmantoti peļņas radīšanā,

¹ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 48.lpp.

² Turpat. 49.lpp.

³ Turpat.

⁴ Turpat.

kas, savukārt, nozīmē, ka uzņēmums ir konkurētspējīgs, lai arī rādītājs gada laikā ir samazinājies par 7,66 procentpunktiem.

Pašu kapitāla rentabilitāte ļauj noteikt tā kapitāla izlietošanas efektivitāti, kuru ir investējuši uzņēmuma īpašnieki, un, salīdzinot šo rādītāju ar iespējamo ienākumu, ieguldot šos līdzekļus citos vērtspapīros. No īpašnieka viedokļa tas ir pats svarīgais rādītājs: tas rāda, cik peļņas iegūts uz katru uzņēmumā ieguldīto *euro*¹. Aprēķinot pašu kapitāla rentabilitāti SIA "X", secināms, ka rādītājs no 143,10% 2013.gadā ir samazinājies līdz 101,45% 2014.gadā, kas nozīmē, ka pašu kapitāls tiek izmantots efektīvi, bet tā izmantošanas efektivitāte ir samazinājusies.

Autore veica SIA "X" peļņas vai zaudējumu aprēķina vertikālo analīzi (skat. tabulu Nr.2.6.), un tā ļauj novērtēt izdevumu un ieņēmumu attiecību procentuālo maiņu pret attiecīgā gada neto apgrozījumu.

Pārdotās produkcijas pašizmaksa 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, ir samazinājusies par 0,94 procentpunktiem, bet bruto peļņa 2014.gadā ir palielinājusies par 0,94 procentpunktiem, salīdzinot ar 2013.gadu.

Pārdošanas izmaksu īpatsvars ir pieaudzis par 0,11 procentpunktiem un administrācijas izmaksu īpatsvars pieaudzis par 2,79 procentpunktiem, ja salīdzina 2014.gadu ar 2013.gadu. Savukārt, ar atliktā nodokļa saistībām saistīto izdevumu īpatsvars ir palielinājies par 0,44 procentpunktiem 2014.gadā, jo 2013.gadā atliktā nodokļa izdevumi nav tikuši aprēķināti.

2.6.tabula

SIA "X" peļņas vai zaudējumu aprēķina struktūras rādītāji 2013. un 2014.gadā*

Peļņas vai zaudējumu aprēķina postenis	Sastāvs (EUR)		Struktūra (%)		Struktūras izmaiņas pret iepriekšējo gadu (procentpunkti)
	2013.g.	2014.g.	2013.g.	2014.g.	
Neto apgrozījums	429 889	1 004 923	100,00	100,00	-
Pārdotās produkcijas pašizmaksa	(293 002)	(675 494)	-68,16	-67,22	-0,94
Bruto peļņa	136 887	329 429	31,84	32,78	+0,94
Pārdošanas izmaksas	(3 853)	(10 174)	-0,90	-1,01	+0,11
Administrācijas izmaksas	(53 807)	(153 926)	-12,52	-15,31	+2,79
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	1 080	922	0,25	0,09	-0,16
Pārējie procentu ieņēmumi	-	185	-	0,01	+0,01
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	(1 252)	(951)	-0,29	-0,09	-0,20

¹ Saksonova S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*. Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 50.lpp.

Peļņas vai zaudējumu aprēķina postenis	Sastāvs (EUR)		Struktūra (%)		Struktūras izmaiņas pret iepriekšējo gadu (procentpunkti)
	2013.g.	2014.g.	2013.g.	2014.g.	
Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	79 055	165 485	18,38	16,47	-1,91
Uzņēmuma ienākuma nodoklis par pārskata gadu	(10 979)	(20 900)	-2,55	-2,08	-0,47
Ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi	-	(4 469)	-	-0,44	+0,44
Pārskata peļņa vai zaudējumi	68 076	140 116	15,83	13,95	-1,88

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.3).

Peļņas vai zaudējumu aprēķina pozīcijas "Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi", "Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgie ieņēmumi" un "Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas" katra ir samazinājusies par mazāk kā piektdaļu procentpunkta pret attiecīgā gada neto apgrozījumu.

Uzņēmumu ienākumu nodoklis par pārskata gadu 2014.gadā ir samazinājies par 0,47 procentpunktiem, salīdzinot ar 2013.gadu.

Peļņa pirms nodokļiem ir samazinājusies par 1,91 procentpunktu un pārskata gada peļņa ir samazinājusies par 1,88 procentpunktiem 2014.gadā, salīdzinot šīs pašas pozīcijas ar 2013.gadu.

2.7.tabula

SIA "X" peļņas vai zaudējumu aprēķina dinamikas analīze 2013. un 2014.gadā*

Peļņas vai zaudējumu aprēķina postenis	Sastāvs (EUR)		Absolūtais pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (EUR)	Izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (%)
	2013.g.	2014.g.		
Neto apgrozījums	429 889	1 004 923	+ 575 034	+ 133,76
Pārdotās produkcijas pašizmaksa	(293 002)	(675 494)	+ 382 492	+ 130,54
Bruto peļņa	136 887	329 429	+ 192 542	+ 140,66
Pārdošanas izmaksas	(3 853)	(10 174)	+ 6 321	+ 164,05
Administrācijas izmaksas	(53 807)	(153 926)	+ 100 119	+ 186,07
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	1 080	922	-158	-14,63
Pārējie procentu ieņēmumi	-	185	+ 185	+ 100,00
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	(1 252)	(951)	-301	-24,04
Peļņa pirms nodokļiem	79 055	165 485	+ 86 430	+ 109,33

Peļņas vai zaudējumu aprēķina postenis	Sastāvs (EUR)		Absolūtais pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (EUR)	Izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (%)
	2013.g.	2014.g.		
			2014.g.	2014.g.
Uzņēmuma ienākuma nodoklis par pārskata gadu	(10 979)	(20 900)	+ 9 921	+ 90,36
Ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi	-	(4 469)	+ 4 469	+ 100,00
Pārskata peļņa vai zaudējumi	68 076	140 116	+ 72 040	+ 105,82

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.3).

Ja rēķina neto apgrozījuma attiecību par diviem gadiem, par bāzes gadu ņemot 2013.gada neto apgrozījumu, kas bija EUR 429 889, tad 2014.gadā neto apgrozījums ir pieaudzis par 133,76% jeb 2,34 reizēm.

Vienīgie peļņas vai zaudējumu posteņi, kas 2014.gadā ir samazinājušies attiecībā pret 2013.gada rezultātiem, ir pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi par 14,63% jeb EUR 158,00 un procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas par 24,04% jeb EUR 301,00. Kopumā vērtējot, šīs izmaiņas ir nelielas.

Bruto peļņas pieaugums 2014.gadā ir par EUR 192 542 jeb par 140,66% lielāks.

Pārējo procentu ieņēmumu pieaugums 2014.gadā ir mērāms 100,00 %, tāpat kā ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi, jo 2013.gadā šādi posteņi peļņas vai zaudējumu aprēķinā nebija.

Uzņēmuma ienākuma nodoklis 2014.gadā ir palielinājies par EUR 9 921 jeb par 90,36 %.

SIA "X" peļņa pirms nodokļiem un pārskata gada peļņa ir pieaugusi attiecīgi par 109,33% un par 105,82%.

2014.gadā vislielākais pieaugums no peļņas vai zaudējumu posteņiem ir bijis administrācijas izmaksām – par 186,07% un pārdošanas izmaksām – par 164,05 %, salīdzinot ar 2013.gada rezultātiem.

Vērtējot peļņas vai zaudējumu aprēķina dinamiku un struktūras analīzi, autore secina, ka šo analīžu rezultāti liecina par uzņēmuma attīstību, realizācijas darījumu apjomu palielināšanos, kā arī izdevumu un saistību pieaugumu. Autore uzskata, ka uzņēmuma trešajā darbības gadā ir sasniegti ievērojami rezultāti un tas ir vairāku faktoru veiksmīgas mijiedarbības rezultāts. Rezultāts liecina, ka ir veiksmīgi izvēlēti gan pārdodamie produkti un sniegtie pakalpojumi, gan veiksmīgi izvēlēti to neietā tirgus. Esošie peļņas vai zaudējuma rezultāti apliecina, ka uzņēmumam ir izaugsmes iespējas.

SIA "X" izmaksu sadalījums 2013. un 2014.gadā*

Rādītāji	Struktūra			
	2013.g. (EUR)	%	2014.g. (EUR)	%
Pārdotās produkcijas pašizmaksa	293 002	81	675 494	78
Pārdošanas izmaksas	3 854	1	10 174	1
Administrācijas izmaksas	53 807	15	153 926	18
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	1 252	0	951	0
Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu	10 979	3	20 900	2
Ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi	-	-	4 469	1
Kopā:	362 894	100	865 914	100

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.3).

Kopējie izdevumi 2013.gadā sastāda EUR 362 894 (skat. tabulu Nr.2.8.) un pārdotās produkcijas pašizmaksa sastāda 81% no visiem izdevumiem, otra lielākā izdevumu grupa ir administrācijas izdevumi (15% no kopapjoma). 2014.gadā izdevumu kopsumma ir EUR 865 914, no kuriem 78% sastāda pārdotās produkcijas pašizmaksa un 18% no izdevumiem sastāda administrācijas izdevumi.

Administrācijas izdevumu grupā, dilstošā secībā pēc īpatsvara, ir iekļautas personāla izmaksas, ieskaitot visus nodokļus par darba algu, tiem seko reprezentācijas izdevumi, nākamā pozīcija ir izdevumi par aviobiļetēm un par viesnīcām, tiem seko maksājumi par automašīnu operatīvo līzingu un kā nākamā pozīcija ir komandējuma izdevumi, ieskaitot darbinieku dienas naudas. Nākamā pozīcija ir uzkrātās saistības atvaļinājumiem EUR 5 748 apmērā un pamatlīdzekļu nolietojums EUR 5 056 apmērā. Citas administratīvo izdevumu pozīcijas sastāda kopsummas zem EUR 5 000 (informācija no pielikuma Nr.4).

SIA "X" personāla izmaksas EUR 75 029 apmērā no kopsummas ir tik lielas, jo darbinieki ir uzņēmuma vērtīgākais "ieguldījums" un viņiem tiek nodrošinātas konkurētspējīgas algas un papildus motivējošas prēmijas, atkarībā no pārdoto produktu apjoma (informācija no pielikuma Nr.4).

Darbinieki bieži izmanto aviosatiksmi lidojumiem uz kādu no Eiropas Savienības valstīm, lai piedalītos apmācībās un konferencēs, kuras rīko lielākie sadarbības partneri, tāpēc komandējumu izdevumu kopsumma kopā ar aviosatiksmes un viesnīcu izdevumiem ir samērā lieli (2014.gadā tie bija EUR 19 743, 2013.gadā tie bija EUR 6 880). Uzņēmuma galvenais veiksmes stūrakmens ir lojāli, kvalificēti un pārdotspējīgi darbinieki, tāpēc SIA "X" iegulda

līdzekļus darbinieku komforta, apmācību un kvalifikācijas celšanas nodrošināšanā (informācija no pielikuma Nr.4).

Reprezentācijas izdevumi arī ir svarīga daļa no uzņēmuma izdevumiem, jo uzņēmums regulāri rīko dažādus seminārus, lekcijas un konferences Latvijas klientiem, tiek aicināti uzstāties arī ārzemju lektori, ražotāji un uzņēmumu pārstāvji. Uzņēmuma vadība regulāri aicina sadarbības partnerus un klientus uz maltītēm, kuras arī tiek klasificētas kā reprezentācijas izdevumi, lai pārrunātu turpmāko sadarbību, jau realizētos projektus un nākotnes plānus. Uzņēmums rūpējas par savu tēlu, tāpēc nodrošina kafiju un dažādas uzkodas ikdienas tikšanās reizēm ar klientiem. Tiek ieguldīti līdzekļi arī reklāmas priekšmetu izgatavošanai, piemēram, mapēm, piezīmju blociņiem, pildspalvām un tamlīdzīgiem priekšmetiem.

No pārdotās produkcijas pašizmaksas, kuras kopsumma ir EUR 675 494, EUR 650 527 sastāda preču iepirkšanas izdevumi un EUR 18 982 sastāda izmaksas par preču transportēšanu no ražotājvalsts. Samaksa par darbiem un pakalpojumiem no ārienes un muitas izdevumi kopā sastāda EUR 5 985. Pārdotās produkcijas pašizmaksa 2013.gadā bija 2,31 reizi mazāka, nekā 2014.gadā (informācija no pielikuma Nr.4).

Pārdošanas izmaksās tiek iekļauti transporta izdevumi Latvijas teritorijā, iekļaujot degvielas, auto uzturēšanas izdevumus un nodokļus par automašīnām, kā arī viena pamatlīdzekļa nolietojumu (pārējie tiek iekļauti administrācijas izdevumos). Šis pamatlīdzeklis ir iegādāts operatīvajā līzīngā no Eiropas Savienības dalībvalsts un neatrodas SIA "X" lietošanā, bet ir ticis nodots klienta lietošanā, paturot īpašumtiesības. Visi reaģenti, kuri ir nepieciešami darbam ar šo iekārtu, tiek pirkti no SIA "X" (informācija no pielikuma Nr.4).

EUR 1 145 veido komisijas maksas par bezskaidras naudas pārskaitījumiem 2014.gadā un EUR 1 156 – 2013.gadā. Šīs summas ir šādas, jo 2013.gadā Latvijā valūta vēl bija Latvijas lats un SIA "X" lielākie piegādātāji atrodas ārpus Latvijas teritorijas, tāpēc visi pārskaitījumi bija EUR, USD, GBP un AUD valūtā, bet par šiem pārskaitījumiem bankas ieturēja paaugstinātas komisijas maksas. Pie tāda paša apgrozījuma, kā 2013.gadā, šie izdevumi samazinātos, bet tā kā apgrozījums ir pieaudzis 2,34 reizes, izdevumi ir pieauguši proporcionāli pieaugumam (informācija no pielikuma Nr.4).

Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas veido nelielu daļu no uzdevumiem, tāpēc šīs pozīcijas ir nenozīmīgas kopējā izdevumu apjomā. Šajā peļņas vai zaudējumu postenī tiek iekļautas samaksātās soda naudas, samaksātie procentu maksājumi un zaudējumi no valūtas kursa svārstībām, kuras rodas no USD, GBP un AUD pārskaitījumiem piegādātājiem (informācija no pielikuma Nr.4).

Saskaņā ar auditorkompānijas SIA "Audit Advice" ieteikumiem, ir veiktas nelielas korekcijas 2013.gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā, lai uzlabotu aprēķina kvalitāti un šai pārklasifikācijai nav ietekmes uz finanšu rezultātu.

Tabulā Nr.2.8. ir norādīts, ka uzņēmuma izdevumu vislielāko daļu sastāda pārdotās produkcijas pašizmaksa un administrācijas izdevumi, jo uzņēmums nodarbojas ar laboratorijas iekārtu un reaģentu vairumtirdzniecību, kuri netiek ražoti pašā uzņēmumā, bet tiek iepirkti no piegādātājiem visā pasaulē. Administrācijas izdevumi ir tik apjomīgi, jo SIA "X" vadība iegulda finansiālos līdzekļus darbinieku motivēšanā, apmācībā un kvalifikācijas celšanā. Uzņēmuma gada peļņa ir visvairāk atkarīga no darbinieku profesionalitātes un to motivācijas strādāt un veikt savus tiešos pienākumus.

No izmaksu optimizācijas viedokļa autore ieteiktu pārskatīt izmaksas par preču transportēšanu no ārvalstīm, jo to kopsumma sastāda EUR 18 982 par 2014.gadu (informācija no pielikuma Nr.4). Tā kā uzņēmums ir noslēdzis līgumu ar SIA TNT Latvia¹ un iepazīstoties ar šī uzņēmuma pakalpojumu cenām rēķinos par 2014.gadu, autore ieteiktu apsvērt iespēju sadarboties ar transportēšanas uzņēmumu, kura cenas nav tik augstas.

Reprezentācijas izdevumi ir vēl viena pozīcija, kas būtu jāizvērtē, jo summa par 2014.gada reprezentācijas izdevumiem ir EUR 16 938 (2014.gadā ir sastādīti 24 reprezentācijas rīkojumi un akti²) un šī summa sastāda aptuveni 11% no visiem administrācijas izdevumiem (informācija no pielikuma Nr.4). Pēc reprezentācijas rīkojumu izpētišanas, autore secina, ka šīs pozīcijas summu ir iespējams samazināt nemainot pasākumu kvalitāti. Lai to efektīvi izdarītu, būtu ieteicams izvērtēt reprezentācijas pasākumu telpu un vietas izvēli.

Analizējot viesnīcu un aviobiļešu izdevumus (2014.gadā to kopsumma EUR 13 665), autore iepazīnās arī ar aviobiļešu iegādes datumiem un secināja, ka biļetes tiek iegādātas neilgi pirms komandējumiem, kaut arī konkrēti komandējuma datumi ir zināmi agrāk³. Autore uzskata, ka pērkot aviobiļetes laikus, būtu iespējams ietaupīt naudu, jo tuvojoties izlidojuma datumam, aviobiļetes kļūst dārgākas.

Analizējot SIA "X" ieņēmumus 2013.gadā (skat. tabulu Nr.2.9.), var secināt, ka 4% no visa neto apgrozījuma sastāda ieņēmumi no darījumiem ar Eiropas Savienības valstu uzņēmumiem, pārējie 96% no apgrozījuma sastāda darījumi ar Latvijas rezidentiem, un šajā gadā nav bijis neviens realizācijas darījums ar trešajām valstīm. 2014.gadā 91% no neto apgrozījuma ir iegūti no darījumiem ar Latvijas rezidentiem, 9% no neto apgrozījuma – ar trešajām valstīm, bet nav bijis neviens darījums ar Eiropas Savienības rezidentiem.

¹ Informācija no SIA "X" grāmatvedības reģistriem. Nav publicēts.

² Turpat.

³ Turpat.

SIA "X" neto apgrozījuma sadalījums 2013. un 2014.gadā*

Rādītāji	Struktūra			
	2013.g. (EUR)	%	2014.g. (EUR)	%
Neto apgrozījums:	429 889	100	1 004 923	100
- Latvija	413 944	96	914 433	91
- Eiropas Savienība	15 945	4	-	-
- Eksports uz trešajām valstīm	-	-	90 490	9

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.4).

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka uzņēmumam ir tendence augt un paplašināt savu darbību, kā arī SIA "X" vadība iegulda līdzekļus uzņēmuma attīstībā. Lai gan SIA "X" bilances datumā nepārsniedz divus no Gada pārskatu likuma 54.panta otrajā daļā minētajiem kritērijiem – bilances kopsumma – 400 000 *euro*, neto apgrozījums – 800 000 *euro*, vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 25¹, 2014.gads ir ticis auditēts. Šis fakts padara finanšu rezultātus ticamākus, jo tie ir tikuši novērtēti un koriģēti no sertificētu speciālistu puses. Autore prognozē, ka 2015.gadā, ņemot vērā 2014.gada rezultātus, uzņēmumam būs nepieciešams obligātais audits, jo bilances kopsumma pārsniegs EUR 400 000 un neto apgrozījums būs lielāks par EUR 800 000.

Lai uzņēmums veiksmīgi attīstītos, ir nepieciešams izvērtēt uzņēmuma izmaksas un cenu politiku produktiem, jo no uzņēmuma ieņēmumu un izdevumu attiecības perioda beigās veidosies vai nu peļņa vai zaudējumi. Izvērtējot SIA "X" izdevumu samazināšanas iespējas, autore nonāca pie secinājuma, ka ir iespējams samazināt izmaksas par preču transportēšanu no ārvalstīm izvēloties cita transportēšanas uzņēmuma pakalpojumus, kas piedāvā zemākas cenas. Arī reprezentācijas izdevumus ir iespējams samazināt, izvērtējot plānoto reprezentācijas pasākumu vietu un telpu īres cenas, kā arī uzņēmuma vadībai būtu ieteicams iegādāties aviobiļetes līdz ko ir zināma plānotā komandējuma valsts un plānotie komandējuma datumi, šāda rīcība samazinātu izdevumus par aviobiļetēm.

Kopumā vērtējot rentabilitātes rādītājus, jāsecina, ka tie ir pieņemamā līmenī. Rādītāji ir nedaudz samazinājušies no 2013.gada uz 2014.gadu, vienīgais pieaugums bija vērojams bruto peļņas rentabilitātei. Vislielākais kritums ir ekonomiskajai un pašu kapitāla rentabilitātei – attiecīgi par 7,66 procentpunktiem un par 41,65 procentpunktiem. SIA "X" vadībai būtu jāvelta

¹ LR likums *Gada pārskatu likums*. "Ziņotājs", Nr. 44, 12.11.1992. (ar turpmākiem grozījumiem). 54.pants.

pūles to uzlabošanai, it īpaši ekonomiskās un pašu kapitāla rentabilitātes uzlabošanai, jo šie abi rādītāji ir visvairāk samazinājušās kopš 2013.gada beigām.

2.6. Aprites rādītāju analīze un novērtējums

Aprites rādītāji ir vieni no saimnieciskās darbības analīzes rādītājiem, tādēļ autore šajā apakšnodaļā aprēķinās šos rādītājus un analizēs to rezultātus.

Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji raksturo uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Šiem rādītājiem ir liela nozīme, jo līdzekļu aprites ātrums ir ātrums, kādā līdzekļi tiek pārvērsti naudas formā, kas tieši ietekmē uzņēmuma maksātspēju. Ir divas pieejas aprites rādītāju aprēķināšanai:

- novērtēt uzņēmuma darbību kādā laika periodā,
- novērtēt, kādā attiecībā ir atsevišķo aktīvu veidu krājumi noteiktā datumā¹.

Šajā apakšnodaļā autore aprēķinās aprites rādītājus noteiktā datumā, t.i., 2013.gada 31.decembrī un 2014.gada 31.decembrī.

SIA "X" aprites rādītāji tiks aprēķināti pēc šādām formulām:

$$\text{Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients} = \text{Neto apgrozījums} / \text{Balances kopsumma} \quad [2.15.]^2$$

$$\text{Krājumu aprites koeficients} = \text{Neto apgrozījums} / \text{Krājumu vidējais atlikums} \quad [2.16.]^3$$

$$\text{Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients} = \text{Neto apgrozījums} / \text{Ilgtermiņa ieguldījumu vidējais atlikums} \quad [2.17.]^4$$

$$\text{Debitoru aprites koeficients} = \text{Neto apgrozījums} / \text{Debitoru parādu vidējā summa} \quad [2.18.]^5$$

¹ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 112. lpp.

² Turpat. 113.lpp.

³ Turpat.

⁴ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 60.lpp.

⁵ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 114.lpp.

$Kreditoru\ aprites\ koeficients = Realizētās\ produkcijas\ pašizmaksa / Kreditoru\ parādu\ vidējā\ summa$ [2.19.]¹

$Finanšu\ cikls = krājumu\ aprites\ periods + debitoru\ parādu\ aprites\ periods - kreditoru\ parādu\ aprites\ periods$ [2.20.]²

Tabulā Nr.2.10. ir apkopoti aprēķinātie SIA "X" 2013. un 2014.gada finanšu pārskata aprites rādītāji.

2.10. tabula

SIA "X" aprites rādītāju aprēķins 2013. un 2014.gadā*

	2013.g.	2014.g.
Neto apgrozījums (EUR)	429 889	1 004 923
Bilances kopsumma (EUR)	217 357	364 500
Krājumu vidējais atlikums (EUR)	6 115	60 864
Ilgtermiņa ieguldījumu vidējais atlikums (EUR)	10 935	55 125
Debitoru parādu vidējā summa (EUR)	40 255	76 569
Realizētās produkcijas pašizmaksa (EUR)	293 002	675 494
Kreditoru parādu vidējā summa (EUR)	12 630	54 107
<i>Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients</i>	<i>1,98</i>	<i>2,76</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>70,30</i>	<i>16,51</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>5,19</i>	<i>22,11</i>
<i>Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients</i>	<i>39,31</i>	<i>18,23</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>10,68</i>	<i>13,12</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>34,18</i>	<i>27,82</i>
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>23,20</i>	<i>12,48</i>
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>15,73</i>	<i>29,25</i>
<i>Uzņēmuma finanšu cikls</i>	<i>57,78</i>	<i>17,15</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.1, Nr.2 un Nr.3).

Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients raksturo visu uzņēmuma rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitāti neatkarīgi no to rašanās avotiem un rāda, cik reizes notiek pilna aprite noteiktā laika periodā, kas uzņēmumam dod zināmu peļņu vai zaudējumus³.

Kopējais SIA "X" līdzekļu aprites koeficients 2013.gadā bija 1,98, bet 2014.gadā 2,76. Aprites rādītājs ir pieaudzis, bet ne pietiekami, jo ieteicamais koeficienta līmenis ir vismaz 3⁴.

¹ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 115.lpp.

² Turpat.

³ Turpat. 113.lpp.

⁴ Turpat.

Uzņēmumam būtu ieteicams palielināt neto apgrozījumu, jo ar šādām bilances kopsummām, apgrozījums ir pārāk mazs.

Krājumu aprites koeficients rāda, cik reižu gadā ir apritējuši krājumos ieguldītie līdzekļi. Zems rādītājs norāda, ka krājumos ieguldīti ievērojami līdzekļi, kas, lēni apritot, mazina peļņu¹.

SIA "X" krājumu aprites rādītājs 2014.gadā ir 16,51 aprites reizes gadā un tās ir 22,11 dienas, lai uzņēmums pārdotu savus krājumus, savukārt 2013.gadā krājumu aprites rādītājs ir 70,30 aprites reizes gadā un tās ir 5,19 dienas. Rādītājs no 2013. uz 2014.gadu ir pasliktinājies, bet ir jāņem vērā fakts, ka neto apgrozījums ir pieaudzis vairāk kā 2 reizes un krājumu apjoms ir pieaudzis gandrīz 9 reizes. Kaut arī šis pieaugums nozīmē, ka uzņēmums ir ieguldījis lielus līdzekļus krājumos, kas ir apgrozāmo līdzekļu vismazāk likvīdā daļa un tas var apdraudēt uzņēmuma finansiālo stabilitāti², autore uzskata, ka pilna aprīte 22 dienu laikā ir pieņemams rādītājs. Ir jāņem vērā fakts, ka tās preces, kas atrodas SIA "X" noliktavā, nav ikdienas nepieciešamības preces, bet ļoti specifiskas un uz konkrētu patērētāju grupu mērķētas.

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients norāda uz ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi³. Šis rādītājs ir salīdzinoši augsts – 39,31 un 18,23, attiecīgi 2013.gadā un 2014.gadā. Šis rādītājs norāda uz ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas aktivitāti, un tā kā SIA "X" nav ražošanas uzņēmums, kura darbības nodrošināšanai ir nepieciešams ievērojams tehniskais nodrošinājums, ir pieņemami, ka šis aprites rādītājs ir augsts.

Debitoru parādu aprites koeficients norāda, cik reižu vidēji gada laikā debitoru parādi ir pārvērtušies naudas līdzekļos⁴. 2013.gadā koeficients bija 10,68 reizes gadā, bet 2014.gadā – jau 13,12 reizes gadā. Tas nozīmē, ka debitoru parādi 2014.gadā tiek atmaksāti vidēji 28 dienu laikā, kas ir nepilns mēnesis. 2013.gadā debitoru parādi tika atmaksāti aptuveni 34 dienu laikā. Līgumi ar visiem klientiem ir noslēgti ar atmaksas termiņu viens mēnesis, izņēmums ir tikai viens klients, ar kuru noslēgtajā līgumā atmaksas termiņš ir noteikts divi mēneši⁵. Pārsvārā visi debitori ievēro šo līguma nosacījumu. Pozitīvi ir vērtējams, ka kopumā debitoru parādu atmaksas laiks ir samazinājies par 6,36 dienām.

Saskaņā ar aprēķināto kreditoru aprites koeficientu, lai uzņēmums samaksātu savu piegādātāju rēķinus, tam bija nepieciešamas 15,73 dienas 2013.gadā un 29,25 dienas 2014.gadā.

¹ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 60.lpp.

² Turpat. 62.lpp.

³ Saksonova S. *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā*. Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 114.lpp.

⁴ Turpat.

⁵ SIA "X" npublicētie materiāli.

Kreditoru aprites rādītājam dienās ir jābūt lielākam par attiecīgā gada debitoru parādu aprites rādītāju dienās, kas pēc ekonomikas literatūras liecina par uzņēmuma stabilitāti, jo uzņēmumam ir jāsaņem nauda no saviem pircējiem pirms ir iestājies kreditoru apmaksas termiņš¹.

2013.gadā kreditoru rādītājs dienās ir par 18,45 dienām mazāks, nekā debitoru parādu rādītājs dienās tajā pašā gadā. Tas liecina, ka 2013.gadā uzņēmumam varētu būt bijušas problēmas norēķināties ar saviem kreditoriem laikus.

Kreditoru aprite dienās 2014.gadā ir pieaugusi par 13,52 dienām un tas ir vērtējams pozitīvi, jo kreditoru aprite dienās 2014.gadā ir lielāka par debitoru apriti dienās par 1,43 dienām.

Uzņēmuma finanšu cikls no 57,78 aprites reizēm gadā 2013.gadā ir samazinājies līdz 17,15 aprites reizēm gadā 2014.gadā, tas ir samazinājums par 30 procentiem. Uzņēmuma finanšu cikla samazinājumu var panākt ar krājumu aprites rādītāja samazināšanu, debitoru aprites rādītāja samazināšanu un kreditoru aprites rādītāja palielināšanu.

Autores aprēķinātie aprites rādītāji ļauj secināt, ka 2014.gada ilgtermiņa ieguldījumu, debitoru un krājumu aprites koeficienti ir atbilstošā līmenī. Krājumu aprites laiku dienās būtu ieteicams samazināt, bet ir jāņem vērā krājumu specifika, jo iekārtas un reaģenti laboratorijām nav visātrāk pārdodamais produkts un to cenas ir salīdzinoši augstas, tāpēc arī krājumu kopsumma ir tik liela 2014.gadā (EUR 109 498).

Kopējais uzņēmumu līdzekļu koeficients un kreditoru aprites rādītājs ir jāuzlabo, jo to rezultāti nav optimālā līmenī, uzņēmumam būtu jāpalielina neto apgrozījums un jāsamazina realizētās produkcijas pašizmaksa pret kreditoru vidējo parādu summu.

2.7. Maksātspējas prognozes un aprēķini

Autore šajā apakšnodaļā izvērtēs SIA "X" risku kļūt par maksātspējīgu sabiedrību, veiks bankrota prognozēšanas aprēķinus pēc trīs modeļiem – Taflera un Tišova modeļa, Altmana piecu faktoru modeļa un Latvijas modeļa.

¹ Mietule I., Jackaniča A. *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*. Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 60.lpp.

Termins “maksātspēja” latviešu valodā skaidrots kā “Uzņēmuma finansiālais stāvoklis, ja tas nav spējīgs laikā vai pilnībā veikt paredzētos maksājumus”¹, “Sabiedrības finansiālais stāvoklis, kurā kopējās saistības pārsniedz esošo aktīvu realizācijas vērtību”².

Bankrota cēloņu un maksātspējīgo uzņēmumu zinātniskās pētniecības aģentūras “Dun & Bradstreet” (dibināta 1841.gadā, Ņujorkā, ASV) pētījumi liecina, ka uzņēmumu maksātspējas cēloņus var klasificēt grupās pēc to veidiem (skat. tabulu Nr.2.11.)³.

2.11.tabula⁴

Maksātspējas raksturīgākie cēloņi un to nozīmīgums

Cēloņu veidi	Nozīmīgums, %
Ekonomisko faktoru nelabvēlīga ietekme	47,4
Finansiālās grūtības	38,4
Profesionalitātes trūkums	7,1
Nevērība, stihiskas nelaimes, krāpniecība	6,0
Pārējie faktori	1,1

Saskaņā ar tabulu Nr.2.11 divi galvenie maksātspējas cēloņi ir ekonomisko faktoru nelabvēlīgā ietekme (47,4%) un finansiālās grūtības (38,4%). Tādi faktori kā profesionalitātes trūkums, nevērība, stihiskas nelaimes, krāpniecība un citi faktori kopā sastāda atlikušos 14,2%.

Ekonomiskie faktori ir saistīti ar uzņēmējdarbības efektivitātes samazināšanos, kā arī biznesa neveiksmīgu izvietojumu. Finansiālās grūtības liecina par pārāk augstu kreditoru īpatsvaru un apgrozāmā kapitāla nepietiekamību. Profesionalitāte ir saistīta ar zināšanu un pieredzes trūkumu, komercdarbības īpatnību nepietiekamu izpratni. Finansiālās grūtības, savukārt, ietekmē uzņēmumu vājā pārvalde un zemā saimnieciskās darbības aktivitāte⁵.

Literatūrā ir norādīts, ka ir vairāki kvalitatīvie un kvantitatīvie rādītāji, kas sniedz priekšstatu par uzņēmumu pirms detalizētas finanšu rādītāju analīzes. Kā galvenie raksturojošie rādītāji, kuriem vēlama pievērsta uzmanība, tiek minēti:

- uzņēmuma vecums;
- diversifikācijas pakāpe;
- izmaiņas biznesa virzienos;
- uzņēmuma nosaukuma maiņa;
- pieauguma tempi aktīviem;

¹ Šķirklis “maksātspēja”. *Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca*. Rīga, Zinātne, 2000.

² Šķirklis “maksātspēja”. *Eiropas Savienības terminu vārdnīca*. Rīga, UNDP, 2004.

³ Šneidere R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2009. 61.lpp.

⁴ Turpat.

⁵ Turpat.

- ilgtermiņa finanšu ieguldījumi;
- meitas uzņēmumu likvidācija un darbinieku skaita samazināšanās;
- dividenžu politika;
- cik gadus nav deklarētas dividendes;
- cik gadus uzņēmums darbojas ar zaudējumiem;
- cik gadus nav pieaudzis neto apgrozījums¹.

Parasti maziem uzņēmumiem raksturīgākās problēmas ir pieauguma tempu samazināšanās, zema diversifikācijas pakāpe, ilgtermiņa finanšu ieguldījumu samazināšanās un neveiksmīga saimnieciskā darbība pēdējo divu gadu laikā. Visi šie minētie faktori nelabvēlīgi ietekmē uzņēmuma finansiālo stāvokli. Savukārt izmaiņas darbības virzienos un uzņēmuma nosaukuma maiņa ne vienmēr vērtējama negatīvi. Mainot darbības virzienu, attīstot uzņēmējdarbību citā nozarē, šie pasākumi liecina par uzņēmuma īpašnieku un vadības elastību laikus reaģēt un novērst iespējamās maksātnespējas problēmas².

Literatūras avotos ir pieejama dažāda faktoru interpretācija, kā piemēram, divpakāpju kritēriju un pazīmju sistēma bankrota varbūtības prognozēšanai atbilstoši Audita prakses apkopošanas komitejas (Lielbritānija) rekomendācijām (skat. pielikumu Nr.5). Šajā sistēmā kritēriji ir sadalīti divās daļās – rādītāji un kritēriji, kas liecina par varbūtējām finansiālām grūtībām, un rādītāji, kuru nelabvēlīga ietekme nedod pamatu esošo finansiālo stāvokli uzskatīt par kritisku. Pirmās grupas rādītāji ir šādi – būtiski pamatdarbības zaudējumi, kas atkārtojas, pastāvīgi maksājumu kavējumi kreditoriem un debitoru parādu apmaksas kavējumi, zemi likviditātes rādītāji, kuriem ir tendence samazināties, aizņemtā kapitāla īpatsvara palielināšanās līdz bīstamai robežai kopējā kapitāla struktūrā, pārmērīgi izejvielu un gatavās produkcijas uzkrājumi, fiziski un morāli novecojušu iekārtu izmantošana ražošanas procesā³.

Otrās grupas rādītāji, kuru nelabvēlīga ietekme nedod pamatu esošo finansiālo stāvokli uzskatīt par kritisku, bet, neveicot atbilstošus pasākumus, nākotnē bankrota risks ir iespējams, ir šādi – zems uzņēmuma darbības diversifikācijas līmenis, nepietiekama uzmanība tehnikas un tehnoloģiju atjaunošanas nepieciešamībai, piespiedu dīkstāves, jaunu projektu efektivitātes pārvērtēšana un pieredzējušu uzņēmuma darbinieku aiziešana no darba, kā arī nozīmīgāko partneru un aģentūru attiecību pārtraukšana⁴.

Ir ļoti svarīgi, ka uzņēmumu vadītāji pirms lēmumu pieņemšanas rūpīgi apdomātu, vai plānotās izmaiņas uzņēmuma darbībā nāks par labu finanšu rezultātiem, vai iestājušies apstākļi

¹ Šneidere R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātnespējas prognozēšanai*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2009. 66.lpp

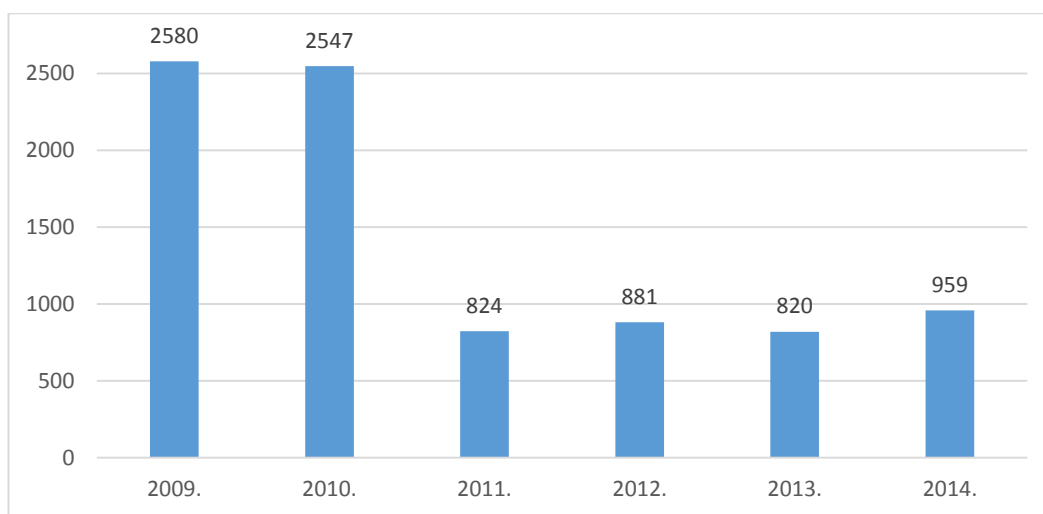
² Turpat.

³ Mavļutova I. *Uzņēmumu maksātnespējas prognozēšanas metodika*. *Bilance* Nr. 1(157), 2007. 13.lpp.

⁴ Turpat.

neatstāj negatīvas sekas uz uzņēmuma darbību un vai noslēgtie ilgtermiņa līgumi ir izdevīgi uzņēmumam.

Saskaņā ar LR Uzņēmuma reģistra statistikas datiem (skat. 2.1.attēlu) 2009. un 2010.gadā pasludināto maksātnespējas lietu skaits juridiskām personām ir ļoti augsts, attiecīgi 2580 un 2547 lietas. Latvija no 2008.gada līdz 2010.gadam piedzīvoja ekonomisko krīzi un šis ir viens no galvenajiem iemesliem lielajam pasludināto maksātnespējas lietu skaitam šajos gados, jo lielākā daļa uzņēmēju nebija gatavi krīzei un, autoresprāt, nepietiekami sekoja līdzi savu uzņēmumu finanšu rādītājiem un finanšu koeficientiem, kas ļautu ticami novērtēt faktisko uzņēmuma finanšu stāvokli.

2.1.att. Pasludināto maksātnespējas lietu skaits juridiskām personām laika periodā no 2009. līdz 2014.gadam, skaits*

* Autores veidots grafiks, izmantojot LR Uzņēmuma reģistra maksātnespējas statistikas datus¹.

No 2011. līdz 2013.gadam pasludināto maksātnespējas lietu skaits bija par aptuveni 33% mazāks. Savukārt, 2014.gadā pasludināto lietu skaits palielinājās par 140 lietām jeb 15%. Autore uzskata, ka viens no cēloņiem varētu būt notiekošie procesi Ukrainas austrumos, ieviestās valstu sankcijas, kuras skar Latvijas uzņēmējus. Minētie maksātnespējas dati ir pietiekami nopietns iemesls, lai pievērstu pastiprinātu uzmanību maksātnespējas rādītājiem un prognozētu iespējamo bankrota iestāšanos, kā arī izvērtētu iepriekš minētos kritērijus, kas var radīt maksātnespējas draudus.

¹ LR Uzņēmumu reģistrs. Maksātnespējas reģistrs, pasludināto MNP lietu skaits pēc MNP rakstura. 2015. Pieejams: https://ws.ur.gov.lv/urpubl?act=MNR_STAT&stat_id=533&tablesequence=&tablepage=1 (skatīts 12.04.2015)

Pastāv vairāki bankrota prognozēšanas modeļi un pazīstamākais no šiem modeļiem ir amerikāņu finansista E. Altmana (*E. I. Altman*) modelis. E. Altmans bankrota prognozēšanas modeli ir izstrādājis 1968.gadā, par pamatu ņemot 66 ASV uzņēmumu izpēti. Bankrota prognozēšanas mērķim tika izvēlēti pieci vissvarīgākie koeficienti, sastādīts daudzfaktoru regresijas vienādojums¹. Ar Altmana modeļa palīdzību ir iespējams noteikt kredīspējas indeksu *Z*, izmantojot diskriminanto analīzi. Kopā pastāv trīs Altmana modeļi – Altmana piecu faktoru modelis, modificētais modelis un divu faktoru modelis. Tā kā Altmana piecu faktoru modelis ir vairāk piemērots akciju sabiedrībām, kuru akcijas kotējas biržā, bet Altmana modificētais modelis ir vairāk piemērots mazajiem uzņēmumiem², darba autore analīzei izmantos Altmana modificēto modeli bankrota prognozēšanā. Lai palielinātu aprēķina objektivitāti, autore savā analīzē izmantos vēl divus citus modeļus – Taflera un Tišova modeli un Latvijas aprēķina modeli.

Ekonomistu R. Taflera (*R. Taffler*) un H. Tišova (*H. Tisshaw*) modelis tika izstrādāts 1977.gadā kā lielu uzņēmumu bankrota prognozēšanas modelis, bet pēc pielāgošanas tas tika atzīts arī kā veiksmīgs prognozēšanas modelis maziem un vidējiem uzņēmumiem³.

Latvijas modelis tika izstrādāts Rīgas Tehniskajā universitātē 1998.gadā kā Latvijas apstākļiem piemērots *Z* modelis, bet pēc pašu autoru atzinuma tajā nav ņemtas vērā nozaru īpatnības⁴.

2.12.tabula⁵

Bankrota prognozēšanas modeļu struktūra un vērtēšanas kritēriji*

Modeļa nosaukums	Modeļa struktūra	Kritēriji bankrota iestāšanās varbūtībai
<i>Altmana modificētais modelis</i>	$Z' = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,420 X_4 + 0,998 X_5$, kur: X_1 = neto apgrozāmais kapitāls / kopējie aktīvi X_2 = nesadalītā peļņa / kopējie aktīvi X_3 = peļņa pirms nodokļiem un maksājamiem procentiem / kopējie aktīvi	$Z < 1,23$ – ļoti augsta varbūtība $1,23 < Z < 2,90$ – situācija ir nenoteikta

¹ Genriha I., Voronova I. Maksātnespējas noteikšanas modeļi Latvijas uzņēmumiem. Pieejams: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/9958/fulltext.pdf> (skatīts 30.04.2015).

² Altman E.I. *Predicting Financial Distress of Companies: Revisiting the Z-Score and ZETA Models*. Pieejams: <http://pages.stern.nyu.edu/~ealtman/Zscores.pdf> (skatīts 30.04.2015) un Mavļutova I. *Uzņēmumu maksātnespējas prognozēšanas metodika*. Bilance Nr. 1(157), 2007. 14.lpp.

³ Kubecová J., Vrchota J. *The Macrotheme Review. The Taffler's Model and Strategic Management*. Pieejams: http://macrotheme.com/yahoo_site_admin/assets/docs/16MR31Ku.1354035.pdf (skatīts 30.04.2015).

⁴ Mavļutova I. *Uzņēmumu maksātnespējas prognozēšanas metodika*. Bilance Nr. 1(157), 2007. 14.lpp.

⁵ Šneidere R. *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātnespējas prognozēšanai*. Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2009. 121.lpp. un Genriha I., Voronova I. *Maksātnespējas noteikšanas modeļi Latvijas uzņēmumiem*. Pieejams: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/9958/fulltext.pdf> (skatīts 30.04.2015).

Modeļa nosaukums	Modeļa struktūra	Kritēriji bankrota iestāšanās varbūtībai
	X_4 = pašu kapitāls / aizņemtais kapitāls X_5 = neto apgrozījums / kopējie aktīvi	$2,90 < Z$ – maksātspēja neiestāsies
<i>Taflera un Tišova modelis</i>	$Z = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4$ kur: X_1 = bruto peļņa / īstermiņa saistības X_2 = apgrozāmie aktīvi / kopējās saistības X_3 = īstermiņa saistības / kopējie aktīvi X_4 = ieņēmumi / kopējie aktīvi	$Z > 0,3$ – normālas perspektīvas $Z < 0,2$ – bankrota iespējamība
<i>Latvijas modelis</i>	$Z = -2,4 + 2,5 X_1 + 3,5 X_2 + 4,4 X_3 + 0,45 X_4 + 0,7 X_5$, kur: X_1 = neto apgrozāmais kapitāls / kopējie aktīvi X_2 = nesadalītā peļņa / kopējie aktīvi X_3 = peļņa pirms nodokļiem / kopējie aktīvi X_4 = pašu kapitāls / kopējie parādi X_5 = neto apgrozījums / kopējie aktīvi	$Z < 1,80$ – ļoti liela bankrota iespējamība $1,81 < Z < 2,7$ – bankrots ir iespējams $Z > 3,00$ – bankrota iespējamība nepastāv vai arī ir ļoti maza

*Autores veidota tabula.

Tabulā Nr.2.12. ir apkopotas Altmana modificētā modeļa, Taflera un Tišova modeļa un Latvijas modeļa bankrota prognozēšanas aprēķina formulas un aprēķina rezultātu robežvērtības iespējamā bankrota iestāšanās varbūtībai.

2.13.tabula

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa 2013. un 2014.gadā*

Modeļa struktūra	2013.gads	2014.gads
$X1$	0,2824	0,3217
$X2$	0,3132	0,3844
$X3$	0,3694	0,4566
$X4$	0,5603	1,1914
$X5$	1,9778	2,7570
Z	3,82	5,23

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa 2013. un 2014.gadā (EUR) (skat. pielikumu Nr.6).

Tabulā Nr.2.13. ir apkopoti Altmana modificētā modeļa aprēķina rezultāti 2013. un 2014.gadam. Saskaņā ar kritērijiem bankrota iestāšanās varbūtībai (skat. tabulu Nr.2.12.) SIA "X" rezultāti liecina, ka tam nedraud bankrots, jo, sākot no Z vērtības 2,90, uzņēmums ir maksātspējīgs bez riska kļūt maksātspējīgam. 2014.gada Z vērtība ir 5,23 un 2013.gada Z vērtība ir 3,82, turklāt rādītājs 2014.gadā ir pieaudzis par 1,41 vienību.

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Taflera un Tišova modeļa 2013. un 2014.gadā*

Modeļa struktūra	2013.gads	2014.gads
<i>X1</i>	1,0132	2,0871
<i>X2</i>	1,4106	1,6540
<i>X3</i>	0,6216	0,4330
<i>X4</i>	1,9828	2,7600
<i>Z</i>	1,15	1,84

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Taflera un Tišova modeļa 2013. un 2014.gadā (EUR) (skat. pielikumu Nr.6).

Tabulā Nr.2.14 ir apkopoti Taflera un Tišova modeļa aprēķina rezultāti 2013. un 2014.gadam. Saskaņā ar kritērijiem bankrota iestāšanās varbūtībai (skat. tabulu Nr.2.12.) SIA "X" rezultāti liecina, ka tam nedraud maksātnespējas iestāšanās. Ja *Z* vērtība ir virs 0,3, uzņēmums ir maksātspējīgs. 2014.gada *Z* vērtība ir 1,84 un 2013.gada *Z* vērtība ir 1,15, turklāt rādītājs 2014.gadā ir pieaudzis par 0,69 vienību.

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2013. un 2014.gadā*

Modeļa struktūra	2013.gads	2014.gads
<i>X1</i>	0,2824	0,3217
<i>X2</i>	0,3132	0,3844
<i>X3</i>	0,3637	0,4540
<i>X4</i>	0,5603	1,1914
<i>X5</i>	1,9778	2,7570
<i>Z</i>	2,64	4,21

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2013. un 2014.gadā (EUR) (skat. pielikumu Nr.6).

Tabulā Nr.2.15 ir apkopoti Latvijas modeļa aprēķina rezultāti 2013. un 2014.gadam. 2014.gada *Z* vērtība ir 4,21 un 2013.gada *Z* vērtība ir 2,64. Rādītājs 2014.gadā ir pieaudzis par 1,57 vienību. Saskaņā ar kritērijiem bankrota iestāšanās varbūtībai (skat. tabulu Nr.2.12.) SIA "X" rezultāti liecina, ka 2013.gadā bija bankrota iestāšanās risks, jo rādītājs bija zem 2,70. 2014.gada rezultāti liecina, ka uzņēmumam nedraud bankrota iestāšanās.

I. Genrihas un I. Voronovas pētījumā par maksātnespējas noteikšanas modeļiem Latvijas uzņēmumiem ir izstrādāta Altmana un Taflera un Tišova modeļu precizitātes pārbaude (skat. pielikumu Nr.7). Altmana modificētais modelis jeb *Z'* ļauj novērtēt maksātspējīgus uzņēmumus

ar 76% precizitāti, maksātnespējīgus uzņēmumus ar 44% precizitāti, un kopējā precizitāte modelim ir 60,33%. Taflera un Tišova modelis spēj novērtēt maksātspējīgus uzņēmumus ar 86% precizitāti, maksātnespējīgos – ar 37% precizitāti, kopējā precizitāte modelim ir 61,33%. Latvijas modelis spēj novērtēt maksātspējīgus uzņēmumus ar 32% precizitāti, maksātnespējīgos – ar 89% precizitāti, kopējā precizitāte modelim ir 60,55%¹. Kopējā precizitāte visiem modeļiem ir aptuveni vienāda – ap 60%. No iepriekš minētā var secināt, ka Altmana modificētais modelis un Taflera un Tišova modelis ir visprecīzākie, kad ir jānovērtē maksātspējīgs uzņēmums, bet Latvijas modelis visprecīzākais ir gadījumos, kad ir jānovērtē maksātnespējīgi uzņēmumi.

Kaut arī bankrota prognozēšanas modeļi negarantē 100% precīzu rezultātu, autore ieteiktu SIA “X” vadībai regulāri aprēķināt un izvērtēt rezultātus pēc bankrota iestāšanās varbūtību modeļiem, jo šie rādītāji ir indikators, vai uzņēmums ir maksātspējīgs.

Pamatojoties uz veikto aprēķinu rezultātiem, ir secināms, ka SIA “X” saimnieciskā darbība ir stabila un uzņēmumam šobrīd nedraud maksātnespēja. 2014.gadā bankrota prognozēšanas modeļu aprēķina rezultāti ir augstāki par minimālo robežu, no kuras uzņēmuma darbībai vairs nedraud maksātnespēja.

2.8. SVID analīze

Autore šajā apakšnodaļā izvērtēs SIA “X” stiprās, vājās puses, iespējas un draudus. SVID analīzes veikšana ļauj efektīvāk novērtēt uzņēmuma iespējas tirgū, tā potenciālu un noteikt tā vājās puses un draudus. SVID analīzes izstrādāšanā tiks izmantota autores pieredze un zināšanas par uzņēmumu, tā konkurentiem un uzņēmumu ietekmējošiem faktoriem.

Novērtējot SIA “X” stiprās, vājās puses, iespējas un draudus, autore tos ir apkopojusi tabulā Nr.2.16. Uzņēmuma stiprās puses ir potenciāls, konkurētspēja, kvalificēti un aktīvi darbinieki. Kā uzņēmuma stiprā puse ir jāmin vadības pieredze, zināšanas un informācija par notiekošajiem procesiem pasaulē un Latvijā, par produktiem un jaunumiem zinātnē, informācija par pieprasījumu pēc produktiem, kā arī konkurentiem. Uzņēmuma stiprā puse ir pārdodamo produktu kvalitāte un attieksme pret klientu. Ņemot vērā SIA “X” attieksmi pret

¹ Genriha I., Voronova I. *Maksātnespējas noteikšanas modeļi Latvijas uzņēmumiem*. Pieejams: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/9958/fulltext.pdf> (skatīts 30.04.2015).

klientiem un nodrošināto servisu pārdotajām iekārtām, tie klienti, kuri sadarbojas ar SIA “X”, ir lojāli un pastāvīgi.

2.16. tabula

SVID analīze uzņēmumā SIA “X” 2014.gadā*

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
Potenciāls	Finansiālās iespējas
Konkurētspēja	Ievainojamība
Aktīvi, kvalificēti darbinieki	Termiņi
Pieredze, zināšanas, informācija	Darbinieku skaits uzņēmumā
Produktu kvalitāte	Produktu cena
Attieksme pret klientu	Darbinieku steiga un neuzmanība
Taktika ar klientiem	Reklāmas trūkums
	Atpazīstamības un stabilas reputācijas trūkums
Ārējie faktori	
Iespējas	Draudi
Notikumi tirgū un Latvijas politikā	Politikas ietekme uz iepirkumiem
Konkurentu paredzamība	Normatīvo aktu izmaiņu ietekme
Nozares tendences, jaunu risinājumu nepieciešamība	Konkurentu spēja paredzēt cenas
Tehnoloģiju attīstība un jauninājumi	Tirgus pieprasījums
Jauni klienti un jauni tirgi	Jauni konkurenti
Jauninājumi un unikālitate	Darbinieku aiziešana no darba
Informācija un pētījumi	Dažāda veida ārējās krīzes
Sadarbība ar pētniecības iestādēm dažādos projektos	Reputācijas apdraudējums no konkurentu puses
	Klientu neizlēmība
	Piegādātāju piegādes kavēšana, uzņēmuma piegāžu kavēšana

* Autores veidota tabula.

Darbinieku augstās kvalifikācijas un profesionalitātes dēļ uzņēmumam ir potenciāls kļūt par vienu no vadošajiem uzņēmumiem nozarē. Darbinieku ieguldījums uzņēmumā nodrošina uzņēmuma konkurētspēju un sniegto pakalpojumu kvalitāti. Uzņēmums ir atradis veiksmīgu rīcības taktiku ar klientiem, bet tā tiek klasificēta kā komercnoslēpums. Šī taktika tiek uzskatīta par veiksmīgu un panākumus nesošu, tāpēc tā ir viena no uzņēmuma stiprajām pusēm.

Uzņēmuma vājās puses ir tā finansiālās iespējas, ievainojamība un dažāda veida termiņi. Kā uzņēmuma drauds ir minēti piegādātāju piegāžu kavējumi, jo, ja SIA “X” piegādātāji neievēro preču piegādes termiņus, tas izraisa SIA “X” piegāžu kavējumus klientiem – šī uzņēmuma vājā puse ir saistīta ar ārējo draudu. Tā kā uzņēmums neražo preces, bet iepērk no

piegādātājiem, ir ļoti svarīgi, ka piegādes notiek operatīvi un laikus, jo ar klientiem noslēgtajos līgumos ir noteikti konkrēti preču piegādes termiņi pēc pasūtījumu veikšanas. Pārsvārā visas piegādes notiek savlaicīgi, bet ir atsevišķi piegādātāji, kuri mēdz neievērot līgumos noteiktos termiņus.

Kā vēl viens no uzņēmuma vājajiem punktiem ir darbinieku skaits – 2014.gadā uzņēmumā kopumā strādā tikai seši darbinieki un tiek meklēti vēl papildus jauni servisa un produktu speciālisti. Uzņēmuma vājā puse ir arī uzņēmuma pārdoto produktu cenas, jo SIA “X” iepērk tikai augstas kvalitātes iekārtas un reaģentus. Šādas iekārtas un reaģenti maksā dārgāk nekā vairuma konkurentu iepirktās preces, bet bieži vien pircēji nevēlas izprast augstākas cenas iemeslus un pamatotību. Savukārt uzņēmums nevar samazināt cenu, jo, samazinot cenu, tiek samazināta uzņēmuma peļņa. Šā iemesla dēļ uzņēmuma darbiniekiem ir jābūt zinošiem, pārlicinošiem un spējīgiem argumentēt viedokli.

Kā uzņēmuma vājā puse ir arī iespējamās kļūdas un neuzmanība, ko darbinieki var pieļaut, sagatavojot pieteikumus iepirkumu konkursiem. Ir ļoti svarīgi rūpīgi sekot līdzi iepirkuma nolikumam, kurā ir izklāstītas visas konkursa pieteikuma prasības. Piemēram, mērvienību nepareiza norādīšana var kalpot kā pieteikuma noraidīšanas iemesls, kas, savukārt, nozīmē, ka šajā iepirkumā uzvarēs konkurenti.

SIA “X” vājās puses ir vēl divi faktori, kas savā starpā ir saistīti – reklāmas trūkums un atpazīstamības, stabilas reputācijas trūkums. Uzņēmumam, kuram ir tālejoši nākotnes plāni, būtu ieteicams apsvērt biežāku reklāmu izvietošānu interneta portālos, gadagrāmatās vai nodrošināt uzņēmuma popularizēšanu ar reklāmas stendiem dažādās izstādēs vai konferencēs. Reklāma nodrošina uzņēmuma atpazīstamību un atpazīstama uzņēmuma pakalpojuma izmantošana laika gaitā izveido stabilu reputāciju.

Izvērtējot SIA “X” iespējas un draudus, kas ir ārējie faktori, autore ir secinājusi, ka uzņēmuma darbību būtiski ietekmē notikumi Latvijas tirgū un politikā – tie var ietekmēt gan pozitīvi, gan negatīvi. Tā kā uzņēmuma klienti ir universitātes, slimnīcas, diagnostikas iestādes, valsts un privātās laboratorijas, kuras rīko iepirkumu konkursus par nepieciešamajām precēm, un valsts politika var neprognozēti mainīties vai var tikt samazināts dotāciju apjoms, tas ietekmē iestāžu rīkotos iepirkumus, to apjomu un paredzēto līguma summu.

Viena no uzņēmuma iespējām ir konkurentu rīcības paredzamība, jo tas ļauj ticami novērtēt konkurentu rīcību noteiktās situācijās, to piedāvājumu un piedāvāto cenu. Jo ilgāk uzņēmums darbojas šajā nozarē, jo lielākas zināšanas tiek uzkrātas par konkurentu uzņēmumiem.

SIA "X" seko līdzīgai jaunākajām tendencēm pasaulē, epidēmiju uzliesmojumiem un sezonas aktualitātēm un pielāgo savu piedāvājumu šīm izmaiņām, jo, mainoties situācijai, mainās klientu pieprasījums.

Uzņēmums piedāvā jaunākos tehnoloģiskos sasniegumus un risinājumus savā nozarē, tā piedāvājot klientiem jaunākās pieejamās tehnoloģijas nemainīgi augstā kvalitātē. Ražotāji, no kuriem SIA "X" iegādājas preces, rīko tiešsaistes un klātienē seminārus, konferences par jaunākajiem pētījumiem, tendencēm, patentētajām tehnoloģijām un citiem jaunumiem. Šī informācija pilnā apjomā netiek publiskota un uzņēmuma darbinieku piedalīšanās šajos semināros ir tā priekšrocība. Tāpat SIA "X" regulāri papildina savu preču un pakalpojumu klāstu, pievienojot arvien jaunus reaģentus un laboratoriju iekārtas, lai nodrošinātu esošo klientu vajadzības un iegūtu jaunus klientus, kuru vajadzības pakāpeniski tiek izziņātas.

Ik pa laikam rodas iespēja sadarboties ar pētniecības iestādēm dažāda veida projektos, kuru realizēšanai ir nepieciešami konkrēti produkti un pakalpojumi. Ja ir iespēja noslēgt šāda veida līgumu par sadarbību, šo iespēju vajadzētu izmantot, jo tas nodrošinātu noteiktus ienākumus konkrētu laika periodu.

Kā draudi kvalificēta iepriekš minētā Latvijas politikas negatīva ietekme uz iepirkumiem un dotācijām iestādēm, jo tas maina šo iestāžu iespējas iegādāties savai darbībai nepieciešamās preces un iekārtas. Tāpat draudus uzņēmuma darbībai rada finansējuma trūkums zinātnes attīstībai.

SIA "X" daļēji spēj paredzēt savu konkurentu rīcību un tieši tāpat arī konkurenti daļēji spēj paredzēt SIA "X" darbību un cenas; tas rada draudus konkrētās situācijās, jo konkurenti var uzņēmumu "apsteigt". Draudus var radīt arī pēkšņa tirgus pieprasījuma maiņa, kam uzņēmums nav bijis gatavs vai to nav paredzējis. Šāda situācija var radīt īslaicīgu dīkstāvi un nest zaudējumus, tieši tāpat kā dažādas ārējās krīzes, kuras ietekmē klientu vajadzības.

Pie dažāda veida krīzēm var minēt faktu, ka lielākajām Latvijas slimnīcām 2015. gadā būs jāmaksā aizdevumi, par kuriem ir galvojusi Latvijas valsts¹. Ja lielākajām valsts slimnīcām radīsies naudas plūsmas problēmas, tas ietekmēs arī SIA "X", jo vairākas slimnīcas ir uzņēmuma klienti.

Draudus rada jauni konkurenti, kuri rada risku, ka SIA "X" tirgus daļa samazināsies šo konkurentu dēļ. Rīcība ir atkarīga no tā, cik pieredzējis ir jaunais uzņēmuma vadītājs un cik veiksmīgi tas sāk strādāt šajā jomā, un cik aktīvus un pieredzējušus darbiniekus tas ir pieņēmis darbā.

¹ *Delfi Business. Dāmokla zobens virs slimnīcām: jāmaksā atdot valsts galvojumi; ministrs atzīst bankrota draudus.* 2015. Pieejams: http://www.delfi.lv/business/biznesa_vidē/damokla-zobens-virs-slimnicam-jasak-atdot-valsts-galvojumi-ministrs-atzist-bankrota-draudus.d?id=45531190 (skatīts 08.04.2015).

SIA "X" darbību apdraud arī paša uzņēmuma darbinieku iespējamā vēlme mainīt darbavietu, jo, kaut arī risks ir neliels, tas tomēr pastāv, jo darbinieku rīcībā ir komercnoslēpumu saturoša informācija, kuras nonākšana atklātībā rada risku SIA "X" darbībai. Darbinieki ir ieguldījums uzņēmuma attīstībā, jo viņiem tiek nodrošinātas apmācības, tehniskās iespējas un komfortabli darba apstākļi.

Ir tādi SIA "X" konkurenti, kuri strādā ar agresīvām metodēm, un viena no šādām metodēm mēdz būt konkurentu "nomelnošanas" kampaņas. Laikā, kamēr autore ir strādājusi SIA "X", ir bijuši vairāki gadījumi, kad uzņēmuma darbinieki ir saskārušies ar konkurentu izplatītu nepatiesu informāciju par SIA "X". No šādām situācijām nevar izvairīties, tāpēc ir svarīgi, ka uzņēmums ir atpazīstams un ar labu reputāciju. Laikā, kamēr uzņēmums vēl tikai nostabilizē savu darbību tirgū, šāds faktors to apdraud vairāk.

Klientu neizlēmība ir vēl viens no apdraudējumiem, kas var skart uzņēmumu, jo klientus var ietekmēt pārliecinošāka konkurentu produktu pārdošana un arī mēģinājumi klientus "pārvilināt" ar zemākām cenām vai citādākiem tehniskajiem risinājumiem.

Kopumā vērtējot SVID analīzes rezultātus, autore secina, ka uzņēmumam ir daudz iespēju un stiprās puses, kuras var izmantot uzņēmējdarbībā un radīt vēl citas stiprās puses, kas palīdzētu uzņēmumam attīstīties. Savukārt vājās puses un draudi pastāv jebkuram uzņēmumam jebkurā uzņēmējdarbības jomā, jo būs gan konkurenti, gan atsevišķi šķēršļi, kas, iespējams, var traucēt uzņēmuma pilnvērtīgai darbībai. Iespēju robežās gan vājās puses, gan draudi ir jāmēģina samazināt, jo konkrētajā gadījumā katrā no vājajām pusēm ir iespējams uzlabojums. No visiem draudiem visgrūtāk ir ietekmēt notiekošos procesus politikā un Latvijas tirgū, jo tie ir ārēji procesi, kurus SIA "X" nespēj ietekmēt, tiem var sekot līdzī, pielāgoties pārmaiņām un meklēt jaunas iespējas.

3. SIA “X” KONKURENTU FINANŠU RĀDĪTĀJU ANALĪZE

3.1. Laboratoriju iekārtu un reaģentu tirgus raksturojums

Šajā nodaļā autore pētīs tirgu, tā specifiku un ietekmi uz uzņēmējdarbību laboratoriju iekārtu un reaģentu vairumtirdzniecības jomā.

Latvijā darbojas aptuveni piecdesmit uzņēmumi, kuru darbība ir līdzīga SIA “X” darbībai, bet aptuveni divdesmit no tiem ir SIA “X” tiešie konkurenti, jo ar pārējiem konkurentiem atšķiras piedāvāto preču klāsts. Kopumā konkurentu uzņēmumiem var krasi variēt piedāvājuma klāsts un mērķauditorija. Mērķauditorija pārsvarā ir juridiskas personas, jo fiziskām personām no visa piedāvājuma klāsta ir nepieciešama tikai neliela preču daļa. Juridiskās personas, kuras iegādājas šāda veida preces, ir slimnīcas, universitātes, diagnostikas iestādes, valsts un privātās laboratorijas, zobārstniecības, skaistumkopšanas saloni un klīnikas, farmācijas uzņēmumi, veterinārās klīnikas, pansionāti, ārstu prakses, privātās klīnikas, ražošanas uzņēmumi, ķīmiskās rūpniecības uzņēmumi un citi. Preču klāsts variē no dezinfekcijas līdzekļiem, medicīnas apģērba un ekspresdiagnostikas precēm līdz pat elektroķīmisko parametru mērītājiem, proteīnu sekvenēšanas sistēmām un atomu absorbcijas spektrometriem.

Nozares, kurās darbojas tiešie konkurenti, ir daudz šaurāka. Tā ir mikroskopija, molekulārā bioloģija, kristalogrāfija, šūnu bioloģija, cieto objektu analīze, cilvēku vīrusu un baktēriju diagnostika un ģenētiskā diagnostika. Šīm nozarēm ir nepieciešams laboratorijas aprīkojums un materiāli – no ikdienas plastmasas piederumiem līdz profesionālām analītiskajām un diagnostikas iekārtām.

Autore pēc konkurentu datu izpētes secināja, ka šiem uzņēmumiem visiem nav vienāds NACE kods, bet visu šo uzņēmumu kodi ir no 46 NACE kodu grupas. Uzņēmumiem, kuriem ir diferencēts preču klāsts, ir reģistrēti arī citi NACE kodi, kuri šajā darbā netiks analizēti.

Nozare, kurā darbojas SIA “X”, pēc NACE klasifikatora ir ar kodu 46.18 “Cita veida īpašu preču vairumtirdzniecības starpnieku darbība”. NACE grupa 46 tiek raksturota kā “vairumtirdzniecība uz sava rēķina, par atlīdzību vai uz līguma pamata (komisijas tirdzniecība), kas saistīta ar iekšējo vairumtirdzniecību, kā arī ar starptautisko vairumtirdzniecību (imports / eksports)”¹. Konkurentiem pārsvarā mēdz būt gan kods 46.18 “Cita veida īpašu preču vairumtirdzniecības starpnieku darbība”, gan 46.46 “Farmaceutisko izstrādājumu vairumtirdzniecība”, gan 46.75 “Ķīmisko vielu vairumtirdzniecība”. Autore savā darbā

¹ Centrālā statistikas pārvalde. Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/node/29900/list/4/0> (skatīts 08.04.2015).

koncentrēsies tikai uz to informāciju, kas ir pieejama par tiem uzņēmumiem, kuru darbība ir tāda pati kā SIA "X" – noteiktu laboratoriju iekārtu un reaģentu tirdzniecība.

NACE kods var atšķirties arī gadījumos, kad uzņēmums pārdod reaģentus, bet atšķiras reaģentu sastāvs, piemēram, reaģenti no tīrām izejvielām būs ar kodu 46.75 "Ķīmisko vielu vairumtirdzniecība", bet tiem, kas orientējas uz reaģentiem ar vajadzībām pielāgotiem maisījumiem (cieti, šķidri vai gēlveida maisījumi), būs kods 46.18 "Cita veida īpašu preču vairumtirdzniecības starpnieku darbība".

Daļa no konkurentiem ir dibināti aptuveni 10 līdz 20 gadus senāk – 1993.gadā, 1994.gadā, 2003. un 2005.gadā, daži ir dibināti ne tik sen – 2008.gadā, 2010.gadā, 2011.gadā. Atšķiras konkurentu darbinieku skaits, kas svārstās no dažiem darbiniekiem līdz nepilniem četrdesmit darbinieku.

Attiecības tiešo konkurentu starpā ir pārsvarā naidīgas, jo konkurence ir liela. Ir konkurenti, kuri pārstāv tādas vērtības kā produktu kvalitāte, atpazīstamība un lojalitāte, kuri savus pārdošanas ieņēmumus nodrošina ar kvalitatīvām un nepieciešamām precēm, kuras ir ērti lietojamas un funkcionālas. SIA "X" pārstāv šo segmentu. Diemžēl praksē ir novērots, ka liela daļa no konkurentiem nodarbojas ar klientu "pārvilināšanu", nomelnošanas kampaņām un cenu dempingu. Tirgū ik pa laikam parādās jauni uzņēmumi, kuri sāk savu darbību ar agresīvām metodēm, lai iegūtu savu klientu lokā lielos uzņēmumos un valsts iestādes, jo šīs iestādes nodrošina uzņēmumam stabilus un regulārus ienākumus. Tirgū ir arī tāda tendence, ka ķīmijas, bioloģijas vai medicīnas zinātnieki dibina savus uzņēmumus un papildina SIA "X" konkurentu loku. Šie jaundibinātie uzņēmumi koncentrējas uz piedalīšanos publisko iepirkumu konkursos.

Ir samērā sarežģīti iegūt jaunus klientus, jo, piemēram, laboratorijās strādājošie zinātnieki ir pieraduši strādāt ar konkrēta ražotāja iekārtām un reaģentiem, un darbam ar tiem ir izstrādātas vadlīnijas. Lai šie zinātnieki būtu gatavi mainīt iekārtu vai reaģentu ražotāju, pirmkārt, viņi ir jāpārlicina un viņiem ir jāpierāda, ka "jaunais" reaģents strādā kvalitatīvāk, ir ar lielāku jutību vai izdalīšanas daudzums ir lielāks, nekā iepriekšējam reaģentam, otrkārt, zinātniekiem, kuri strādā akreditētās iestādēs, ir jāpierāda akreditācijas komisijai ar reāliem faktiem un pierādījumiem, ka "jaunās" iekārtas vai reaģenti strādā tikpat labi vai vēl labāk par iepriekšējiem. Šis pierādīšanas process ir darbs, ko liela daļa no zinātniekiem nevēlas uzņemties darīt. Lai pārliecinātu zinātniekus un citus laboratoriju darbiniekus, tiek rīkotas dažādas demonstrācijas, produktu speciālisti strādā kopā ar laboratoriju darbiniekiem, lai apmācītu viņus darbam ar jaunajiem produktiem, salīdzinātu iegūtos rezultātus, pierādītu, ka produkta apraksts atbilst patiesībai.

Ir tādi konkurenti, kuri pārstāv pasaulē zināmus, kvalitatīvus un inovatīvus ražotājus un ir tādi, kuri izplata lētākas preces, kuras nav tik kvalitatīvas. Autore vēlas izcelt faktu, ka

Publisko iepirkumu likumā ir noteikts, ka konkursā ir jāuzvar saimnieciski visizdevīgākajam piedāvājumam vai piedāvājumam ar viszemāko cenu¹, bet viszemāko cenu nevar noteikt pretendents, kurš pārstāv kvalitatīvus un dārgus produktus. Uzņēmumi šādās nozarēs pelna ar noteikto uzcenojumu precēm un uzcenojuma noteikšana mēdz būt radošs process. Autore izpētīja šā gada iepirkumu konkursu nolikumus² un visos no tiem kā galvenais kritērijs bija minēta viszemākā cena, nevis saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums.

Autore pēc tiešo konkurentu mājas lapu, to piedāvājuma un gada pārskatu izpētīšanas izvirzīja trīs kritērijus, pēc kuriem izvēlēties, kuru konkurentu darbību analizēt. Šie kritēriji ir piedāvātais produktu klāsts, darbinieku skaits līdz piecpadsmit darbiniekiem 2014.gadā un NACE kods no 46.kodu grupas. Ļoti svarīgs kritērijs ir darbinieku skaits, jo vairāk uzņēmumā strādā pārdošanas speciālisti, jo lielākam būtu jābūt uzņēmuma apgrozījumam. Tā kā SIA "X" 2014.gadā strādāja seši darbinieki, tika meklēti konkurenti, kuru darbinieku skaits nepārsniedz piecpadsmit darbiniekus. Nozīmīgs kritērijs ir arī piedāvāto produktu klāsts, jo, atšķiroties piedāvātajiem produktiem, atšķiras arī uzņēmuma mērķauditorija, kurai pārdot šos produktus. Ja ir mērķauditorijas atšķirības, tad konkurence uzņēmumu starpā mazinās vai izzūd vispār.

Pēc atlases veikšanas tika izvēlēti divi konkurenti. Viens no konkurentiem (turpmāk tiks saukts par SIA "Konkurents 1") strādā jau piecus gadus, tā darbinieku skaits 2014.gadā ir četri darbinieki un piedāvāto produktu klāsts ir tāds pats kā SIA "X" – ģenētikas un molekulārās bioloģijas iekārtu un palīgmateriālu izplatītājs. SIA "Konkurents 1" NACE kods ir no 46.kodu grupas. SIA "Konkurents 1" mātes uzņēmums atrodas Lietuvā³.

Otrs SIA "X" konkurents (turpmāk tiks saukts par SIA "Konkurents 2") tirgū darbojas jau astoņus gadus un ir ar filiālēm Baltijas valstīs. SIA "Konkurents 2" 2014.gadā nodarbināja 13 darbiniekus. SIA "Konkurents 2" pārdod ģenētikas un molekulārās bioloģijas iekārtas, palīgmateriālus, kā arī laboratoriju mēbeles un tā NACE kods ir no 46.kodu grupas⁴.

Konkurentu analīzes mērķis ir salīdzināt konkurentu finanšu koeficientus ar SIA "X" finanšu koeficientiem, salīdzināt visu uzņēmumu darbības rezultātus un atrast konkurentu priekšrocības un trūkumus.

Pamatojoties uz veiktā tirgus pētījuma rezultātiem, darba autore nonākusi pie secinājuma, ka šajā nozarē strādājošiem uzņēmumiem ļoti svarīgs ir pieredzējis un tālredzīgs vadītājs, kurš spēj izvēlēties īstos ražotājus, no kuriem iepirkt preces, spēj izvēlēties īstos darbiniekus savai pārdošanas komandai un spēj izvēlēties īsto segmentu jeb mērķauditoriju, kurai piedāvāt šīs

¹ LR likums *Publisko iepirkumu likums*. "Latvijas Vēstnesis", Nr.65 (3433), 25.04.2006. (ar turpmākiem grozījumiem) 46.pants.

² SIA "X" nepublicētie materiāli.

³ SIA "Konkurents 1" gada pārskati par 2012., 2013., 2014.gadu.

⁴ SIA "Konkurents 2" gada pārskati par 2012., 2013., 2014.gadu.

preces. Darbam šajā nozarē ir nepieciešamas gan zināšanas par konkrētajām nozarēm, gan izcilas pārdošanas spējas. Tikpat svarīgas ir pārdošanas speciālistu zināšanas bioloģijā, ķīmijā vai medicīnā, jo pārdošanas speciālistiem ir jāpārzina pārdodamās preces, to īpašības, priekšrocības un pielietošanas veids, ir jāspēj pielāgot piedāvājums klienta vajadzībām.

3.2. SIA “Konkurents 1” saimnieciskās darbības analīze

SIA “Konkurents 1” ir dibināts 2010.gada rudenī kā ģenētikas un molekulārās bioloģijas iekārtu un palīgmateriālu izplatītājs. 2014.gadā tas sāka piedāvāt tirgū patoloģiskās anatomijas iekārtas un palīgmateriālus, bet no 2015.gada sākuma – arī industriālā procesa kontroles, naftas ķīmijas un fizikālās ķīmijas mērierīces. Uzņēmums saviem klientiem nodrošina iekārtu tehnisko servisu, speciālistu apmācības un kvalificētu ekspertu atbalstu¹. Saskaņā ar vadības ziņojumā esošo informāciju uzņēmums izstrādā pētījumus un eksperimentālās metodes biotehnoloģijā².

SIA “Konkurents 1” mājas lapā pieejamā informācija ir ļoti minimāla un koncentrēta. Lapā ir minēti vēl tikai lielāko ražotāju nosaukumi, no kuriem uzņēmums iepērk savas iekārtas un reaģentus. Pēc autores rīcībā esošās informācijas šo ražotāju preces ir kvalitatīvas un dārgas.

SIA “Konkurents 1” birojs atrodas juridiskajā adresē un uzņēmumam nav filiāles Latvijas teritorijā. Uzņēmuma reģistrētais un apmaksātais pamatkapitāls nav denominēts un saskaņā ar SIA “Lursoft” komersantu datu bāzē pieejamo informāciju sastāda LVL 5000,00. SIA “Lursoft” komersantu datu bāzē ir minēts, ka 2015.gada aprīlī uzņēmumam nav aktuāli likvidācijas, maksātnespējas procesi un nav kavēti maksājumi, aktuāli komercķīlu akti vai aktuāli nodrošinājumi³. Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu parādnieku sarakstu uzņēmumam nav nodokļu parādu, kuru kopsumma būtu lielāka par EUR 150,00 (informācija iegūta 20.04.2015)⁴.

SIA “Konkurents 1” 2014.gadā kopā ir samaksājis nodokļos 171,19 tūkst. EUR, no tiem iedzīvotāju ienākuma nodoklis 19,53 tūkst. EUR un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām

¹ SIA “Konkurents 1” mājas lapa.(skatīts 19.04.2015).

² SIA “Konkurents 1” gada pārskati par 2012., 2013., 2014.gadu.

³ SIA “Lursoft” datu bāze. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 20.04.2015).

⁴ Valsts ieņēmumu dienests. Nodokļu parādnieku datu bāze. Pieejams: https://www6.vid.gov.lv/VID_PDB/NPAR/ (skatīts 20.04.2015).

iemaksas – 33,49 tūkst. EUR. Uzņēmumam ir viena aktuāla amatpersona un trīs aktuāli dalībnieki¹. Uzņēmuma 2013. un 2014.gada pārskats ir auditēts².

Saskaņā ar “SIA Konkurents 1” 2014.gada pārskatā iekļauto informāciju peļņas vai zaudējumu pārskats ir sastādīts pēc apgrozījuma izmaksu metodes, naudas plūsma – pēc netiešās metodes un finanšu pārskats ir sastādīts, pamatojoties uz darbības turpināšanas koncepciju. 2012., 2013. un 2014.gadā ir lietotas vienas un tās pašas uzskaites un novērtēšanas metodes³.

Pamatlīdzekļu kategorijām ir noteikta finanšu nolietojuma likme – 20% “Iekārtas un tehniskais aprīkojums”, 20% – “Mēbeles un biroja iekārtas”, 35% – “Datori un aprīkojums” un 20% – “Automašīnas”. Sabiedrība kapitalizē pamatlīdzekļus, kuru vērtība pārsniedz EUR 142 un kuru derīgās lietošanas laiks pārsniedz 1 gadu⁴.

Krājumu atlikumus SIA “Konkurents 1” novērtē atbilstoši iegādes cenām. Ja krājumu vienības ir bojātas, daļēji vai pilnīgi novecojušas vai nozīmīgi palielinātas to ražošanas pabeigšanas vai pārdošanas izmaksas – attiecīgās krājumu vienības novērtē atbilstoši neto pārdošanas vērtībai⁵.

Sabiedrības nozīmīgākie finanšu instrumenti ir aizņēmumi no kredītiestādēm. Šo finanšu instrumentu galvenais uzdevums ir nodrošināt sabiedrības saimnieciskās darbības finansējumu. Uzņēmums saskaras arī ar citiem finanšu instrumentiem, piemēram, pircēju un pasūtītāju parādi, citi debitori, parādi piegādātājiem un pārējie kreditori, kas izriet tieši no tā saimnieciskās darbības⁶.

2013.gadā tika izteiktas ieņēmumu prognozes par 2014.gadu, t.i., ka 2014.gadā uzņēmuma ieņēmumi pakāpeniski pieaugs, jo uzņēmums palielinās darbinieku skaitu un produkcijas veidus, kurus izplatīs Latvijas tirgū⁷.

3.1. tabula

SIA “Konkurents 1” likviditātes rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. – 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	608 859	709 844	420 309
Naudas līdzekļi, īstermiņa vērtspapīri, debitori (EUR)	607 755	651 081	289 478
Naudas līdzekļi (EUR)	559 779	346 024	236 133
Īstermiņa saistības (EUR)	444 795	358 806	179 251

¹ SIA “Lursoft” datu bāze. 2015. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 20.04.2015)

² SIA “Konkurents 1” gada pārskati par 2012., 2013., 2014.gadu

³ Turpat.

⁴ Turpat.

⁵ Turpat.

⁶ Turpat.

⁷ Turpat.

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
<i>Kopējais likviditātes koeficients</i>	<i>1,37</i>	<i>1,98</i>	<i>2,34</i>
<i>Tekošās likviditātes koeficients</i>	<i>1,37</i>	<i>1,81</i>	<i>1,61</i>
<i>Absolūtās likviditātes koeficients</i>	<i>1,26</i>	<i>0,96</i>	<i>1,32</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 1” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.8).

Tabulā Nr.3.1. ir aprēķināti un apkopoti likviditātes rādītāji, izmantojot SIA “Konkurents 1” 2012., 2013. un 2014.gada finanšu informāciju. Kopējās likviditātes pieņemtā norma ir no 1 līdz 2. 2012. un 2013.gadā koeficients ir normas robežās, bet 2014.gadā koeficients ir 2,34. Tas nozīmē, ka apgrozāmie līdzekļi netiek izmantoti efektīvi, jo ir pieņemts, ka apgrozāmos līdzekļus finansē no īstermiņa saistībām, bet šajā gadījumā apgrozāmie līdzekļi tiek finansēti gan no īstermiņa saistībām, gan no pašu kapitāla.

Tekošās likviditātes koeficientam ir jābūt lielākam par 1,0. SIA “Konkurents 1” koeficients ir virs 1,0 visos trijos analizētajos gados, kas nozīmē, ka uzņēmumam nebūtu problēmas segt īstermiņa saistības, izmantojot apgrozāmos līdzekļus, neieskaitot tajos krājumus.

Absolūtās likviditātes koeficients norāda uz uzņēmuma spēju segt īstermiņa saistības, izmantojot naudas līdzekļus un īstermiņa vērtspapīrus (SIA “Konkurents 1” nav bijuši īstermiņa vērtspapīri analizētajos gados). Koeficienti analizētajos gados pārsniedz vēlamo robežu (no 0,1 līdz 0,7), tas nozīmē, ka SIA “Konkurents 1” rīcībā ir vairāk naudas līdzekļu, nekā tas spēj efektīvi izmantot.

3.2. tabula

SIA “Konkurents 1” kapitāla struktūras rādītāji laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Kreditori kopā (EUR)	444 795	363 271	184 005
Bilances kopsumma (EUR)	668 641	753 641	466 931
Pašu kapitāls (EUR)	218 473	384 853	275 782
Tīrie apgrozāmie līdzekļi (EUR)	164 064	351 038	241 058
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	608 859	709 844	420 309
<i>Finansiālās neatkarības koeficients</i>	<i>0,33</i>	<i>0,51</i>	<i>0,59</i>
<i>Saistību īpatsvars bilancē</i>	<i>0,67</i>	<i>0,48</i>	<i>0,39</i>
<i>Autonomijas koeficients</i>	<i>2,04</i>	<i>0,94</i>	<i>0,67</i>
<i>Manevrēšanas koeficients</i>	<i>0,75</i>	<i>0,91</i>	<i>0,87</i>
<i>Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem</i>	<i>0,27</i>	<i>0,49</i>	<i>0,57</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 1” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.8).

Tabulā Nr.3.2. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 1” kapitāla struktūras rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu. Finansiālās neatkarības koeficientam ir jābūt robežās no 0,5 līdz 1,0. 2012.gadā koeficients ir pazemināts, kas liecina par nepietiekamu pašu kapitāla apjomu bilances struktūrā. 2013. un 2014.gadā koeficients ir normas robežās ar tendenci pieaugt, kas ir vērtējams pozitīvi.

Saistību īpatsvars bilancē 2012.gadā ir 0,67, kas nozīmē, ka uzņēmumam bija atkarība no aizņemtā kapitāla, bet tā nepārsniedza 0,80, kas ir galējā ieteicamā robeža. 2014.gadā īpatsvars ir samazinājies līdz 0,39, kas liecina par uzņēmuma finansiālās neatkarības palielināšanos.

Autonomijas koeficientam vēlamā robeža ir no 0,5 līdz 1,0. 2014. un 2013.gadā koeficients ir normas robežās, attiecīgi 0,67 un 0,94. 2012.gadā koeficients bija divas reizes lielāks par pieļaujamo, kas nozīmē, ka uzņēmuma aktīvi ir tikuši finansēti no ārējiem līdzekļiem.

Manevrēšanas koeficientam vajadzētu būt no 0,2 līdz 0,5. SIA “Konkurents 1” koeficients ir paaugstināts visos trijos analizētajos gados, kas nozīmē, ka uzņēmums spēj manevrēt ar pašu finanšu līdzekļiem, lai nodrošinātu un uzturētu tīros apgrozāmos līdzekļus. Lai koeficients būtu normas robežās, būtu nepieciešams palielināt pašu kapitālu, nedaudz samazinot tīros apgrozāmos līdzekļus, jo nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem uzņēmumam 2014.gadā ir nedaudz lielāka par vēlamo. Nodrošinātību ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem ieteicams saglabāt ar attiecību līdz 0,50.

3.3 tabula

SIA “Konkurents 1” rentabilitātes rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Neto peļņa (EUR)	131 671	186 300	-109 071
Neto apgrozījums (EUR)	708 772	966 265	384 903
Peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas (EUR)	156 074	223 414	- 108 782
Bruto peļņa (EUR)	216 517	343 114	86 978
Aktīvu vidējā vērtība (EUR)	490 867	711 141	610 286
Pašu kapitāla vidējā summa (EUR)	152 638	301 663	330 318
<i>Realizācijas rentabilitāte</i>	<i>18,58%</i>	<i>19,28%</i>	<i>-28,34%</i>
<i>Operatīvās darbības rentabilitātes rādītājs</i>	<i>21,67%</i>	<i>23,12%</i>	<i>-28,26%</i>
<i>Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs</i>	<i>30,55%</i>	<i>35,51%</i>	<i>22,60%</i>
<i>Ekonomiskā rentabilitāte</i>	<i>31,80%</i>	<i>31,42%</i>	<i>-17,82%</i>
<i>Pašu kapitāla rentabilitāte</i>	<i>86,26%</i>	<i>61,76%</i>	<i>-33,02%</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 1” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.8).

Tabulā Nr.3.3. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 1” rentabilitātes rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu.

Realizācijas rentabilitāte ir finansiālā rezultāta attiecība pret apjoma rādītāju jeb – cik peļņas dod katra neto apgrozījuma vienība. 2012.gadā un 2013.gadā realizācijas rentabilitāte ir aptuveni vienā līmenī 18,58% un 19,28%, bet 2014.gadā rentabilitāte ir ar mīnusa zīmi – mīnus 28,34%, tas nozīmē, ka katra neto apgrozījuma vienība dod 28,34% zaudējumus uzņēmumam.

Operatīvās darbības rentabilitāte no 2012.gada līdz 2013.gadam bija pieaugusi par 1,45 procentpunktiem, bet 2014.gadā tā ir ar mīnusa zīmi – mīnus 28,26%. Rādītājs 2014.gadā liecina par uzņēmuma nespēju gūt peļņu no pamatdarbības.

Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs ir vienīgais rentabilitātes rādītājs 2014.gadā, kas ir ar pozitīvu zīmi, bet arī šis rādītājs ir samazinājies par 12,91 procentpunktu, salīdzinot ar 2013.gadu.

Ekonomiskā rentabilitāte norāda, cik efektīvi uzņēmuma peļņas radīšanā tiek izmantoti uzņēmuma aktīvi. SIA “Konkurents 1” 2012.gada un 2013.gada ekonomiskā rentabilitāte bija 31%, bet 2014.gadā tā ir nokritusies par 49,24 procentpunktiem un sasniedz mīnus 17,82%. 2014.gada rezultāts liecina par vāju uzņēmuma konkurētspēju.

Pašu kapitāla rentabilitāte no 2012. uz 2013.gadu bija samazinājusies par 24,48 procentpunktiem, bet 2014.gadā tā sasniedza mīnus 33,02%. Rezultāts liecina, ka 2014.gadā īpašnieku investētais kapitāls tiek izlietots neefektīvi.

3.4. tabula

SIA “Konkurents 1” aprites rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Neto apgrozījums (EUR)	708 772	966 265	384 903
Bilances kopsumma (EUR)	668 641	753 641	466 931
Krājumu vidējais atlikums (EUR)	664	29 934	94 797
Ilgtermiņa ieguldījumu vidējais atlikums (EUR)	55 767	51 789	45 210
Debitoru vidējā parādu summa (EUR)	13 469	152 516	147 667
Realizētās produkcijas pašizmaksa (EUR)	492 255	623 151	297 925
Kreditoru parādu vidējā summa (EUR)	231 849	295 606	202 724
<i>Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients</i>	<i>1,06</i>	<i>1,28</i>	<i>0,82</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>1067,43</i>	<i>32,28</i>	<i>4,06</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>0,34</i>	<i>11,31</i>	<i>89,90</i>
<i>Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients</i>	<i>12,71</i>	<i>18,66</i>	<i>8,51</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>52,62</i>	<i>6,34</i>	<i>2,61</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>6,94</i>	<i>57,57</i>	<i>139,85</i>

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	2,12	2,11	1,47
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	172,17	172,99	248,30

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 1” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.8).

Tabulā Nr.3.4. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 1” aprites rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu.

Kopējais uzņēmumu aprites koeficients, salīdzinot 2012.gadu ar 2013.gadu, pieauga no 1,06 līdz 1,28, bet 2014.gadā tas ir samazinājies līdz 0,82. 2014.gadā 2,5 reizes ir samazinājies neto apgrozījums un bilances kopsumma ir samazinājusies 1,61 reizi (skat. pielikumu Nr.8), tāpēc arī kopējais uzņēmuma aprites koeficients ir samazinājies par 0,46 vienībām. Koeficientam, pēc ekonomistu domām, ir jābūt vismaz 3. SIA “Konkurents 1” gadījumā aprites rādītājs ir nepietiekams.

Krājumu aprites rādītājs dienās ir pieaudzis no 0,34 līdz 89,90 dienām, salīdzinot 2012.gada beigas ar 2014.gada beigām. Tas nozīmē, ka krājumos ir ieguldīti lieli naudas līdzekļi, bet to aprite ir lēna un nenes vēlamu peļņu uzņēmumam.

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītājs, salīdzinot 2013.gadu ar 2014.gadu, ir samazinājies no 18,66 līdz 8,51. Tā kā SIA “Konkurents 1” nav ražošanas uzņēmums, šim aprites rādītājam vajadzētu būt augstākam.

Debitoru parādu aprites rādītājs dienās ir pieaudzis no 6,94 dienām līdz 139,85 dienām triju gadu periodā. Tas nozīmē, ka 2014.gadā debitoru parādi naudas līdzekļos pārvērtās 2,61 reizi, kas ir pārāk mazs rādītājs. 139,85 dienas ir aptuveni 4,66 mēneši un tas ir neapmierinošs rādītāja rezultāts.

Kreditoru aprites rādītājs dienās, tieši tāpat kā debitoru aprites rādītājs dienās, ir pieaudzis. SIA “Konkurents 1” 2012.gadā ar saviem kreditoriem norēķinājās 172,17 dienās, 2013.gadā situācija nemainījās un norēķini notika 172,99 dienu laikā, bet 2014.gadā – 248,30 dienās, kas nozīmē vairāk kā pusgada laikā. Šāds kreditoru aprites rādītājs liecina par uzņēmuma problēmām norēķināties par savām saistībām ar kreditoriem. Pozitīvi ir vērtējams fakts, ka kreditoru parādu aprite dienās ir lielāka, nekā debitoru aprite dienās, bet abu aprites rādītāju rezultātiem dienās vajadzētu būt mazākiem, nekā tie ir 2014.gadā.

Ņemot vērā 2.7.nodaļā norādītos kļūdu procentus bankrota prognozēšanas modeļiem (skat. pielikumu Nr.7), SIA “Konkurents 1” bankrota iestāšanās varbūtība tiks analizēta tikai pēc Latvijas modeļa, kura rezultāts, prognozējot maksātnespēju Latvijas uzņēmumiem, ir visprecīzākais.

**SIA “Konkurents 1” bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa laika periodā no
2012. - 2014.gadam***

Modeļa struktūra	2012.gads	2013.gads	2014.gads
<i>X1</i>	0,2454	0,4658	0,5163
<i>X2</i>	0,1969	0,2472	-0,2336
<i>X3</i>	0,2297	0,2964	-0,2330
<i>X4</i>	0,4912	1,0594	1,4988
<i>X5</i>	1,0600	1,2821	0,8243
Z	0,88	2,31	-1,70

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 1” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.10).

Tabulā Nr.3.5. ir apkopotas SIA “Konkurents 1” Latvijas modeļa bankrota prognozēšanas Z vērtības par 2012., 2013. un 2014.gadu.

Paredzot bankrota iespējamību pēc Latvijas modeļa, Z vērtībai ir jābūt virs 3,00, lai bankrota iespējamība nepastāvētu vai tā būtu ļoti minimāla. SIA “Konkurents 1” rezultāti liecina, ka nevienā no trim gadiem Z vērtība nav pārsniegusi 3,00. 2012.gada rezultāti liecināja, ka bankrots ir ļoti iespējams. 2013.gadā Z vērtība uzlabojās, bet bankrota iespējamība pastāvēja. 2014.gadā Z vērtība ir ar mīnusa zīmi, kas liecina, ka uzņēmuma bankrota iespējamība ir ļoti liela.

SVID analīze uzņēmumā SIA “Konkurents 1” 2014.gadā*

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
Pieredze, zināšanas, informācija	Produktu cena
Produktu kvalitāte	Termiņi
Servisa speciālisti (no Lietuvas)	Darbinieku skaits uzņēmumā
Reputācija	Darbinieku steiga un neuzmanība
Reklāma	Attieksme pret klientu
Meitas uzņēmums Lietuvas uzņēmumam	
Finansiālās iespējas	
Ārējie faktori	
Iespējas	Draudi
Notikumi tirgū un Latvijas politikā	Politikas ietekme uz iepirkumiem
Konkurentu paredzamība	Normatīvo aktu izmaiņu ietekme
Nozares tendences, jaunu risinājumu nepieciešamība	Konkurentu spēja paredzēt cenas
Tehnoloģiju attīstība un jauninājumi	Tirgus pieprasījums

Jauni klienti un jauni tirgi	Jauni konkurenti
Jauninājumi un unikalitāte	Darbinieku aiziešana no darba
Informācija un pētījumi	Dažāda veida ārējās krīzes
Sadarbība ar pētniecības iestādēm dažādos projektos	Reputācijas apdraudējums no konkurentu puses
	Klientu neizlēmība
	Piegādātāju piegādes kavēšana, uzņēmuma piegāžu kavēšana

* Autores veidota tabula.

SIA “Konkurents 1” SVID analīze tika veikta saskaņā ar autorei pieejamo informāciju.

Kā SIA “Konkurents 1” stiprās puses ir jāmin tas, ka uzņēmums piecu darbības gadu laikā ir uzkrājis gan pieredzi, gan dažāda veida informāciju par ražotājiem, klientiem un konkurentiem. SIA “Konkurents 1” pārdod kvalitatīvus produktus, kuru kvalitāti nodrošina starptautiski atzīti ražotāji.

SIA “Konkurents 1” nav servisa speciālistu, ar kuriem būtu nodibinātas darba attiecības, bet servisa speciālistu pakalpojumi tiek pirkti no mātes uzņēmuma Lietuvā. Šāda veida sistēma ļauj ietaupīt uz darbinieku algu un algu nodokļu rēķina, jo, ņemot vērā autores pieredzi, servisa speciālistu pakalpojumi ir nepieciešami diezgan reti.

Autore pieņem, ka fakts, ka SIA “Konkurents 1” ir meitas uzņēmums lielam Lietuvas uzņēmumam, sniedz priekšrocības, jo, kad ir nepieciešams finansiāls atbalsts vai jaunu piegādātāju kontakti, mātes uzņēmuma vadība un darbinieki var šādu atbalstu sniegt.

SIA “Konkurents 1” piecu gadu laikā, pateicoties dalībai dažādos pasākumos un konferencēs, ir ieguvis atpazīstamību un stabilu reputāciju. Piedalīšanās pasākumos un konferencēs nodrošina uzņēmuma reklāmu.

Pēc autores rīcībā esošās informācijas uzņēmuma vājā puse ir augstās produktu cenas, jo, iepērkot kvalitatīvus un dārgus produktus, katram no tiem ir noteikts uzcenojums, lai uzņēmums gūtu peļņu. Jāteic, ka uzņēmuma pārdoto produktu cenas mazina uzņēmuma konkurenci.

Autore uzskata, ka, tāpat kā SIA “X”, arī SIA “Konkurents 1” vājā puse ir darbinieku steiga un neuzmanība, kas var radīt uzņēmumam zaudējumus, jo var tikt neprecīzi izpildītas, piemēram, iepirkumu nolikumu prasības. Kā vājā puse būtu jāmin arī nelielais darbinieku skaits (2014.gadā uzņēmums nodarbināja četrus darbiniekus). Jo lielāks pārdošanas speciālistu skaits strādā, jo lielākas peļņas iespējas ir uzņēmumam. Autore uzskata, ka SIA “Konkurents 1” darbinieki ir noslogoti, ņemot vērā to nelielo skaitu 2014.gadā, un tas palielina darbinieku neuzmanības un kļūdu iespējamību.

Termiņu ievērošana un piegādātāju piegāžu iespējamā kavēšanās ir līdzīga SIA "X", jo viss ir atkarīgs no noslēgtā līguma ar klientu. Ja piegādātāji kavē piegādes, tad ļoti iespējams, ka uzņēmumam būs jākavē savas piegādes klientiem.

Pēc autores rīcībā esošās informācijas uzņēmumam mēdz būt diezgan nevērīga attieksme pret klientiem, jo ir nepārdomāts klientu apkalpošanas serviss. Netiek nodrošināta labākā klientu apkalpošana un, autoresprāt, šis fakts varētu būt viens no iemesliem neto apgrozījuma kritumam 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu.

Uzņēmuma iespējas un draudi SVID analīzē ir minēti tieši tādi paši kā SIA "X" (skat. 2.8.nodaļu), jo, darbojoties vienā tirgū un pārdodot līdzīgas laboratorijas iekārtas un reaģentus, tirgus iespējas un apdraudējums ir ļoti līdzīgs. Šā iemesla dēļ iespēju un draudu sīkāks apraksts šajā nodaļā netiks veikts.

Novērtējot SVID analīzes rezultātus, autore secina, ka uzņēmumam ir daudz iespēju un stiprās puses, kuras var izmantot uzņēmējdarbībā un kuras palīdzētu uzņēmumam attīstīties. Iespēju robežās gan vājās puses, gan draudi ir jāmēģina samazināt, jo konkrētajā gadījumā katrā no vājajām pusēm ir iespējams uzlabojums. No visiem draudiem visgrūtāk ir ietekmēt notiekošos procesus politikā un Latvijas tirgū, jo tie ir ārēji procesi, kurus uzņēmums nespēj ietekmēt, tiem var sekot līdz, pielāgoties pārmaiņām un meklēt jaunas iespējas.

Kopumā vērtējot SIA "Konkurents 1" finanšu koeficientu analīzi, ir jāsecina, ka 2014.gads ir nesis zaudējumus uzņēmumam, ir samazinājusies gan bilances kopsumma, gan neto apgrozījums un tādēļ daudzi no finanšu koeficientiem ir neapmierinošā līmenī. Uzņēmuma rentabilitāte, kas parāda uzņēmuma darbības efektivitāti, ir ar mīnusa zīmi, kas liecina par uzņēmuma nespēju gūt peļņu. Bruto peļņas rentabilitāte 2014.gadā ir samazinājusies, bet tas ir vienīgais no rentabilitātes rādītājiem, kas ir ar pozitīvu zīmi.

Uzņēmuma apgrozāmie līdzekļi 2014.gadā ir pārāk lieli, salīdzinot ar īstermiņa saistībām, tāpēc kopējas likviditātes rādītājs ir paaugstināts, paaugstināts ir arī absolūtās likviditātes rādītājs. Tekošās likviditātes rādītājs ir vienīgais no likviditātes rādītājiem, kas ir vēlamajās robežās.

Vērtējot kapitāla struktūras rādītājus, finansiālās neatkarības koeficients ir normas robežās, bet manevrēšanas koeficients ir paaugstināts, tāpēc būtu ieteicams palielināt pašu kapitālu, nedaudz samazinot tīros apgrozāmos līdzekļus, jo nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem uzņēmumam 2014.gadā ir nedaudz lielāka par vēlamu.

Aprites rādītāji SIA "Konkurents 1" 2014.gadā ir pasliktinājušies, salīdzinot trīs gadu periodu. Autore iesaka izvērtēt debitoru un kreditoru politiku, kā arī samazināt krājumu apjomu, jo lielais krājumu apjoms finanšu ciklā aprit lēni un nes zaudējumus uzņēmumam.

SIA “Konkurents 1” būtu jāpārvērtē uzņēmuma darbība, klientiem piedāvātie produkti un pakalpojumi, jāizvērtē tirgus pieprasījums pēc tiem, jo 2014.gads ir noslēgts ar zaudējumiem un tāpēc rentabilitātes rādītāji ir neapmierinoši. Autore iesaka izvērtēt 2014.gada izdevumu struktūru, jo atsevišķi izdevumu posteņi ir pieauguši, salīdzinot 2013.gadu ar 2014.gadu (skat. pielikumu Nr.8).

Bankrota prognozēšanas modeļa rezultāti 2014.gadā arī ir neapmierinoši un liecina par ļoti iespējamu uzņēmuma maksātnespēju.

3.3. SIA “Konkurents 2” saimnieciskās darbības analīze

SIA “Konkurents 2” ir dibināts 2007.gada pavasarī kā ģenētikas un molekulārās bioloģijas iekārtu, palīgmateriālu un laboratoriju mēbeļu izplatītājs. Uzņēmums ir viens no grupas uzņēmumiem, kura izcelsme ir Lietuvā. Šobrīd uzņēmumam ir filiāles visās Baltijas valstīs. Uzņēmums pārstāv daudzus Eiropā un pasaulē pazīstamus laboratoriju iekārtu ražotājus. Uzņēmums piedāvā preces gandrīz visām nozarēm, kas saistītas ar zinātniskiem vai ikdienas pētījumiem – bioķīmijai, organiskajai un neorganiskajai ķīmijai, vides un pārtikas ķīmijai, farmācijas nozarei un biotehnoloģijai, kā arī daudzām citām. Klientiem tiek nodrošināts garantijas un pēcgarantijas serviss¹.

SIA “Konkurents 2” mājas lapā pieejamā informācija ir ļoti minimāla. Mājas lapā ir minēti vēl tikai lielāko ražotāju nosaukumi, no kuriem uzņēmums iepērk savas iekārtas, palīgmateriālus un mēbeles². Pēc autores rīcībā esošās informācijas šo ražotāju preces ir kvalitatīvas un dārgas, tāpat autorei ir informācija par to, ka uzņēmums strādā ļoti aktīvi, proti, aktīvi ievāc informāciju par esošajiem un potenciālajiem klientiem, bet precēm piemēro nelielu uzcenojumu.

SIA “Konkurents 2” ir reģistrēts un apmaksāts pamatkapitāls EUR 14 200 apmērā. 2015.gada aprīlī uzņēmumam nav aktuāli likvidācijas, maksātnespējas procesi un nav kavēti maksājumi, aktuāli komerčķīļu akti vai aktuālie nodrošinājumi³.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu parādnieku datu bāzi uzņēmumam nav nodokļu parādu, kuru kopsumma būtu lielāka par EUR 150,00 (informācija iegūta 20.04.2015)⁴.

¹ SIA “Konkurents 2” mājas lapa.(skatīts 20.04.2015).

² Turpat.

³ SIA “Lursoft” datu bāze. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 20.04.2015).

⁴ Valsts ieņēmumu dienests. Nodokļu parādnieku datu bāze. Pieejams: https://www6.vid.gov.lv/VID_PDB/NPAR/ (skatīts 20.04.2015).

Saskaņā ar SIA “Lursoft” datu bāzē iegūto informāciju SIA “Konkurents 2” 2014.gadā ir kopā samaksājis nodokļos 307,00 tūkst. EUR, no tiem iedzīvotāju ienākuma nodoklis 33,4 tūkst. EUR un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – 61,99 tūkst. EUR¹.

Uzņēmumam ir viena aktuāla amatpersona un viens aktuāls dalībnieks².

SIA “Konkurents 2” ir saņēmis laikraksta “Dienas Bizness” apbalvojumu kā strauji augošs uzņēmums³.

SIA “Konkurents 2” 2013. un 2014.gada pārskati ir auditēti⁴. Gada pārskati pilnā apjomā par 2012., 2013. un 2014.gadu autori nebija pieejami, tāpēc analīzē ir izmantotas bilances un peļņas vai zaudējumu pārskati par minētajiem gadiem.

Peļņas vai zaudējumu pārskats 2012., 2013. un 2014. gadā ir sastādīts pēc apgrozījuma izmaksu metodes⁵.

3.7. tabula

SIA “Konkurents 2” likviditātes rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	754 267	343 367	532 482
Naudas līdzekļi, īstermiņa vērtspapīri, debitori (EUR)	539 601	315 350	495 474
Naudas līdzekļi (EUR)	362 458	246 456	383 706
Īstermiņa saistības (EUR)	456 128	65 626	316 649
<i>Kopējais likviditātes koeficients</i>	<i>1,65</i>	<i>5,23</i>	<i>1,68</i>
<i>Tekošās likviditātes koeficients</i>	<i>1,18</i>	<i>4,81</i>	<i>1,56</i>
<i>Absolūtās likviditātes koeficients</i>	<i>0,79</i>	<i>3,76</i>	<i>1,21</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 2” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.9).

Tabulā Nr.3.7. ir aprēķināti un apkopoti likviditātes rādītāji, izmantojot SIA “Konkurents 2” 2012., 2013. un 2014.gada finanšu informāciju. 2014. un 2012.gadā kopējās likviditātes koeficients ir normas robežās, bet 2013.gadā koeficients ir paaugstināts – 5,23. Tas nozīmē, ka 2013.gadā apgrozāmie līdzekļi netiek izmantoti efektīvi, jo ir pieņemts, ka apgrozāmos līdzekļus finansē no īstermiņa saistībām, bet šajā gadījumā apgrozāmie līdzekļi tiek finansēti gan no īstermiņa saistībām, gan no pašu kapitāla.

Tekošās likviditātes koeficientam ir jābūt lielākam par 1,0. SIA “Konkurents 2” koeficients ir virs 1,0 visos trijos analizētajos gados, kas nozīmē, ka uzņēmumam nebūtu

¹ SIA “Lursoft” datu bāze. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 20.04.2015).

² Turpat.

³ Turpat.

⁴ SIA “Konkurents 2” bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu.

⁵ Turpat.

problēmas segt īstermiņa saistības, izmantojot apgrozāmos līdzekļus, neieskaitot tajos krājumus. Īpaši augsts tekošās likviditātes koeficients bija 2013.gadā, kad tas sasniedza 4,81, jo īstermiņa saistības šajā gadā bija vismazākās, tās bija 4,83 reizes mazākas, nekā 2014.gadā.

Absolūtās likviditātes koeficients norāda uz uzņēmuma spēju segt īstermiņa saistības, izmantojot naudas līdzekļus un īstermiņa vērtspapīrus (SIA “Konkurents 2” nav bijuši īstermiņa vērtspapīri analizētajos gados). Koeficienti analizētajos gados pārsniedz vēlamo robežu (no 0,1 līdz 0,7), tas nozīmē, ka SIA “Konkurents 2” rīcībā ir vairāk naudas līdzekļu, nekā tas spēj efektīvi izmantot.

3.8. tabula

SIA “Konkurents 2” kapitāla struktūras rādītāji laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Kreditori kopā (EUR)	456 128	66 172	333 722
Bilances kopsumma (EUR)	784 534	367 562	576 940
Pašu kapitāls (EUR)	302 720	293 129	236 828
Tīrie apgrozāmie līdzekļi (EUR)	298 139	277 741	215 833
Apgrozāmie līdzekļi (EUR)	754 267	343 367	532 482
<i>Finansiālās neatkarības koeficients</i>	<i>0,39</i>	<i>0,80</i>	<i>0,41</i>
<i>Saistību īpatsvars bilancē</i>	<i>0,58</i>	<i>0,18</i>	<i>0,58</i>
<i>Autonomijas koeficients</i>	<i>1,51</i>	<i>0,23</i>	<i>1,41</i>
<i>Manevrēšanas koeficients</i>	<i>0,98</i>	<i>0,95</i>	<i>0,91</i>
<i>Nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem</i>	<i>0,40</i>	<i>0,81</i>	<i>0,41</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 2” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.9).

Tabulā Nr.3.8. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 2” kapitāla struktūras rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu. Finansiālās neatkarības koeficientam ir jābūt robežās no 0,5 līdz 1,0. 2013.gadā koeficients ir vēlamajās robežās, kas nozīmē uzņēmuma finansiālu neatkarību no aizņemtā kapitāla. 2012. un 2014.gadā tas ir pazemināts, kas liecina par nepietiekamu pašu kapitāla apjomu bilances kopsummā.

Saistību īpatsvara vēlamais līmenis ir no 0,4 līdz 0,8. 2012. un 2014.gadā saistību īpatsvars bilancē ir optimāls, bet 2013.gadā kreditoru apjoms ir bijis ļoti neliels pret bilances kopsummu un koeficients ir tikai 0,18. Tas nozīmē, ka no bilances kopsummas tikai 18% sastāda aizņemtais kapitāls.

Autonomijas koeficientam vēlāmā robeža ir no 0,5 līdz 1,0. Nevienā no analizētajiem gadiem koeficients nav optimālajā līmenī – 2012. un 2014.gadā tas ir bijis paaugstināts, bet

2013.gadā – pazemināts. Paaugstināts koeficients norāda uz nepietiekamu pašu kapitālu pret saistību apjomu.

Manevrēšanas koeficientam vajadzētu būt robežās no 0,2 līdz 0,5. SIA “Konkurents 2” koeficients ir paaugstināts visos trijos analizētajos gados, kas nozīmē, ka uzņēmums spēj manevrēt ar pašu finanšu līdzekļiem, lai nodrošinātu un uzturētu tīros apgrozāmos līdzekļus. Lai koeficients 2013.gadā būtu normas robežās, bija nepieciešams palielināt pašu kapitālu, nedaudz samazinot tīros apgrozāmos līdzekļus, jo nodrošinātība ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem uzņēmumam 2013.gadā ir bijusi nedaudz lielāka, nekā ieteicams. Nodrošinātību ar tīrajiem apgrozāmajiem līdzekļiem būtu vēlams saglabāt ar attiecību līdz 0,50, kas 2014. un 2012.gadā ir ievērots.

3.9. tabula

SIA “Konkurents 2” rentabilitātes rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Neto peļņa (EUR)	225 074	75 781	23 699
Neto apgrozījums (EUR)	2 847 618	2 189 458	1 660 608
Peļņa pirms nodokļu un procentu samaksas (EUR)	269 893	85 599	29 369
Bruto peļņa (EUR)	675 403	447 075	385 627
Aktīvu vidējā vērtība (EUR)	784 535	576 048	472 251
Pašu kapitāla vidējā summa (EUR)	302 720	297 924	264 979
<i>Realizācijas rentabilitāte</i>	<i>7,90%</i>	<i>3,46%</i>	<i>1,43%</i>
<i>Operatīvās darbības rentabilitātes rādītājs</i>	<i>9,48%</i>	<i>3,91%</i>	<i>1,77%</i>
<i>Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs</i>	<i>23,72%</i>	<i>20,42%</i>	<i>23,22%</i>
<i>Ekonomiskā rentabilitāte</i>	<i>34,40%</i>	<i>14,86%</i>	<i>6,22%</i>
<i>Pašu kapitāla rentabilitāte</i>	<i>74,35%</i>	<i>25,44%</i>	<i>8,94%</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 2” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.9).

Tabulā Nr.3.9. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 2” rentabilitātes rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu.

Realizācijas rentabilitāte ir finansiālā rezultāta attiecība pret apjoma rādītāju jeb – cik peļņas dod katra neto apgrozījuma vienība. Triju gadu periodā rentabilitātes rādītājs ir pakāpeniski samazinājies. 2014.gadā, salīdzinot ar 2012.gadu, tas ir samazinājies no 7,90% līdz 1,43% jeb par 6,47 procentpunktiem.

Operatīvās darbības rentabilitāte, salīdzinot 2012.gada beigas ar 2014.gada beigām, ir samazinājusies par 7,71 procentpunktu, tas liecina, ka uzņēmums no pamatdarbības gūst arvien mazāku peļņu.

Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs analizētajos gados ir aptuveni vienā līmenī – no 20 līdz 23%. Tas nozīmē, ka neto apgrozījuma izmaiņas ir minimāli ietekmējušas bruto peļņas apjomu.

Ekonomiskā rentabilitāte norāda, cik efektīvi uzņēmuma peļņas radīšanā tiek izmantoti uzņēmuma aktīvi. SIA “Konkurents 2” ekonomiskās rentabilitātes rādītājs ir samazinājies no 34,40% 2012.gadā līdz 6,22% 2014.gadā. 2014.gada rezultāts liecina par uzņēmuma konkurētspējas kritumu.

Pašu kapitāla rentabilitāte ir pakāpeniski samazinājusies no 74,35% 2012. gadā līdz 8,94% 2014.gadā. Rezultāts liecina, ka īpašnieku investētais kapitāls tiek izlietots neefektīvāk.

3.10. tabula

SIA “Konkurents 2” aprites rādītāju aprēķins laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Neto apgrozījums (EUR)	2 847 618	2 189 458	1 660 608
Bilances kopsumma (EUR)	784 534	367 562	576 940
Krājumu vidējais atlikums (EUR)	214 666	121 342	32 513
Ilgtermiņa ieguldījumu vidējais atlikums (EUR)	30 267	27 231	34 327
Debitoru vidējā parādu summa (EUR)	147 656	81 049	49 845
Realizētās produkcijas pašizmaksa (EUR)	2 172 215	1 742 383	1 274 981
Kreditoru parādu vidējā summa (EUR)	13 039	12 637	99 782
<i>Kopējais uzņēmuma līdzekļu aprites koeficients</i>	<i>3,63</i>	<i>5,96</i>	<i>2,88</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>13,27</i>	<i>18,0</i>	<i>51,08</i>
<i>Krājumu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>27,51</i>	<i>20,27</i>	<i>7,15</i>
<i>Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients</i>	<i>94,08</i>	<i>80,40</i>	<i>48,38</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>19,29</i>	<i>27,01</i>	<i>33,32</i>
<i>Debitoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>18,92</i>	<i>13,51</i>	<i>10,95</i>
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (reizes gadā)</i>	<i>166,59</i>	<i>137,88</i>	<i>12,78</i>
<i>Kreditoru parādu aprites rādītājs (dienas)</i>	<i>2,19</i>	<i>2,65</i>	<i>28,56</i>

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 2” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.9).

Tabulā Nr.3.10. ir aprēķināti un apkopoti SIA “Konkurents 2” aprites rādītāji par 2012., 2013. un 2014.gadu.

Kopējais uzņēmumu aprites koeficients, salīdzinot 2012.gadu ar 2013.gadu, pieauga no 3,63 līdz 5,96, bet 2014.gadā tas samazinājās līdz 2,88. 2014.gadā 1,32 reizes ir samazinājies neto apgrozījums, bet bilances kopsumma ir pieaugusi 1,57 reizes (skat. pielikumu Nr.9), tāpēc kopējais uzņēmuma aprites koeficients ir samazinājies par 3,08 vienībām. Tā kā koeficientam ir vēlams būt virs 3, tad secināms, ka 2014.gadā kopējais uzņēmumu aprites koeficients nav vēlamajā līmenī.

Krājumu aprites rādītājs dienās ir samazinājies no 27,51 līdz 7,15 dienām, salīdzinot 2012.gada beigas ar 2014.gada beigām. Tas nozīmē, ka uzņēmums neiegulda pārāk lielus naudas līdzekļus krājumos, tie aprit ātri un nes uzņēmumam peļņu.

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītājs, salīdzinot 2013.gadu ar 2014.gadu, ir samazinājies no 80,40 līdz 48,38. SIA “Konkurents 2” ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītājs ir optimālā līmenī, jo uzņēmuma darbībai nav nepieciešams ievērojams tehnoloģiskais nodrošinājums.

Debitoru parādu aprites rādītājs dienās 2014.gadā ir 10,95 dienas, kas ir nedaudz mazāk, nekā puse mēneša. 2012.gadā rādītājs bija 18,92 dienas un 2013.gadā – 13,51 diena. Visos analizētajos gados debitoru parādu aprites rādītājs ir vēlamajā līmenī.

Kreditoru aprites rādītājs dienās kopš 2013.gada ir palielinājies par 25,91 dienu un 2014.gadā ir sasniedzis 28,56 dienas, kas ir pieņemams dienu skaits norēķiniem ar kreditoriem. Kreditoru parādu aprite dienās 2014.gadā ir lielāka, nekā debitoru aprite dienās, un tas liecina par stabilu situāciju uzņēmumā.

3.11.tabula

SIA “Konkurents 2” bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

Modeļa struktūra	2012.gads	2013.gads	2014.gads
X1	0,3800	0,7556	0,3741
X2	0,2869	0,2062	0,0411
X3	0,3402	0,2329	0,0502
X4	0,6637	4,4298	0,7097
X5	3,6297	5,9567	2,8783
Z	3,89	7,40	1,23

*Autores veidota tabula.

Avots: SIA “Konkurents 2” finanšu pārskatu informācija (skat. pielikumu Nr.10).

Tabulā Nr.3.11. ir apkopotas SIA “Konkurents 2” Latvijas modeļa bankrota prognozēšanas Z vērtības par 2012., 2013. un 2014.gadu. Z vērtība virs 3,00 norāda uz ļoti mazu vai nepastāvošu bankrota risku. 2012. un 2013. gadā Z vērtība ir virs 3,00. 2014.gadā Z vērtība ir 1,23, kas norāda, ka uzņēmuma maksātspējas iespējamība ir paaugstinājusies.

3.12. tabula

SVID analīze uzņēmumā SIA “Konkurents 2” 2014.gadā*

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
Konkurētspēja Pieredze, zināšanas, informācija Taktika ar klientiem Produktu cena Darbinieku skaits uzņēmumā Reklāma Meitas uzņēmums Lietuvas uzņēmumiem Finansiālās iespējas	Termiņi Darbinieku steiga un neuzmanība
Ārējie faktori	
Iespējas	Draudi
Notikumi tirgū un Latvijas politikā Konkurentu paredzamība Nozares tendences, jaunu risinājumu nepieciešamība Tehnoloģiju attīstība un jauninājumi Jauni klienti un jauni tirgi Jauninājumi un unikalitāte Informācija un pētījumi Sadarbība ar pētniecības iestādēm dažādos projektos	Politikas ietekme uz iepirkumiem Normatīvo aktu izmaiņu ietekme Konkurentu spēja paredzēt cenas Tirgus pieprasījums Jauni konkurenti Darbinieku aiziešana no darba Dažāda veida ārējās krīzes Reputācijas apdraudējums no konkurentu puses Klientu neizlēmība Piegādātāju piegādes kavēšana, uzņēmuma piegāžu kavēšana

* Autores veidota tabula.

SIA “Konkurents 2” SVID analīze tiks veikta saskaņā ar autorei pieejamo informāciju.

SIA “Konkurents 2” stiprās puses, līdzīgi kā SIA “Konkurents 1”, ir uzkrātā pieredze, zināšanas un informācija par cenām, procesiem, konkurentiem un klientiem, jo uzņēmums jau astoņus gadus strādā šajā tirgū. No visiem analizētajiem uzņēmumiem visilgāk tirgū ir strādājis tieši SIA “Konkurents 2”, šīs zināšanas palielina uzņēmuma konkurētspēju.

Uzņēmuma pārdošanas speciālisti ir izstrādājuši noteiktu taktiku darbā ar klientiem, kas saskaņā ar autorei pieejamo informāciju ir ļoti neatlaidīgs un uzstājīgs sarunu stils ar klientiem.

Pētot uzņēmuma finanšu rezultātus (skat. pielikumu Nr.9), ir secināms, ka šāda taktika darbojas un uzņēmums strādā ar peļņu.

Kā stiprā puse ir jāmin SIA “Konkurents 2” pārdodamo preču cenas un darbinieku skaits uzņēmumā. 2014.gadā uzņēmumā strādāja 13 darbinieki, kas ir optimāls darbinieku skaits, jo no darbinieku kopskaita aptuveni 8 – 10 darbinieki varētu būt pārdošanas speciālisti. Uzņēmums pārdodamajām precēm piemēro ļoti nelielus uzcenojumus, tāpēc tā pārdodamo preču cenas ir pievilcīgākas klientiem, nekā konkurentu piedāvājums. Par nelielu uzcenojumu var pārliecināties peļņas vai zaudējumu aprēķinā (skat. pielikumu Nr.9), izdalot neto apgrozījumu ar pārdotās produkcijas pašizmaksu – uzcenojums ir aptuveni robežās no 1,20 līdz 1,30, kas ir salīdzinoši neliels uzcenojums.

SIA “Konkurents 2” plašākas finansiālās iespējas sniedz mātes uzņēmums Lietuvā, līdzīgi kā SIA “Konkurents 1”. Autore uzskata, ka pieejamās finansiālās iespējas un atbalsts, ja tāds būtu nepieciešams, ļauj uzņēmumam strādāt ar nelielu preču uzcenojumu.

Autore nav konstatējusi SIA “Konkurents 2” reklāmas presē vai interneta portālos, bet autorei ir zināms, ka uzņēmums piedalās ļoti daudzās izstādēs un konferencēs, kas nodrošina uzņēmuma atpazīstamību un reklāmu.

Kā uzņēmuma vājās puses autore uzskata darbinieku neuzmanību un preču piegādes termiņi, tāpat kā SIA “X” un SIA “Konkurents 1”.

Uzņēmuma iespējas un draudi SVID analīzē ir minēti tieši tādi paši, kā SIA “X” (skat. 2.8.nodaļu), jo, darbojoties vienā tirgū un pārdodot līdzīgas laboratorijas iekārtas un reaģentus, tirgus iespējas un apdraudējums ir ļoti līdzīgs. Šā iemesla dēļ iespēju un draudu sīkāks apraksts šajā nodaļā netiks veikts.

Novērtējot SVID analīzes rezultātus, autore secina, ka uzņēmumam ir daudz iespēju un stipro pušu, kuras var izmantot uzņēmējdarbībā un kuras palīdzētu uzņēmumam attīstīties. Iespēju robežās gan vājās puses, gan draudi ir jāmēģina samazināt, jo konkrētajā gadījumā katrā no vājajām pusēm ir iespējams uzlabojums. Līdzīgi kā secināts iepriekš, arī SIA “Konkurents 2” visgrūtāk ir ietekmēt notiekošos procesus politikā un Latvijas tirgū, jo tie ir ārēji procesi, līdz ar to tiem jāseko līdzi, jāpielāgojas pārmaiņām un jāmeklē jaunas iespējas.

Kopumā vērtējot uzņēmumu SIA “Konkurents 2”, ir jāsecina, ka 2014.gads ir noslēgts ar 3,20 reizes mazāku peļņu, nekā 2013.gads. 2014.gada peļņa ir EUR 23 699. Balances kopsumma 2014.gadā ir pieaugusi par EUR 209 378 (skat. pielikumu Nr.9).

Uzņēmuma brīvie naudas līdzekļi 2014.gadā ir pārāk lieli, tāpēc absolūtās likviditātes rādītājs ir paaugstināts. Savukārt kopējās likviditātes un tekošās likviditātes rādītāji ir normas robežās.

Vērtējos kapitāla struktūras rādītājus, finansiālās neatkarības koeficients 2014.gadā ir nedaudz pazemināts, kas nozīmē, ka būtu vēlams palielināt pašu kapitāla īpatsvaru bilances kopsummā. Manevrēšanas un autonomijas koeficienta paaugstinātais rezultāts arī norāda uz nepietiekamu pašu kapitālu pret saistību apjomu.

Rentabilitātes rādītāji triju gadu periodā ir pakāpeniski samazinājušies, tas nozīmē, ka uzņēmums gūst arvien mazāku peļņu no pamatdarbības. Bruto peļņas rentabilitāte ir vienīgais no rādītājiem, kas ir saglabājis vienādu līmeni triju gadu laikā. SIA "Konkurents 2" ir jāuzlabo uzņēmuma konkurētspēja un jāpalielina uzņēmuma darbības efektivitāte.

SIA "Konkurents 2" aprites rādītāji liecina, ka esošie krājumi tiek izlietoti efektīvi un tie aprit salīdzinoši ātri. Debitoru parādu aprite dienās 2014.gadā ir samazinājusies, kas ir pozitīvi vērtējama tendence. Kreditoru aprite 2014.gadā ir palielinājusies par 25,91 dienu, salīdzinot ar 2013.gadu, bet tā ir vēlamajā līmenī.

Uzņēmumam būtu jāuzlabo kopējā uzņēmumu līdzekļu aprite, jo 2014.gadā šīs aprites raksturojošais koeficients ir samazinājies zem vēlamās robežas.

SIA "Konkurents 2" būtu jāpārvērtē uzņēmuma darbība, klientiem piedāvātie produkti un pakalpojumi, jāizvērtē tirgus pieprasījums pēc tiem, jo triju gadu laikā neto apgrozījums un neto peļņa ir pakāpeniski ir samazinājusies, tas liecina, ka ir samazinājies pieprasījums pēc SIA "Konkurents 2" produktiem un pakalpojumiem.

Bankrota prognozēšanas modeļa rezultāti 2014.gadā norāda, ka uzņēmuma pastāv neliels maksātnespējas risks.

3.4. SIA "X" finanšu analīzes salīdzināšana ar konkurentu rādītājiem

Autore šajā nodaļā salīdzinās iegūtos SIA "X" finanšu koeficientus ar SIA "Konkurents 1", SIA "Konkurents 2" un nozares vidējiem finanšu koeficientiem. Salīdzināšana tiks veikta ar tiem vidējiem nozares rādītājiem, kuri ir pieejami Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzē. Datu iegūšanas brīdī (informācija uz 02.05.2015) Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā nebija pieejami dati par 2014.gadu, tāpēc tiks izmantoti 2012. un 2013.gada dati. SIA "X" finanšu koeficienti par 2012.gadu nav aprēķināti, jo 2012.gads bija uzņēmuma dibināšanas gads un tajā ir aptverti nepilni 10 mēneši.

Pētāmo uzņēmumu kopējās likviditātes rādītāji laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012.gads	2013.gads	2014.gads
SIA "X"	<i>Dati nav aprēķināti</i>	1,45	1,74
SIA "Konkurents 1"	1,37	1,98	2,34
SIA "Konkurents 2"	1,65	5,23	1,68
CSP dati	1,28	1,33	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.3., 3.2., 3.3.apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

Kopējās likviditātes rādītājs 2012.gadā abiem konkurentu uzņēmumiem SIA "Konkurents 1", SIA "Konkurents 2" un vidēji nozarē ir normas robežās. 2013.gadā likviditātes rādītājs SIA "X" un SIA "Konkurents 1", kā arī vidējais rādītājs nozarē ir normas robežās; šajā periodā SIA "Konkurents 2" rādītājs ir 5,23, tātad – paaugstināts. 2014.gadā paaugstināts kopējās likviditātes rādītājs ir SIA "Konkurents 1", bet SIA "X" un SIA "Konkurents 1" likviditātes rādītājs ir normas robežās – līdz 2.

Pētāmo uzņēmumu absolūtās likviditātes rādītāji laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA "X"	<i>Dati nav aprēķināti</i>	0,76	0,58
SIA "Konkurents 1"	1,26	0,96	1,32
SIA "Konkurents 2"	0,79	3,76	1,21
CSP dati	0,15	0,18	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.3., 3.2., 3.3.apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

CSP dati liecina, ka vidējie nozares rādītāji ir normas robežās. 2012.gadā un 2013.gadā konkurentu uzņēmumu absolūtās likviditātes rādītāji ir paaugstināti, arī SIA "X" absolūtās likviditātes rādītājs nav vēlamajās robežās. 2014.gadā SIA "X" ir nostabilizējis savu absolūtās likviditātes rādītāju un tas iekļaujas normas robežās, bet konkurentu uzņēmumu rādītāji ir paaugstināti.

Pētāmo uzņēmumu saistību īpatsvars bilancē laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA "X"	<i>Dati nav aprēķināti</i>	0,64	0,46
SIA "Konkurents 1"	0,67	0,48	0,39

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA “Konkurents 2”	<i>0,58</i>	<i>0,18</i>	<i>0,58</i>
CSP dati	<i>0,76</i>	<i>0,74</i>	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.4., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

Saistību īpatsvaram nevajadzētu pārsniegt 0,8 un CSP dati apliecina, ka vidēji nozarē uzņēmumiem saistību īpatsvars ir normas robežās. 2012.gada rādītāji konkurentu uzņēmumiem ir normas robežās. 2013.gadā SIA “Konkurents 2” saistību īpatsvars ir pazemināts, pārējiem uzņēmumiem rādītājs ir normas robežās. 2014.gadā visiem analizētajiem uzņēmumiem saistību īpatsvars bilancē ir nostabilizējies un iekļaujas vispārpieņemtajās robežās.

3.16.tabula

Pētāmo uzņēmumu saistības pret pašu kapitālu laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA “X”	<i>Dati nav aprēķināti</i>	<i>1,78</i>	<i>0,84</i>
SIA “Konkurents 1”	<i>2,04</i>	<i>0,94</i>	<i>0,67</i>
SIA “Konkurents 2”	<i>1,51</i>	<i>0,23</i>	<i>1,41</i>
CSP dati	<i>3,24</i>	<i>2,86</i>	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.4., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

Vidējie nozares rādītāji 2012. un 2013.gadā pārsniedz vēlamo robežu, jo autonomijas koeficientam nav vēlams pārsniegt 1,0, tas norāda uz bilances struktūras problēmām nozarē. 2012.gadā abu konkurentu uzņēmumu autonomijas rādītājs ir paaugstināts. 2013.gadā SIA “X” rādītājs pārsniedz vēlamo rādītāja normu, bet konkurentu uzņēmumu rādītājs ir optimālajā līmenī. 2014.gadā SIA “X” un SIA “Konkurents 1” saistības pret pašu kapitālu ir optimālā līmenī, bet SIA “Konkurents 2” rādītājs ir paaugstināts.

3.17.tabula

Pētāmo uzņēmumu visu aktīvu aprīte laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA “X”	<i>Dati nav aprēķināti</i>	<i>1,98</i>	<i>2,76</i>
SIA “Konkurents 1”	<i>1,06</i>	<i>1,28</i>	<i>0,82</i>
SIA “Konkurents 2”	<i>3,63</i>	<i>5,96</i>	<i>2,88</i>
CSP dati	<i>2,94</i>	<i>3,03</i>	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.6., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

Vidējie nozares rādītāji 2012.gadā ir nedaudz zem vēlamās normas, bet 2013.gadā ir vēlamajā līmenī. SIA “X” un SIA “Konkurents 1” visu aktīvu aprīte ir pazemināta visos analizētajos gados. SIA “Konkurents 2” ir optimāls aprītes rādītājs 2012. un 2013.gadā, bet 2014.gadā tas ir nedaudz zem vēlamā līmeņa.

3.18.tabula

Pētāmo uzņēmumu realizācijas rentabilitāte laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA “X”	<i>Dati nav aprēķināti</i>	15,84%	13,94%
SIA “Konkurents 1”	18,58%	19,28%	-28,34%
SIA “Konkurents 2”	7,90%	3,46%	1,43%
CSP dati	1,67 %	1,55 %	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.5., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

2014.gadā SIA “X” rentabilitātes rādītāji ir visaugstākie – 13,94%, bet viszemākie rādītāji bija SIA “Konkurents 1” – mīnus 28,34%.

Realizācijas rentabilitāte 2013.gadā visaugstākā bija SIA “Konkurents 1” – 19,28%. SIA “X” realizācijas rentabilitāte ir par 3,44 procentpunktiem mazāka un sastāda 15,84%. Vidējie realizācijas rentabilitātes rādītāji nozarē 2013.gadā ir zemi – tikai 1,55%.

2012.gadā SIA “Konkurents 1” bija visaugstākais realizācijas rentabilitātes rādītājs – 18,58%, kā nākamais sekoja SIA “Konkurents 2” rādītājs, kas sastāda 7,90%, savukārt nozarē saskaņā ar CSP datiem realizācijas rentabilitāte bija tikai 1,67%.

3.19.tabula

Pētāmo uzņēmumu operatīvās darbības rentabilitāte laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA “X”	<i>Dati nav aprēķināti</i>	18,68%	16,56%
SIA “Konkurents 1”	21,67%	23,12%	-28,26%
SIA “Konkurents 2”	9,48%	3,91%	1,77%
CSP dati	2,07 %	1,91 %	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.5., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

2014.gads SIA “X” ir noslēgts ar visaugstāko operatīvās darbības rentabilitātes rādītāju – 16,56%. Viszemākais rādītājs ir SIA “Konkurents 1” – mīnus 28,26%. Savukārt 2013.gadu SIA “Konkurents 1” bija noslēdzis ar visaugstāko operatīvās darbības rentabilitātes rādītāju –

23,12%, SIA "X" ir nākamā augstākā operatīvās darbības rentabilitāte – 18,68%. Viszemākais rādītājs ir nozarē – tikai 1,91%.

3.20.tabula

Pētāmo uzņēmumu ekonomiskā rentabilitāte laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA "X"	<i>Dati nav aprēķināti</i>	64,54%	56,88%
SIA "Konkurents 1"	31,80%	31,42%	-17,82%
SIA "Konkurents 2"	34,40%	14,86%	6,22%
CSP dati	6,10%	5,79%	<i>Dati nav pieejami</i>

*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.5., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

SIA "X" ir visaugstākie ekonomiskās rentabilitātes procenti gan 2013.gadā, gan 2014.gadā – attiecīgi 64,54% un 56,88%. SIA "Konkurents 2" 2014.gadā ir otrā augstākā ekonomiskā rentabilitāte, salīdzinot ar SIA "X" rādītāju, un sastāda 6,22%.

SIA "Konkurents 1" 2013.gadā ir otrā augstākā ekonomiskā rentabilitāte pēc SIA "X" rādītāja un tā sastāda 31,42%. Nozares vidējais rādītājs 2013.gadā bija tikai 5,79%.

2012.gadā abi konkurentu uzņēmumi strādāja ar aptuveni vienādu ekonomiskās rentabilitātes rādītāju – virs 30%, bet nozares vidējais rādītājs bija 6,10%.

3.21.tabula

Pētāmo uzņēmumu pašu kapitāla rentabilitāte laika periodā no 2012. - 2014.gadam*

	2012. gads	2013.gads	2014.gads
SIA "X"	<i>Dati nav aprēķināti</i>	143,10%	101,45%
SIA "Konkurents 1"	86,26%	61,76%	-33,02%
SIA "Konkurents 2"	74,35%	25,44%	8,94%
CSP dati	21,27%	19,01%	<i>Dati nav pieejami</i>

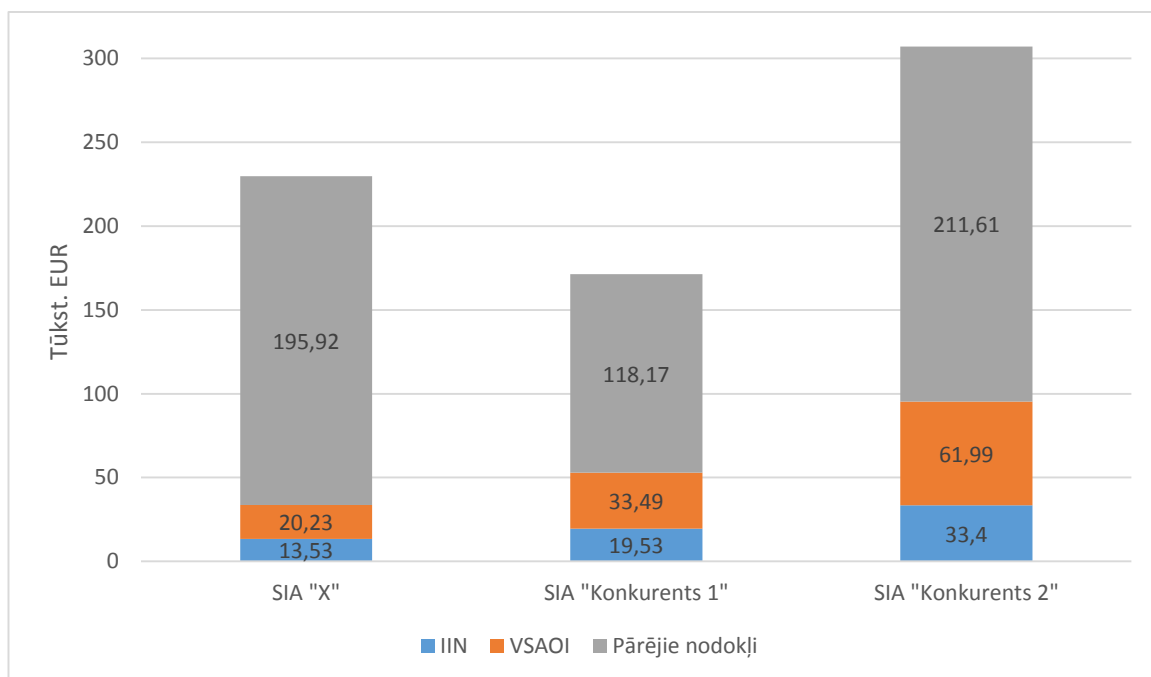
*Autores veidota tabula

Avots: Autores veiktās analīzes dati no 2.5., 3.2., 3.3. apakšnodaļas un CSP dati (skat. pielikumu Nr.11).

Novērtējot triju uzņēmumu pašu kapitāla rentabilitāti triju gadu periodā, tā visaugstākā ir SIA "X" – attiecīgi 101,45% 2014.gadā un 143,10% 2013.gadā. Vidējie nozares rādītāji 2013.gadā ir 19,01%, bet 2012.gadā – 21,27%.

SIA "Konkurents 2" 2014.gada rentabilitāte ir 8,94%, savukārt, SIA "Konkurents 1" rentabilitāte ir ar mīnusa zīmi – mīnus 33,02%.

2013.gadā un 2012.gadā augsts pašu kapitāla rentabilitātes rādītājs bija SIA “Konkurents 1” – attiecīgi 61,76% un 86,26%. 2012.gadā SIA “Konkurents 2” rādītājs bija nedaudz zemāks un sastādīja 74,35%.

3.1.att. Pētāmo uzņēmumu samaksātie nodokļi 2014.gadā

Avots: SIA “Lursoft” datu bāze. 2015. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 30.04.2015).

Salīdzinot oficiālos datus par samaksājamiem nodokļiem 2014.gadā (skat. 3.1.attēlu), vislielāko naudas summu nodokļos ir samaksājis SIA “Konkurents 2” – kopā 307 tūkst. EUR. SIA “X” ir samaksājis kopā 229,68 tūkst. EUR un vismazāk nodokļos ir samaksājis SIA “Konkurents 1” – 171,19 tūkst. EUR.

Tabulā Nr.3.22. autore ir apkopojusi pieejamos un aprēķinātos datus par pētāmo uzņēmumu neto algām darbiniekiem 2014.gadā. Nodokļu apmērs un algu lielums ir norādīti EUR bez centiem.

3.22.tabula

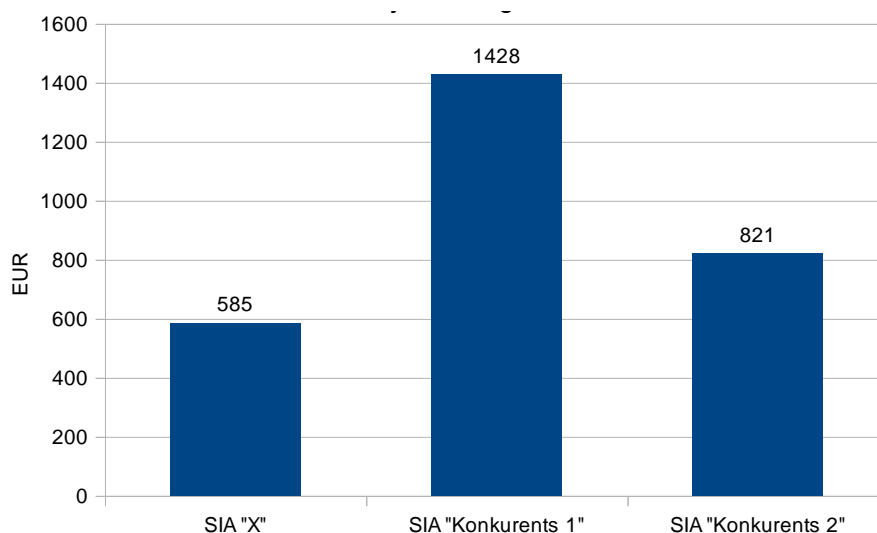
Pētāmo uzņēmumu vidējā neto alga 2014.gadā*

	Darbinieku skaits	Samaksātās VSAOI par 2014.gadu (EUR)	Bruto alga visiem darbiniekiem kopā par 12 mēnešiem (EUR)	Vidējā bruto alga vienam darbiniekam mēnesī (EUR)	Vidējā neto alga vienam darbiniekam mēnesī (EUR)
SIA “X”	6	20 230	59 343	824	585
SIA “Konkurents 1”	4	33 490	98 240	2 047	1 428
SIA “Konkurents 2”	13	61 990	181 842	1 166	821

*Autores veidota tabula

Aprēķinot vidējo neto algu uz vienu darbinieku pētāmajos uzņēmumos, par pamatu ņemtas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 2014.gadā 34,09% apmērā (skat. attēlu Nr.3.1.) un pieņemts, ka 2014.gadā izdarītās iemaksas par 2013.gada decembri, kas ir iekļautas VSAOI kopsummā, ir tādas pašas, kā izdarītās VSAOI iemaksas 2015.gada sākumā par 2014.gada decembri, kas nav iekļautas VSAOI kopsummā. Aprēķinā pieņemts, ka visi strādājošie darbinieki ir iesnieguši algas nodokļu grāmatiņu un nevienam no tiem nav apgādībā esošas personas.

No attēlā Nr.3.2. attēlotās informācijas ir secināms, ka viszemākā vidējā neto alga darbiniekam ir SIA "X" un tā sastāda EUR 585,00. SIA "Konkurents 2" vidējā neto alga darbiniekam ir EUR 821,00, bet visaugstākā vidējā neto alga ir SIA "Konkurents 1" un tā sastāda EUR 1 428,00. No aprēķina ir secināms, ka SIA "X" ir par aptuveni 59% zemāki neto ieņēmumi darbiniekiem, salīdzinot ar SIA "Konkurents 1" darbinieku vidējiem ienākumiem mēnesī.

3.2.att. Pētāmo uzņēmumu vidējā neto alga 2014.gadā

Avots: Pētāmo uzņēmumu vidējā neto alga 2014.gadā, tabula Nr.3.22.

Pēc konkurentu uzņēmumu datu un nozares vidējo rādītāju datu salīdzināšanas autore secina, ka SIA "X" ir atsevišķi uzlabojami rādītāji, piemēram, visu aktīvu aprites rādītājs, kurš no salīdzinātajiem datiem ir nepietiekamā līmenī un tas ir zemāks par SIA "Konkurents 2" aprites rādītāju, bet, vērtējot SIA "X" darbību un tā finansiālos rezultātus kopumā, uzņēmuma vadība ir veiksmīgi attīstījusi uzņēmējdarbību un uzņēmums ir konkurētspējīgs.

Datu salīdzināšana ir apstiprinājusi autores izvirzīto hipotēzi, ka SIA "X" saimnieciskās darbības rezultāti apliecina uzņēmuma konkurētspēju un izaugsmi.

Secinājumi

Pamatojoties uz darbā veikto pētījumu un tā rezultātiem, autore ir nonākusi pie šādiem galvenajiem secinājumiem:

1. SIA "X" nodrošina pilna cikla klientu apkalpošanu – uzņēmuma darbinieki izzina klientu vajadzības un vēlmes, uzsāk un īsteno projektus, nodrošina klientu uzņēmumu darbinieku apmācības darbam ar iekārtām, nodrošina regulāras iekārtu apkopes, garantijas remontus un pēcgarantijas servisu. Lai nodrošinātu SIA "X" klientu apkalpošanu, uzņēmuma darbinieki regulāri papildina savas zināšanas sadarbības partneru rīkotajos semināros un apmācībās Eiropas Savienībā, kā arī organizē seminārus un demonstrācijas klientiem Latvijā.

2. SIA "X" regulāri piedalās valsts un pašvaldību iestāžu izsludinātajos publisko iepirkumu konkursos. Katram SIA "X" nodarbinātajam produktu speciālistam ir sava specializācija, bet konkursos parasti ir izsludināti iepirkumi par dažādām produktu grupām, tāpēc darbinieki savstarpēji sadarbojoties, izstrādā vienotu piedāvājumu.

3. Novērtējot SIA "X" ekonomiskos rādītājus 2013. un 2014.gadā, tika konstatēts visu rādītāju pieaugums, kas vērtējams pozitīvi, jo uzņēmuma darbība paplašinās un uzņēmuma vadība uzņēmumu attīstīta. Kopš 2013.gada beigām ir pieaudzis darbinieku skaits un uzņēmuma neto apgrozījums ir palielinājies par vairāk kā pusmiljonu *euro*. Tas nozīmē, ka uzņēmuma sniegtie pakalpojumi ir pieprasīti, tas darbojas sekmīgi un uzņēmumam ir ekonomiskais potenciāls arī turpmākai veiksmīgai attīstībai.

4. Veicot SIA "X" grāmatvedības politikas analīzi, autore konstatēja, ka pamatlīdzekļu 3.kategorija ir bijusi iekļauta neatbilstošā kontā. Šī kategorija, kurā ietilpst mobilie telefoni, datori un drukas iekārtas, bija iekļauta kontā 1220 "Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas", bet tā būtu jāiekļauj kontā 1230 "Pārējie pamatlīdzekļi", jo šis konts labāk atbilst šo pamatlīdzekļu būtībai. Šī kļūda ir koriģēta 2014.gada pārskatā un grāmatvedības uzskaitē.

5. Izvērtējot SIA "X" grāmatvedības politiku, secināms, ka kopumā tā ir izveidota skaidri saprotama ar pietiekami detalizētiem paskaidrojumiem un aprakstiem, kas atbilst normatīvo aktu prasībām.

6. Saimnieciskās darbības analīzei uzņēmumā ir liela nozīme, jo ar tās palīdzību var noteikt uzņēmuma līdzšinējās darbības trūkumus un faktorus, kas ietekmē uzņēmuma darbības rezultātus. Šī informācija palīdz atklāt uzņēmuma attīstības iespējas, darbības virzienus un uzlabot finansiālo situāciju.

7. Likviditātes analīze pierādīja, ka 2014.gadā SIA "X" ir bijusi pietiekami augsta likviditāte. Rādītāji, salīdzinot ar 2013.gadu, ir uzlabojušies, vienīgi uzņēmuma tekošā likviditāte ir nedaudz samazinājusies, bet tā iekļaujas vispārpieņemtajā normā.

8. Kapitāla struktūras rādītāji norāda, ka SIA "X" 2014.gadā ir bijušas problēmas tikai ar manevrēšanas koeficientu, kurš ir pārsniedzis augstāko vēlamo koeficienta robežu. Tas nozīmē, ka tīro apgrozāmo līdzekļu apjoms ir pietiekams pret pašu kapitāla kopējo apjomu un uzņēmums ir finansiāli stabils, taču krājumu apjoms ir pārāk liels un tas palēnina arī uzņēmuma līdzekļu apriti un rezultātā samazina uzņēmuma peļņu.

9. Vērtējot SIA "X" rentabilitāti kopumā, secināms, ka tā ir pieņemamā līmenī, bet 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, ir vērojams neliels uzņēmuma rentabilitātes samazinājums. Pieaugums par 0,94 procentpunktiem ir konstatēts tikai bruto peļņas rentabilitātei. Vislielākais kritums ir ekonomiskajai un pašu kapitāla rentabilitātei – attiecīgi par 7,66 procentpunktiem un par 41,65 procentpunktiem.

10. Aprēķinātie aprites rādītāji ļauj secināt, ka ilgtermiņa ieguldījumu un debitoru aprite ir atbilstošā līmenī. Kopējā uzņēmumu līdzekļu aprite ir nedaudz zem normas un to ietekmē lielais krājumu apjoms apgrozāmo līdzekļu sastāvā. Kreditoru aprite ir pārāk ātra, jo norēķini ar kreditoriem notiek 29 dienu laikā, bet norēķini ar debitoriem notiek nepilnu 28 dienu laikā - tas rada risku uzņēmuma stabilitātei.

11. Pamatojoties uz bankrota prognozēšanas modeļu rezultātiem, kas ir aprēķināti pēc Altmana modificētā modeļa, Taflera un Tišova modeļa un Latvijas modeļa, ir secināms, ka SIA "X" saimnieciskā darbība ir stabila un uzņēmumam šobrīd maksātnespēja nedraud.

12. SVID analīzes rezultāti liecina, ka uzņēmumam ir daudz iespēju un stiprās puses, kuras var izmantot uzņēmējdarbībā un radīt vēl citas stiprās puses, kas palīdzētu uzņēmumam attīstīties. No pastāvošajiem draudiem, visgrūtāk ir ietekmēt notiekošos procesus politikā un Latvijas tirgū, jo tie ir ārēji procesi, kurus SIA "X" nespēj tieši ietekmēt.

13. Pēc SIA "X" finanšu koeficientu salīdzināšanas ar konkurentu rādītājiem un nozares vidējiem rādītājiem, autore secina, ka SIA "X" ir pārāk lēna visu līdzekļu aprite, bet novērtējot SIA "X" uzņēmuma darbību kopumā, uzņēmums ir atzīstams par konkurētspējīgu.

14. Autores izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies – SIA „X” saimnieciskās darbības rezultāti apliecina uzņēmuma konkurētspēju un izaugsmi.

Darba autore, ņemot vērā veiktos secinājumus, izsaka SIA "X" vadībai šādus priekšlikumus finanšu rādītāju uzlabošanai un uzņēmuma attīstībai:

1. Lai uzlabotu uzņēmuma pašu līdzekļu izmantošanas elastīgumu, ieteicams samazināt tīro apgrozāmo līdzekļu apjomu pret pašu kapitāla summu. To var izdarīt, izvērtējot uzņēmumu krājumu sastāvu un to lietderīgumu, jo liels krājumu apjoms mazina uzņēmuma peļņu un liecina, ka uzņēmums ir ieguldījis pārāk lielus līdzekļus krājumu sastāvā, taču ir jāņem vērā krājumu specifika, jo iekārtas un reaģenti laboratorijām ir lēni pārdodams produkts un to cenas ir salīdzinoši augstas.

2. Lai uzlabotu rentabilitātes rādītājus, nepieciešams izvērtēt uzņēmuma izdevumu struktūru. Pašu kapitāla un ekonomiskās rentabilitātes uzlabošanai nepieciešams palielināt uzņēmuma neto peļņu un peļņu pirms nodokļu un procentu samaksas; šis palielinājums būtu iespējams, ja uzņēmums samazinātu izmaksas par preču transportēšanu no ārvalstīm, reprezentācijas izdevumus un izdevumus par aviobiļetēm.

3. Lai uzlabotu kopējo uzņēmuma līdzekļu apriti, ir nepieciešams palielināt neto apgrozījumu. SIA "X" ir iespējams palielināt neto apgrozījumu, ieviešot jaunus produktus pārdošanā, meklējot jaunus klientus un iesaistoties jaunos projektos ar pētniecības iestādēm, kā arī palielinot kvalificētu pārdošanas speciālistu skaitu uzņēmumā.

4. Lai palielinātu kreditoru aprites rādītāju dienās, būtu jāpalielina kreditoru vidējā parādu summa pret realizētās produkcijas izmaksām, t.i., jāpalielina laiks, līdz notiek norēķināšanās ar kreditoriem, jo šobrīd norēķināšanās notiek pārāk ātri.

5. Lai tiktu turpināta uzņēmuma attīstība, ieteicama pārdomāta reklāmas kampaņa, kas sasniegtu uzņēmuma mērķauditoriju, piemēram, reklāmas un izglītojoši reklāmtraksti medicīnas žurnālos un portālos, uzņēmuma mājas lapas uzlabošana un aktīvāka piedalīšanās ar medicīnu un pētniecību saistītās konferencēs un semināros.

6. Lai palielinātu uzņēmuma konkurētspēju, autore iesaka piesaistīt papildu finansējumu uzņēmuma attīstībai, jo finansējuma trūkums rada uzņēmuma "ievainojamību" un mazina konkurenci. Papildus finansējumu būtu iespējams iegūt, piesaistot ES fondu līdzekļus vai investorus.

7. Lai nodrošinātu uzņēmuma turpmāku attīstību, autore iesaka veikt regulāru konkurentu uzņēmumu monitoringu, lai uzņēmuma vadībai un darbiniekiem būtu vieglāk sekot līdzi konkurentu noteiktajām cenām, piedāvājumam un konkurentu uzņēmumu vājām pusēm, jo tas sniegtu uzņēmuma vadībai priekšrocības esošajos augstas konkurences apstākļos.

Izmantotās literatūras saraksts

1. LR likums *Gada pārskatu likums*. “Ziņotājs”, Nr. 44, 12.11.1992. (ar turpmākiem grozījumiem).
2. LR likums *Par grāmatvedību*. “Ziņotājs”, Nr. 44, 12.11.1992. (ar turpmākiem grozījumiem)
3. LR likums *Par uzņēmuma ienākuma nodokli*. “Latvijas Vēstnesis”, Nr.32 (315), 01.03.1995. (ar turpmākiem grozījumiem).
4. LR likums *Publisko iepirkumu likums*. “Latvijas Vēstnesis”, Nr.65 (3433), 25.04.2006. (ar turpmākiem grozījumiem).
5. *Centrālā statistikas pārvalde. Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā*. 2015. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/node/29900/list/4/0> (skatīts 08.04.2015).
6. *Centrālā statistikas pārvalde. Statistikas datubāzes, uzņēmējdarbības finanses*. 2015. Pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/ekfin/ekfin__ikgad__uznemfin/?tablelist=true&rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0 (skatīts 08.04.2015).
7. *LR Uzņēmumu reģistrs. Maksātspējas reģistrs, pasludināto MNP lietu skaits pēc MNP rakstura*. 2015. Pieejams: https://ws.ur.gov.lv/urpubl?act=MNR_STAT&stat_id=533&tablesequence=&tablepage=1 (skatīts 12.04.2015).
8. *SIA “Lursoft” datu bāze*. 2015. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/> (skatīts 20.04.2015).
9. *Valsts ieņēmumu dienests. Nodokļu parādnieku datu bāze*. 2015. Pieejams: https://www6.vid.gov.lv/VID_PDB/NPAR/ (skatīts 20.04.2015).
10. **Altman E.I.** *Predicting Financial Distress of Companies: Revisiting the Z-Score and ZETA Models*. Pieejams: <http://pages.stern.nyu.edu/~ealtman/Zscores.pdf> (skatīts 30.04.2015).
11. **Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J.** *Finansu pārskatu analīze*. Rīga, Tipogrāfija Ogrē SIA, 2005. 103 lpp.
12. **Condorfa A.** *Likviditātes teorētiskie un praktiskie aspekti*. *Bilance* Nr.1 (253), 2011. 6.-10.lpp.
13. *Eiropas Savienības terminu vārdnīca*. Rīga, UNDP, 2004. 252 lpp.
14. *Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca*. Rīga, Zinātne, 2000. 702 lpp.
15. **Genriha I., Voronova I.** *Maksātspējas noteikšanas modeļi Latvijas uzņēmumiem*. Pieejams: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/9958/fulltext.pdf> (skatīts 30.04.2015).
16. **Hofs K. G.** sadarbībā ar **Alsiņu R.** *Biznesa ekonomika. 2.izdevums*. Rīga, SIA “Jāņa Rozes apgāds”, 2010. 603 lpp.

17. **Kubecová J., Vrchota J.** *The Macrotheme Review. The Taffler's Model and Strategic Management.* Pieejams: http://macrotheme.com/yahoo_site_admin/assets/docs/16MR31Ku.1354035.pdf (skatīts 30.04.2015).
18. **Mavļutova I.** *Uzņēmumu maksātspējas prognozēšanas metodika.* *Bilance* Nr. 1(157), 2007. 13.-15.lpp.
19. **Mietule I., Jackaniča A.** *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana.* Rēzekne, RA izdevniecība, 2013. 84 lpp.
20. **O'Regan P.** *Financial Information Analysis. Second Edition.* England: John Wiley & Sons, Ltd., 2011. 595 p.
21. **Rurāne M.** *Finansu pārvaldība.* Rīga, Latvijas izglītības fonds, 2001. 281 lpp.
22. **Saksonova S.** *Finanšu informācijas un pārskatu praktiskā izmantošana uzņēmumu finanšu lēmumu pieņemšanā.* Rīga, I.K. INFO TILTS, 2012. 313 lpp.
23. **Saksonova S.** *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes.* Rīga, Merkūrijs LAT, 2006. 225 lpp.
24. *SWOT analysis. Strategy skills.* Pieejams: <http://www.free-management-ebooks.com/dldebk-pdf/fme-swot-analysis.pdf> (skatīts 15.03.2015)
25. **Šneidere R.** *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai.* Rīga, Lietišķās informācijas dienests, 2009. 232 lpp.
26. *Delfi Bizness. Dāmokla zobens virs slimnīcām: jāsāk atdot valsts galvojumi; ministrs atzīst bankrota draudus.* 2015. Pieejams: http://www.delfi.lv/bizness/biznesa_vidē/damokla-zobens-virs-slimnicam-jasak-atdot-valsts-galvojumi-ministrs-atzist-bankrota-draudus.d?id=45531190 (skatīts 08.04.2015).
27. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra. *Inovātīvās darbības pamatelementi. Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem.* Pieejams: http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/31_inovativas_darbibas_pamatelementi.pdf (skatīts 11.05.2015).
28. *Ratios and Formulas in Customer Financial Analysis.* Pieejams: <https://www.crfonline.org/orc/cro/cro-16.html> (skatīts 30.04.2015).
29. SIA "Konkurents 1" gada pārskati par 2012., 2013., 2014.gadu.
30. SIA "Konkurents 1" mājas lapa. 2015. (skatīts 19.04.2015).
31. SIA "Konkurents 2" bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu.
32. SIA "Konkurents 2" mājas lapa. 2015. (skatīts 20.04.2015).
33. SIA "X" mājas lapa. 2015. (skatīts 10.01.2015).
34. SIA "X" grāmatvedības uzskaites kārtošanas un organizēšanas politika. Nav publicēts.
35. SIA "X" nepublicētie materiāli.

Pielikumi

SIA "X" bilances aktīvs par 2013. un 2014.gadu (EUR)

AKTĪVS			
	Piezīme	31.12.2014.	31.12.2013.
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI		EUR	EUR
Nemateriālie ieguldījumi			
Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un līdzīgas tiesības	11.	41 087	132
KOPĀ		41 087	132
Pamatlīdzekļi			
Iekārtas un mašīnas	11.	27 037	2 634
Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	11.	19 844	16 670
KOPĀ		46 881	19 304
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi			
Aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai	27.	1 423	1 423
KOPĀ		1 423	1 423
KOPĀ ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI		89 391	20 859
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI			
Krājumi			
Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	12.	108 574	12 230
Avansa maksājumi par precēm	12.	924	-
KOPĀ		109 498	12 230
Debitori			
Pircēju un pasūtītāju parādi	13.	72 628	80 509
Citi debitori	14.	438	4
Nākamo periodu izmaksas	15.	377	1 463
KOPĀ		73 443	81 976
Nauda	16.	92 168	102 292
KOPĀ APGROZĀMIE LĪDZEKĻI		275 109	196 498
KOPĀ AKTĪVS		364 500	217 357

SIA "X" bilances pasīvs par 2013. un 2014.gadu (EUR)

PASĪVS				
	Piezīme	31.12.2014.	31.12.2013.	
PAŠU KAPITĀLS		EUR	EUR	
Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	17.	5 691	5 691	
Nesadalītā peļņa				
iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa		52 364	4 288	
pārskata gada nesadalītā peļņa		140 116	68 076	
KOPĀ PAŠU KAPITĀLS		198 171	78 055	
KREDITORI				
Ilgtermiņa kreditori				
Citi aizņēmumi	18.	4 020	4 195	
Atliktā nodokļa saistības	10.	4 469	-	
KOPĀ		8 489	4 195	
Īstermiņa kreditori				
Citi aizņēmumi	19.	16 254	5 343	
No pircējiem saņemtie avansi	20.	-	41 212	
Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem		84 033	24 180	
Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	21.	47 108	61 809	
Pārējie kreditori	22.	3 725	2 563	
Uzkrātās saistības	23.	6 720	-	
KOPĀ		157 840	135 107	
KOPĀ KREDITORI		166 329	139 302	
KOPĀ PASĪVS		364 500	217 357	

SIA "X" peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2013. un 2014.gadu (EUR)

(pēc apgrozījuma izmaksu metodes)

	Piezīme	2014	2013
		EUR	EUR
Neto apgrozījums	3.	1 004 923	429 889
Pārdotās produkcijas pašizmaksa	4.	(675 494)	(293 002)
Bruto peļņa		329 429	136 887
Pārdošanas izmaksas	5.	(10 174)	(3 853)
Administrācijas izmaksas	6.	(153 926)	(53 807)
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	7.	922	1 080
Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	8.	185	-
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	9.	(951)	(1 252)
Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem		165 485	79 055
Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu		(20 900)	(10 979)
Ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi vai (ieņēmumi)	10.	(4 469)	-
Pārskata gada peļņa vai zaudējumi		140 116	68 076

**SIA "X" paskaidrojums peļņas vai zaudējumu aprēķinam par 2013. un
2014.gadu (EUR)**

3. Neto apgrozījums

<i>Uzņēmējdarbības segments</i>	2014.	2013.
Ar standartlikmi apliekamie darījumi	786651	409364
Ar samazināto likmi apliekamie darījumi	127782	4580
Ar 0% apliekamie darījumi	90490	15945
KOPĀ:	1004923	429889

<i>Noieta tirgus</i>	2014.	2013.
Latvija	914433	413944
Eiropas Savienība	-	15945
Eksports	90490	-
KOPĀ:	1004923	429889

4. Pārdotās produkcijas pašizmaksa

	2014.	2013.
Materiālu izmaksas	-	11393
Preču iepirkšanas un piegādes izdevumi	650527	258320
Samaksa par transporta pakalpojumiem	18982	-
Samaksa par darbiem un pakalpojumiem no ārienes	3813	19201*
Muitas nodoklis, ievadnodevas, valsts nodevas	2172	4088
KOPĀ:	675494	293002

* Samaksa par darbiem un pakalpojumiem, kā arī par transportu.

5. Pārdošanas izmaksas

	2014.	2013.
Transporta izdevumi	5018	3013
Neatskaitāmais priekšnodoklis, UVTLN, TLEN	1502	840
Pamatlīdzekļu nolietojums	3654	-
KOPĀ:	10174	3853

6. Administrācijas izmaksas

4.pielikuma turpinājums

	2014.	2013.
Darba alga, VSAOI, uzņēmējdarbības valsts riska nodeva	75029	28519
Uzkrātās saistības atvaļinājumiem	5748	-
Reprezentācijas izdevumi	16938	2132
Viesnīcu izdevumi, izdevumi par aviobiļetēm	13665	-
Operatīvā līzīngā maksājumi par automašīnām	12200	-
Komandējuma izdevumi, darbinieku apmācība	6078	6880
Pamatlīdzekļu nolietojums	5056	1143
Nemateriālo ieguldījumu norakstījumi	1475	55
Komunālie maksājumi, biroja nomas pakalpojumi	3524	-
Citi administrācijas izdevumi	3854	6017
Biroja uzturēšanas izmaksas	3226	3880
Sakaru izdevumi	1415	696
Apdrošināšanas izdevumi	1302	279
Naudas apgrozījuma blakus izmaksas	1145	1156
Gada pārskata revīzija	1000	-
Ar saimniecisko darbību nesaistītie izdevumi	897	225*
Saimnieciskās darbības citas izmaksas	517	2825
Apgrozāmo līdzekļu vērtības norakstīšana	487	-
Ziedojumi	370	-
KOPĀ:	153926	53807

* Pārskata periodā, lai veiktu kļūdu labojumu un uzlabotu sagatavotā peļņas vai zaudējuma aprēķina kvalitāti, ir veiktas izmaiņas posteņu klasifikācijā. Iepriekšējā finanšu pārskatā par 2013.gadu attiecīgie izdevumi tika klasificēti peļņas vai zaudējumu aprēķina postenī "Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas", pārklasifikācijai nav ietekmes uz finanšu rezultātu.

7. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi

	2014.	2013.
Citi ieņēmumi	922	1080
KOPĀ:	922	1080

8. Procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi

4.pielikuma turpinājums

	2014.	2013.
Pārējie ieņēmumi no procentiem	185	-
KOPĀ:	185	-

9. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas

	2014.	2013.
Samaksātie procenti	325	115
Zaudējumi no valūtas kursa svārstībām , neto	245	1102*
Samaksātās soda naudas	381	35
KOPĀ:	951	1252

* Pārskata periodā, lai veiktu kļūdu labojumu un uzlabotu sagatavotā peļņas vai zaudējuma aprēķina kvalitāti, ir veiktas izmaiņas posteņu klasifikācijā. Iepriekšējā finanšu pārskatā par 2013.gadu ieņēmumi no valūtas kursa svārstībā, tika klasificēti peļņas vai zaudējumu aprēķinā izvērstā veidā, t.i., ieņēmumi postenī "Procentu ieņēmumi un tamlīdzīgie ieņēmumi" EUR 1155 un izdevumi "Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas" EUR 2257 apjomā, pārklasifikācijai nav ietekmes uz finanšu rezultātu.

10. Ar atliktā nodokļa saistībām saistītie izdevumi vai (ieņēmumi)**Atliktā nodokļa saistību aprēķina atšifrējums:**

	2014.
Pamatlīdzekļu nolietojuma pagaidu atšķirība, t.sk.:	29794
<i>Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu atlikusī vērtība finanšu grāmatvedībā</i>	87968
<i>Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu atlikusī vērtība nodokļiem</i>	58174
Uzņēmumu ieņēmuma nodokļa likme	15%
Atliktā nodokļa saistības (balance)	4469
Peļņas vai zaudējumu aprēķinā atspoguļots ar atliktā nodokļu saistībām saistītie (ieņēmumi) vai izdevumi:	4469

**Divpakāpju kritēriju un pazīmju sistēma bankrota varbūtības
prognozēšanai atbilstoši Audita prakses apkopošanas komitejas
(Lielbritānija) rekomendācijām¹**

Rādītāji un kritēriji, kas liecina par varbūtējam finansiālām grūtībām un bankrota iespējamību tuvākā nākotnē	• Būtiski pamatdarbības zaudējumi, kas atkārtojas (pastāvīgs ražošanas apjoma kritums; pārdošanas apjoma samazinājums; pastāvīga negatīva rentabilitāte) • Pastāvīgi maksājumu kavējumi kreditoriem un debitoru parādu apmaksas kavējumi • Pārmērīga īstermiņa kredītresursu izmantošana ilgtermiņa finansēšanas vajadzībām • Zemi likviditātes rādītāji, kuriem ir tendence samazināties • Aizņemtā kapitāla īpatsvara palielināšanās līdz bīstamai robežai kopējā kapitāla struktūrā • Darba kapitāla pietiekamība • Sistemātisks kapitāla aprites laika pieaugums • Pārmērīgi izejvielu un gatavās produkcijas uzkrājumi • Kļūdaina investēšanas un dividenžu politika • Pastāvīga saistību nepildīšana attiecībā uz aizņēmumu atmaksu, procentu un dividenžu izmaksām investoriem, kreditoriem un akcionāriem • Attiecību pasliktināšanās ar kredītiestādēm • Jaunu, ar neizdevīgiem noteikumiem saņemtu finansēšanas avotu izmantošana • Fiziski un morāli novecojušu iekārtu izmantošana ražošanas procesā • Nelabvēlīgas izmaiņas pasūtījumu portfeli • Uzņēmumu akciju tirgus vērtības kritums • Ražošanas potenciāla samazināšanās
Rādītāji, kuru nelabvēlīga ietekme nedod pamatu esošo finansiālo stāvokli uzskatīt par kritisku, taču, neveicot atbilstošus pasākumus, iespējama tā strauja pasliktināšanās nākotnē	• Zems uzņēmuma darbības diversifikācijas līmenis (uzņēmuma pārmērīga atkarība no kāda noteikta projekta, iekārtas veida, aktīvu veida, izejvielu vai realizācijas tirgus) • Nozīmīgāko partneru un aģentūru attiecību pārtraukums • Nepietiekama uzmanība tehnikas un tehnoloģiju atjaunošanas nepieciešamībai • Piespiedu dīkstāves un ražošanas tehnoloģiskā procesa ritmiskuma pārrāvumi • Jaunu projektu efektivitātes pārvērtēšana • Uzņēmumu iesaistīšanās tiesu procesos ar neprognozējamu iznākumu • Pieredzējušu uzņēmuma vadības darbinieku aiziešana • Neefektīvas ilgtermiņa partneru vienošanās • Ilgtermiņa investīciju nepietiekamība • Augsta politiskā riska pakāpe attiecībā uz uzņēmumu kopumā vai tā filiālēm un struktūrvienībām

¹ Mavļutova I. *Uzņēmumu maksātspējas prognozēšanas metodika*. Balance Nr. 1(157), 2007. 13.lpp

**SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa,
Taflera un Tišova modeļa un Latvijas modeļa**

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa 2013. gadā (EUR).

$$X1 = (196\,498 - 135\,107) / 217\,357 = 0,2824$$

$$X2 = 68\,076 / 217\,357 = 0,3132$$

$$X3 = 80\,307 / 217\,357 = 0,3694$$

$$X4 = 78\,055 / 139\,302 = 0,5603$$

$$X5 = 429\,889 / 217\,357 = 1,9778$$

$$Z = 0,717 * 0,2824 + 0,847 * 0,3132 + 3,107 * 0,3694 + 0,420 * 0,5603 + 0,998 * 1,9778 = 0,2025 + 0,2653 + 1,1477 + 0,2353 + 1,9738 = \mathbf{3,82}$$

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Altmana modificētā modeļa 2014. gadā (EUR).

$$X1 = (275\,109 - 157\,840) / 364\,500 = 0,3217$$

$$X2 = 140\,116 / 364\,500 = 0,3844$$

$$X3 = 166\,436 / 364\,500 = 0,4566$$

$$X4 = 198\,171 / 166\,329 = 1,1914$$

$$X5 = 1\,004\,923 / 364\,500 = 2,7570$$

$$Z = 0,717 * 0,3217 + 0,847 * 0,3844 + 3,107 * 0,4566 + 0,420 * 1,1914 + 0,998 * 2,7570 = 0,2307 + 0,3256 + 1,4187 + 0,5004 + 2,7515 = \mathbf{5,23}$$

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Taflera un Tišova modeļa 2013. gadā (EUR).

$$X1 = 136\,887 / 135\,107 = 1,0132$$

$$X2 = 196\,498 / 139\,302 = 1,4106$$

$$X3 = 135\,107 / 217\,357 = 0,6216$$

$$X4 = 430\,969 / 217\,357 = 1,9828$$

$$Z = 0,53 * 1,0132 + 0,13 * 1,4106 + 0,18 * 0,6216 + 0,16 * 1,9828 = 0,5370 + 0,1834 + 0,1119 + 0,3172 = \mathbf{1,15}$$

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Taflera un Tišova modeļa 2014. gadā (EUR).

$$X1 = 329\,429 / 157\,840 = 2,0871$$

$$X2 = 275\,109 / 166\,329 = 1,6540$$

$$X3 = 157\,840 / 364\,500 = 0,4330$$

$$X4 = 1\,006\,030 / 364\,500 = 2,7600$$

$$Z = 0,53 * 2,0871 + 0,13 * 1,6540 + 0,18 * 0,4330 + 0,16 * 2,7600 = 1,1062 + 0,2150 + 0,0779 + 0,4416 = \mathbf{1,84}$$

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2013. gadā (EUR).

$$X1 = (196\,498 - 135\,107) / 217\,357 = 0,2824$$

$$X2 = 68\,076 / 217\,357 = 0,3132$$

$$X3 = 79\,055 / 217\,357 = 0,3637$$

$$X4 = 78\,055 / 139\,302 = 0,5603$$

$$X5 = 429\,889 / 217\,357 = 1,9778$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,2824 + 3,5 * 0,3132 + 4,4 * 0,3637 + 0,45 * 0,5603 + 0,7 * 1,9778 = -2,4 + 0,706 + 1,0962 + 1,6003 + 0,2521 + 1,3845 = \mathbf{2,64}$$

SIA "X" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2014. gadā (EUR).

$$X1 = (275\,109 - 157\,840) / 364\,500 = 0,3217$$

$$X2 = 140\,116 / 364\,500 = 0,3844$$

$$X3 = 165\,485 / 364\,500 = 0,4540$$

$$X4 = 198\,171 / 166\,329 = 1,1914$$

$$X5 = 1\,004\,923 / 364\,500 = 2,7570$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,3217 + 3,5 * 0,3844 + 4,4 * 0,4540 + 0,45 * 1,1914 + 0,7 * 2,7570 = -2,4 + 0,8042 + 1,3454 + 1,9976 + 0,5361 + 1,9299 = \mathbf{4,21}$$

Ārzemju zinātnieku bankrota prognozēšanas modeļu precizitātes pārbaude Latvijas uzņēmumiem¹

Altman Z, Altman Z', Altman Z'' un Altman LV vidējās precizitātes aprēķins

Modelis		Precizitāte		Kļūda	Kopā
		N ₁	%	%	N
Altman Z	M ₁	1886	67	33	2804
	M ₂	31	57	43	54
	Kopā	1917	62,33	38	2858
Altman Z'	M ₁	2137	76	24	2804
	M ₂	24	44	56	54
	Kopā	2161	60,33	40	2858
Altman Z''	M ₁	2011	72	28	2804
	M ₂	26	48	52	54
	Kopā	2037	59,93	40	2858
Altman-LV	M ₁	903	32	68	2804
	M ₂	48	89	11	54
	Kopā	951	60,55	39	2858

Springate, Zmijevski, Savickaja, Lisa, Tafler/Tišov un Irkutskas
modeļu vidējās precizitātes aprēķins

Modelis		Precizitāte		Kļūda	Kopā
		N ₁	%	%	N
Springate	M ₁	1595	57	43	2790
	M ₂	35	65	35	54
	Kopā	1630	60,99	39	2844
Zmijevski	M ₁	1402	50	50	2790
	M ₂	38	70	30	54
	Kopā	1440	60,31	40	2844
Savickaja	M ₁	2512	90	10	2806
	M ₂	13	24	76	54
	Kopā	2525	56,80	43	2860
Lisa	M ₁	2077	74	26	2804
	M ₂	27	50	50	54
	Kopā	2104	62,04	38	2858
Tafler/Tišov	M ₁	2389	86	14	2790
	M ₂	20	37	63	54
	Kopā	2409	61,33	39	2844
Irkutskas	M ₁	2655	97	3	2738
	M ₂	8	16	84	50
	Kopā	2663	56,48	44	2788

M₁ kļūda (%) – rodas, jo tiek prognozēta uzņēmuma maksātspējas saglabāšana, bet faktiski tas jau ir maksātnespējīgs;

M₂ kļūda (%) - ir saistīta ar to, ka modelis prognozē maksātnespēju, bet uzņēmumam izdodas saglabāt maksātspēju;

N – datu kopa, kas sastāv no 2858 analizētiem uzņēmumiem, no kuriem 54 uzņēmumi ir maksātnespējīgi;

N₁ – uzņēmumu skaits, kuram modelis prognozē maksātnespēju korekti.

¹ Genriha I., Voronova I. Maksātnespējas noteikšanas modeļi Latvijas uzņēmumiem. Pieejams: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/9958/fulltext.pdf> (skatīts 30.04.2015)

**SIA "Konkurents 1" bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012.,
2013., 2014.gadu**

SIA "Konkurents 1" bilances aktīvs par 2012., 2013., 2014.gadu

AKTĪVS				
		2014	2013	2012
Ilgtermiņa ieguldījumi				
I NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI:				
NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ		0	0	0
II PAMATLĪDZEKĻI:				
	3.	Iekārtas un mašīnas	24701	37052
	4.	Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	46622	19096
PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ		46622	43797	59782
Ilgtermiņa ieguldījumi KOPĀ		46622	43797	59782
Apgrozāmie līdzekļi				
I KRĀJUMI:				
	3.	Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	128094	58301
	5.	Avansa maksājumi par precēm	2737	462
KRĀJUMI KOPĀ		130831	58763	1104
III DEBITORI:				
	1.	Pircēju un pasūtītāju parādi.	14701	280632
	4.	Citi debitori	31103	22286
	7.	Nākamo periodu izmaksas	7541	2139
DEBITORI KOPĀ		53345	305057	47976
V NAUDA		236133	346024	559779
Apgrozāmie līdzekļi KOPĀ		420309	709844	608859
BILANCE		466931	753641	668641

SIA "Konkurents 1" bilances pasīvs par 2012., 2013., 2014.gadu

PASĪVS		2014	2013	2012
Pašu kapitāls				
1.	Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	7114	7114	7114
6.	Nesadalītā peļņa:			
	a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	377739	191439	79688
	b) pārskata gada nesadalītā peļņa	-109071	186300	131671
Pašu kapitāls KOPĀ		275782	384853	218473
Uzkrājumi				
1.	Uzkrājumi neizmantotiem atvaļinājumiem	7144	5517	5373
Uzkrājumi KOPĀ		7144	5517	5373
Kreditori				
Īgtermiņa kreditori				
14.	Atliktais UIN	4754	4465	
Īgtermiņa kreditori KOPĀ		4754	4465	0
Īstermiņa kreditori				
4.	Citi aizņēmumi		17	25832
5.	No pircējiem saņemtie avansi		19027	1503
6.	Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem	154915	250532	340680
10.	Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	20956	85379	75604
11.	Pārējie kreditori	3380	2151	898
14.	Uzkrātās saistības		1700	278
Īstermiņa kreditori KOPĀ		179251	358806	444795
Kreditori KOPĀ		184005	363271	444795
BILANCE		466931	753641	668641

SIA "Konkurents 1" peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu

Nr. p.k.	Rādītāja nosaukums	2014	2013	2012
1.	Neto apgrozījums	384903	966265	708772
2.	Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	297925	623151	492255
3.	Bruto peļņa vai zaudējumi	86978	343114	216517
5.	Administrācijas izmaksas	172339	121543	64368
6.	Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	237	2163	4308
7.	Pārējas saimnieciskās darbības izmaksas	23658	320	383
12.	Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas			2518
13.	Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	-108782	223414	153556
16.	Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	-108782	223414	153556
17.	Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu		32649	21885
18.	Atliktais uzņēmumu ienākumu nodoklis	289	4465	0
20.	Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	-109071	186300	131671

SIA "Konkurents 2" bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu

SIA "Konkurents 2" bilances aktīvs par 2012., 2013., 2014.gadu

AKTĪVS					
			2014	2013	2012
Ilgtermiņa ieguldījumi					
I NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI:					
	2.	Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un tamlīdzīgas tiesības	116	269	424
NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ			116	269	424
II PAMATLĪDZEKĻI:					
	4.	Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	44342	23926	29843
PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ			44342	23926	29843
Ilgtermiņa ieguldījumi KOPĀ			44458	24195	30267
Apdzīvotie līdzekļi					
I KRĀJUMI:					
	1.	Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	18	7	425
	3.	Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	23867	20512	83312
	5.	Avansa maksājumi par precēm	13123	7499	130928
KRĀJUMI KOPĀ			37008	28018	214665
III DEBITORI:					
	1.	Pircēju un pasūtītāju parādi.	85248	14441	147656
	2.	Radniecīgo sabiedrību parādi	0	0	881
	4.	Citi debitori	20104	45701	14057
	7.	Nākamo periodu izmaksas	6416	8741	13430
	8.	Uzkrātie ieņēmumi	0	10	1120
DEBITORI KOPĀ			111768	68893	177144
V NAUDA			383706	246456	362458
Apdzīvotie līdzekļi KOPĀ			532482	343367	754267
BILANCE			576940	367562	784534

SIA "Konkurents 2" bilances pasīvs par 2012., 2013., 2014.gadu

PASĪVS					
			2014	2013	2012
Pašu kapitāls					
1.	Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)		14229	14229	14229
6.	Nesadalītā peļņa:				
	a)	iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	198900	203119	63417
	b)	pārskata gada nesadalītā peļņa	23699	75781	225074
Pašu kapitāls KOPĀ			236828	293129	302720
Uzkrājumi					
3.	Citi uzkrājumi		6390	8261	25686
Uzkrājumi KOPĀ			6390	8261	25686

Kreditori				
Ilgtermiņa kreditori				
4.	Citi aizņēmumi	15075	0	0
14.	Atliktais UIN	1998	546	0
Ilgtermiņa kreditori KOPĀ		17073	546	0
Īstermiņa kreditori				
4.	Citi aizņēmumi	10330	0	0
5.	No pircējiem saņemtie avansi	17339	15368	339114
6.	Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	187329	12235	13039
8.	Parādi radniecīgajām sabiedrībām	318	0	0
10.	Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	76828	24873	80054
11.	Pārējie kreditori	20842	9952	20652
14.	Uzkrātās saistības	3663	3198	3269
Īstermiņa kreditori KOPĀ		316649	65626	456128
Kreditori KOPĀ		333722	66172	456128
BILANCE		576940	367562	784534

SIA "Konkurents 2" peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2012., 2013., 2014.gadu

Nr. p.k.	Rādītāja nosaukums	2014	2013	2012
1.	Neto apgrozījums	1660608	2189458	2847618
2.	Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	1274981	1742383	2172215
3.	Bruto peļņa vai zaudējumi	385627	447075	675403
4.	Pārdošanas izmaksas	287353	283894	323434
5.	Administrācijas izmaksas	55885	64842	82858
6.	Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	1449	512	11207
7.	Pārējas saimnieciskās darbības izmaksas	14711	13345	11145
10.	Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	242	93	720
12.	Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	408		3018
13.	Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	28961	85599	266875
16.	Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	28961	85599	266875
17.	Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu	3811	9272	41801
18.	Atliktais uzņēmumu ienākumu nodoklis	1451	546	0
20.	Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	23699	75781	225074

**SIA "X" konkurentu uzņēmumu bankrota prognozēšanas aprēķini par
2012., 2013. un 2014.gadu**

SIA "Konkurents 1" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2012. gadā (EUR).

$$X1 = (608\ 860 - 444\ 795) / 668\ 642 = 0,2454$$

$$X2 = 131\ 671 / 668\ 642 = 0,1969$$

$$X3 = 153\ 556 / 668\ 642 = 0,2297$$

$$X4 = 218\ 473 / 444\ 795 = 0,4912$$

$$X5 = 708\ 772 / 668\ 642 = 1,0600$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,2454 + 3,5 * 0,1969 + 4,4 * 0,2297 + 0,45 * 0,4912 + 0,7 * 1,0600 = -2,4 + 0,6135 + 0,6892 + 1,0107 + 0,2210 + 0,742 = \mathbf{0,8764}$$

SIA "Konkurents 1" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2013. gadā (EUR).

$$X1 = (709\ 844 - 358\ 806) / 753\ 641 = 0,4658$$

$$X2 = 186\ 300 / 753\ 641 = 0,2472$$

$$X3 = 223\ 414 / 753\ 641 = 0,2964$$

$$X4 = 384\ 853 / 363\ 271 = 1,0594$$

$$X5 = 966\ 265 / 753\ 641 = 1,2821$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,4658 + 3,5 * 0,2472 + 4,4 * 0,2964 + 0,45 * 1,0594 + 0,7 * 1,2821 = -2,4 + 1,1645 + 0,8652 + 1,3042 + 0,4767 + 0,8975 = \mathbf{2,3081}$$

SIA "Konkurents 1" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2014. gadā (EUR).

$$X1 = (420\ 309 - 179\ 251) / 466\ 931 = 0,5163$$

$$X2 = -109\ 071 / 466\ 931 = -0,2336$$

$$X3 = -108\ 782 / 466\ 931 = -0,2330$$

$$X4 = 275\ 782 / 184\ 005 = 1,4988$$

$$X5 = 384\ 903 / 466\ 931 = 0,8243$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,5163 + 3,5 * (-0,2336) + 4,4 * (-0,2330) + 0,45 * 1,4988 + 0,7 * 0,8243 = -2,4 + 1,2908 - 0,8176 - 1,0252 + 0,6745 + 0,5770 = \mathbf{-1,7005}$$

SIA "Konkurents 2" bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2012. gadā (EUR).

$$X1 = (754\ 267 - 456\ 129) / 784\ 534 = 0,3800$$

$$X2 = 225\ 074 / 784\ 534 = 0,2869$$

$$X3 = 266\ 875 / 784\ 534 = 0,3402$$

$$X4 = 302\ 720 / 456\ 129 = 0,6637$$

$$X5 = 2\ 847\ 618 / 784\ 534 = 3,6297$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,3800 + 3,5 * 0,2869 + 4,4 * 0,3402 + 0,45 * 0,6637 + 0,7 * 3,6297 = -2,4 + 0,95 + 1,0042 + 1,4969 + 0,2987 + 2,5408 = \mathbf{3,8906}$$

SIA “Konkurents 2” bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2013. gadā (EUR).

$$X1 = (343\,367 - 65\,626) / 367\,562 = 0,7556$$

$$X2 = 75\,781 / 367\,562 = 0,2062$$

$$X3 = 85\,599 / 367\,562 = 0,2329$$

$$X4 = 293\,129 / 66\,172 = 4,4298$$

$$X5 = 2\,189\,458 / 367\,562 = 5,9567$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,7556 + 3,5 * 0,2062 + 4,4 * 0,2329 + 0,45 * 4,4298 + 0,7 * 5,9567 = -2,4 + 1,889 + 0,7217 + 1,0248 + 1,9934 + 4,1697 = \mathbf{7,3986}$$

SIA “Konkurents 2” bankrota prognozēšanas aprēķins pēc Latvijas modeļa 2014. gadā (EUR).

$$X1 = (532\,482 - 316\,649) / 576\,940 = 0,3741$$

$$X2 = 23\,699 / 576\,940 = 0,0411$$

$$X3 = 28\,961 / 576\,940 = 0,0502$$

$$X4 = 236\,828 / 333\,722 = 0,7097$$

$$X5 = 1\,660\,608 / 576\,940 = 2,8783$$

$$Z = -2,4 + 2,5 * 0,3741 + 3,5 * 0,0411 + 4,4 * 0,0502 + 0,45 * 0,7097 + 0,7 * 2,8783 = -2,4 + 0,9353 + 0,1439 + 0,2209 + 0,3194 + 2,0148 = \mathbf{1,2343}$$

**Komersantu (komercsabiedrību) finanšu analīzes rezultāti (NACE
2.red.) ***

Nozare	Rādītājs	2010	2011	2012	2013
(46) Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	Saistību īpatsvars bilancē (gada beigās, reizes)	0.826	0.795	0.759	0.736
	Īstermiņa saistību īpatsvars bilancē (gada beigās, reizes)	0.654	0.635	0.611	0.592
	Saistības pret pašu kapitālu (gada beigās, reizes)	4.939	4.003	3.241	2.861
	Kopējā likviditāte (gada beigās, reizes)	1.153	1.219	1.280	1.327
	Absolūtā likviditāte (gada beigās, reizes)	0.126	0.152	0.145	0.177
	Visu aktīvu aprīte (reizes)	2.468	2.808	2.944	3.034
	Komerציālā rentabilitāte pirms nodokļiem (%)	0.900	1.743	2.071	1.907
	Komerציālā rentabilitāte pēc nodokļiem (%)	0.570	1.355	1.668	1.546
	Ekonomiskā rentabilitāte pirms nodokļiem (%)	2.221	4.896	6.098	5.788
	Ekonomiskā rentabilitāte pēc nodokļiem (%)	1.406	3.807	4.912	4.691
	Finansiālā rentabilitāte pirms nodokļiem (%)	12.991	25.720	26.407	23.456
	Finansiālā rentabilitāte pēc nodokļiem (%)	8.225	19.997	21.269	19.014

*Avots: Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa